ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ● ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ

ଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକ

ଡକ୍ଟର ଦେବୀପ୍ରସାଦ ● ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀମତୀ ଦାସ

ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ, ପାଠ୍ୟ ଉପକରଣ, ଚା
କବିତା, ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ, ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ଗ୍ରନ୍ଥ
ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ

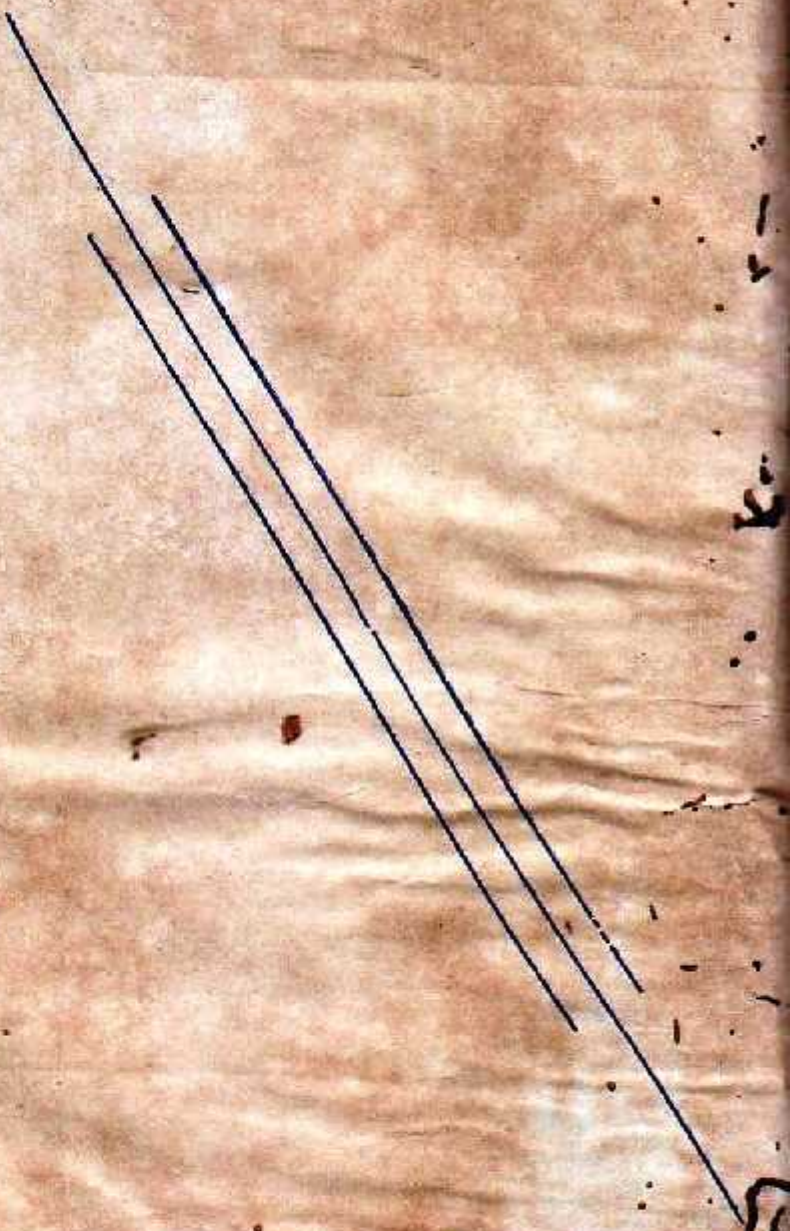

ଭାରତ ପବ୍ଲିଶିଂ ହାଉସ୍

ବନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ-୨

ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା

ସୂଚନା

କବିତା

ସମସ୍—ବାଙ୍ଛାନ୍ତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ୪
ବାଲୁଚରେ—ସୁକଳ୍ପୀ ଦାସ ୭
ଝେନସ୍—ଅନନ୍ତ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ୭

ଗଳ୍ପ

ଅସ୍ତ୍ର—ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି ୧୧
ଦୁଇ ଥର ପ୍ରଶ୍ନ—ଗୋବାବଗ୍ରଶ ମହାପାତ୍ର ୧୫
ପଳାତକ—ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା ୧୯

ରମ୍ୟରଚନା

ଭୁଖାଇ ମାନବ ଦୁଃଖନ୍ତ ୬୩
ପୁରୁତର ବନ୍ୟାର ବାହାଣୀ—ଦେବପ୍ରିୟ ୬୫

ଜୀବନ ସ୍ମୃତି

ଥଇଜାଉଁର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି—ନାବସ୍ଥ ସାଉବର ସାମନ୍ତ ୬୯

ପ୍ରବନ୍ଧ

ଭଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟର ପରିଚୟ ଓ ସଉଷ୍ଟବ—ଗୌରହରି ଦ୍ରୁତା ୭୫

ମହାଯୁଦ୍ଧ ସ୍ମୃତି

ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ସିଙ୍ଗାପୁରରେ ଥିଲି—ମାସ୍ୟାଧର ସିଂହ ୪୩

ସଂଚେତନା

ବନ୍ଧୁବତ୍ସଳ ବଳାତାର—ଗୋବିନ୍ଦ ପଣ୍ଡା ୪୨
ଆମ ବୋପ୍ଦେ ଚିଠି—ପ୍ରତିନିଧି ୪୦

ଆଲୋଚନା

ଲେଖା ୪୫
ସମାଦଗାସ୍ତ ୪୪
ଆମସ୍ ଡେସ୍ରରେ ୪୫

ଦିଗନ୍ତ

ସାହିତ୍ୟ * ସଂସ୍କୃତି * କଳା

ସମ୍ପାଦକ
ମନୋଜ ଦାସ୍

କଳା ସମ୍ପାଦକ
ଅସିତ ମୁଖାର୍ଜୀ

ପରିଚ୍ଛଦକାର
ସୁରେଶ ମହାନ୍ତି

ପ୍ରତିସଂଖ୍ୟା—୭୨ ନୂଆ ପଇସା

- ଦିଗନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।
- ସଦ୍ଦଦା ଲେଖା ସୁନ୍ଦରୀସ୍ । ଅମନୋନୀତ ଲେଖା ଫେରସ୍ତ ଦେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।
- ବର୍ଷର ଯେ କୌଣସି ମାସରୁ ଗ୍ରାହକ ହେବା ସମ୍ଭବ । ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ ସାଉଁଦା, ୬ ମାସର ଚନ୍ଦା ୩.୫୦ ନୂ: ପଃ; ପ୍ରତିସଂଖ୍ୟା ୭୨ ନୂ:ପଃ ।
- ପଜେଣ୍ଟମାନେ ଜରୁରୀକାଳୀ ଗାଣ୍ଡି ଚିଠି ଲେଖନ୍ତୁ ।
- ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପରେ ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ଠିକଣା ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ ।

ପରିଚାଳକ, ଦିଗନ୍ତ
ବାଲୁବଜାର, କଟକ—୨

ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ସଂଘର କେତେକ ଅବଦାନ

ଗୌରୀଶଙ୍କର ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦିତ—
"ଜୀବନୀମାଳା"

ଏହାଲ ବସ୍ତୁତଃ ଲାଦଗ ଫସ୍ତୁତ ଓଡ଼ିଅରେ ପ୍ରଥମ
ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା—

ଜଦାସୀନ ରାଜପୁତ—ସେକ୍‌ସପିଅର
ତୋଫାନ୍— "
ଭେନସ୍‌ର ବଣିକ— "

(ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲଣ୍ଡିତ ସେକ୍‌ସପିଅରଙ୍କ ସମସ୍ତ ବହି ଏହି ସିରିଜ୍‌ରେ
ଶିଘ୍ରତରେ ଅନୁପ୍ରକାଶ ହେବୁଛ)

ଶିଘ୍ରତରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ—

ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ କାହାଣୀ ସଂଗ୍ରହ

(ଅଦ୍ୟବଧି କାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଶାର ଅସୁମାର ଗଳ୍ପୀ କାହାଣୀ,
ପଦ୍ୟପଟାଣି କାହାଣି, ଆଦିବାସୀ ଲୋକ କଥା ସବୁର ବସ୍ତୁତଃ ସଙ୍କଳନ)

ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ସଂଘ
କଟକ—୨

କଳାଜ, ବ୍ୟବସାୟୀ ବା ଆଦର୍ଶକୁ
କଳାର ମାଧ୍ୟମରେ ସଂବେଦନଶୀଳ
କରି ତୋଳିବା ପାଇଁ

ଶିଳ୍ପ ରୂପମ୍

କଟକ—୨

ଜାତୀୟ କବିତା

ସମୟ

ଜାନକୀବରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ

କୁହ ହଦ ହଦ !
ଶତାବ୍ଦୀମା ଅନନ୍ତସ୍ଥଳେ
ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଉପରାଳେ
ସମସ୍ତ ଯେ ବହିଯାଏ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ
ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ ବନ୍ଦୁ ?
ରହିଯାଏ ଜଏ ତା'ର ମୁହଁ ?
ହଦ ହଦ ହଦ !

ଜାଅ ଜାଅ ଜାଅ,
ସମସ୍ତ ବାନ୍ଧିବ ଯାଏ
ସର୍ବ ଛର୍ବ
ଅଗୋଚରେ ରହିଯାଏ ଜାଅ
ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ ବନ୍ଦୁ ?

ସୃଜି ଜଠେ ଜୁଲେ ଜୁଡ଼େ ଜତ
ସମସ୍ତ ଯେ ଯାଏ ଜଟ
ସୃଜି ପଲେ ଭେଦେ ଜୁଡ଼େ ଜଠେ ?
ସେଜ ଜୁହଁ ସ୍ଥିର ସ୍ଥାଣୁ ?—

ଆମେ ସବୁ ଜୁଲ୍ଲଁ ଜର୍ପୁ ଜୁର୍ପୁ,—ସୃଷ୍ଟି ଜର୍ପୁ ଅଜାର ଅଲ୍ଲ
ଫୁଲ ଝରେ ଫୁଲ ଫୁଟେ
ଜୁଟେ ଜୁସ ଜସ ଗନ୍ଧ ସୁଅ !
ଧୂଆଁ ଜଢ଼ଁ ସୃଜି ଜଢ଼ଁ ସମସ୍ତ ଯେ ସ୍ଥିର
ଆମେ ଜୁଲ୍ଲଁ ଜନନଃରୁ ଜୁନ୍ତୁ
ଜୁବରୁ ଜନନଃ ଜଇ !

ସମସ୍ତଙ୍କ ମାସେ ଇତିହାସ
ଜୁଲ୍ଲଁ ଆମେ ଯେତେଥର ସୃଥିବୀ ସାଥିରେ
ରଣି ସନ ଥାଲି ଜଥି ବର୍ଷ ଜଲ୍ଲ ମାସ
ଯେତେଥର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଜଟେ ଜୁଡ଼େ
ଜନ କ ଦ୍ଜଡ଼େ
ସିଜ୍ ଆର୍ଯ୍ୟ ଗିବଜୁଡ଼େ

ଜଗନ୍ତୁ

ସେ ଯେଉଁ ଅନ୍ଧକାର ଅଂଚଳରୁ ଆସିଛି
ଜଳନାର ଅଙ୍ଗାରରେ ଶ୍ରମ
ଆମେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରାଣୀ
ଅସୁଁ ଯାଇଁ ଫୁଟି ଉଠୁଛୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଯେଉଁ ଜଳ ରୁପ

ଅଛି ଏକ ଅମ ଅଭିଯାନ
ସମସ୍ତେ ସମାନ
ନାହିଁ ମାତ୍ର ଭେଦ ବ୍ୟବଧାନ—
ଅଗତ ଜଣଙ୍କ ଚଞ୍ଚିମାନ ।

ପ୍ରାଣଧର୍ମୀ ସ୍ରଷ୍ଟା ଆମେ ସୃଷ୍ଟି କରୁଁ ପ୍ରାଣ
ଅମତ ମନ୍ଥନ ଲଗି ପୃଥ୍ବୀ ଉପରୁଁ ଦଣ୍ଡବ ପ୍ରଣାମ
ଆମେ ଶର ଅନ୍ୱେଷୀ
ସଂଗ୍ରାମୀ
ଆମେ ଯେ ସମସ୍ତେ !

ଆମେ ବନ୍ଧୁ
ଭଥାପି ତ ଅଛୁଁ ଏକ ଖୋଭ ଜହ୍ନ
ବନ୍ଦୁକର ନଳ ନେଳ ଆସା ତୁଚ୍ଛ ପଦ
ଜଗତର ପରମ ଆସଦ
ସଂଖ୍ୟାଗତ ଜଣନ ଜଣ୍ଡଳ
ମହାକାଳ
ଚଣ୍ଡିର ଦମ୍ଭସ୍ୱ
ଆମେ ଯେ ସମସ୍ତେ !

ଦଗନ୍ତର ନୂତନ ବର୍ଷ୍ଟଗ

ସାମ୍ପତ୍ତିକ ଦୀଡ଼ା ଜଗତ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଗାର୍ଦ ସଂଖ୍ୟା ଦଗନ୍ତରୁ ଏକ ଜସ୍ପୃଶିତ ସତନ ବର୍ଷ୍ଟଗ ଓଡ଼ଣା ଜଥା ଗ୍ରାହତର ବଣିଷ୍ଠ ଦୀଡ଼ା ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କ ଲେଖାଦ୍ୱାରା ପରମ୍ପରା ଗଢ଼ାଇ ପ୍ରଦାନ ଯାଇବ । ଏବାର ପରମ୍ପରା ଦାସ୍ପିତ୍ୱ ସ୍ତମଣ କରୁଛନ୍ତି ସଂସ୍ପ୍ରଦାୟସ୍ୱ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମଜ ଦୀଡ଼ା ଦଗେଷଜ ଶ୍ରୀସ୍ତ

ଶୈଟଲନ୍ ଗ୍ରାଯ୍ୟ

ବାଲୁଚାରେ

ଘନଶ୍ରୀ ଦାସ

ନିଜ ଜାଣିବାଇ ମାନସ ହୁଙ୍କାର
ମନର ଖୁନାଡୋଠି ଭଣ୍ଡିଲ ବାର ବାର
ଢେଉଳ ଖୋଡ଼ା ମାଟି ରଡ଼ିଲ ସଜ୍ଜଡ଼ତ ମାନରେ
କି ଅଛ ଅଛ ଭୋର ଦେବାହୁ ପଛଚମ୍ବୁ ଅନରେ ।
ଜନମ ଜାଉଚ ଭୋ ଥଡ଼ୁଛୁ ବଦ୍ଦୁରେ
ଅଶେଷ ମମତାର ମଡାଇଲ ଗାରେ
ସେ ଦେଲ ଅମୃତ ବରିବା ଖାଣ୍ଡି ଭୋଇ ପଗ୍ଗଣେ
ସେ ଦେଲ ଦଲ୍ୟାଣ "ସରବ ସୁଖୀ ହୁଅ ଜଗତେ ।"
ସେ ଏତା ପଶ୍ଚତ ଥଲ ଥିଲ ଭୋଳେ
ଜାଣିବା ବରୁହୁତେ ପଡାଇ ଦେଲ ପଥେ
ଅଉଷିଦେଲ ସତ୍ୟ ଅଥର ଜାଣିବାର ଜାଉଣେ ।
ଜଗତ କେଉଁଥିବେ ଚଉଦିଗେ ଭୋଟେ ଦେଖନେ ।
ଉଶାଳ ଏ ଜଗତ ଜପାଳୁ ନେବ ଭୋଳେ
ଦପୁଲ ସମାଦର ସିନ୍ଧ ଫୁଲମାଳେ
ଲଖ ମାନବର ବଶ ଚଳେ ଭୋର ଅଜ୍ଞା
ଭଣ୍ଡ ସ୍ୱଜଡ଼ାଙ୍କର ଭୋଗାଇଁ ନାଡ଼ି ଜହ୍ନ ଅଦେଖା ।
କେ ଶୁଭ ମନାସିବ ଅଶିଷ ଡାଳଡେଇ
ଜରଣା ସ୍ନେହେ କିଏ ଜାହ୍ନବ ଦେବ ଧୋଇ
ପ୍ରେମର ସଜ୍ଜତ ଦେଖାଏ କିଏ କେବ ବସାଇ
ଅଖାର ସନ୍ତାନ କମଳ ଜଗତ୍ପୁର ସଜାଇ ।
ସାହ ଦେଲ ନାଡ଼ି ଭଣ୍ଡ ଭାର ଦେଖି
ଭଣ୍ଡାଠାରୁ ଶେଷେ ଗୃଦ୍ଧିଲ ଭଙ୍ଗମଣ୍ଡି
ନ ପାଇ ସମ୍ବଳ ନାଡ଼ି ଚ ସଞ୍ଚତ ଭୋଡର
କି ଦେଇ ସ୍ୱପ୍ନମ ଦୋଇବୁ ଭଣ୍ଡତେ ମାତର
ଜନମ ସଞ୍ଚିବୁ ଜଳାଡ଼ ଜଳ ଯଦି
ଦେଇହୁ ଅଞ୍ଜଳାରେ ଜଗାଡ଼ ଜରଜଧି

ତଥାପି ମାନବର ନ ହେଲ ମନତୋଷ ତାରଣ
ତଥାପି ଅନର ତ ନ ହେଲ ଅବଲାଷ ପୂରଣ !

ଅହଂର ଅସ୍ତ୍ରାନେ ବର୍ତ୍ତି ଅବସାଦ
ସରମ ବୃନ୍ତେ ଯଦି ସରମେ ଫୁଲ ନାହିଁ

ସେ ପିତା ଦେବାର ତାଚର ଅନୁଯୋଗ ଲଭିବ
ସେ ଶାଇ ସିଆଁଇ ତତୋର ଜଖଡ଼ାସେ ସହନ ।

ବେଦନା ବୃତେ ବହୁ ଜାତର ଢେଙ୍ଗେ ବୃଦ୍ଧି
ଘୃଣା ପଥେ ତୋର ସାଥେଯି ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ

ସୁସ୍ଥ ବାଲ୍ୟରେ ସଜର ନଈଟା ତ ପଡ଼ନ୍ତୁ
ଦେବାକୁ ମଣ୍ଡଚସ୍ୱ ପତର ତୋର ଆଉ ବ ଅଛ !

ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ

ତୁମେ ମୁଁ ଷ୍ଟେନସ୍ ଶେଡ୍, ନାଇଁ ଜାଇଁ କେହ ନାଇଁ,
ଅତୀତେ ଢଠାଇ ମେଘ !
ସଞ୍ଜ ଦ୍ରବ ନା ତ ?
ଦେଇ ଯେ ଦ୍ରୋଡର ଛନ୍ଦ ସ୍ପନ୍ଦ ପୁଡ଼ତର ।
ଗଳ ଗଳ ଗଳେ ନାହିଁ, ସମୁଦ ଲଡ଼ଡ଼ ସତେ—
ଦେଶଶିଟି ଦ୍ରବ ଖାଲ ।
କାଦୁଖିଆ ଦେଉନାର ସାଉସ୍ତ ସେପଟେ ଏତ
ଅତର୍ଜ୍ଜ ମଝର ଦୃଶ୍ଟ, ଝିଣ୍ ଝିଣ୍ ଝରଝାର ଝର୍ଜନ୍ !
ଘୃଙ୍ଗୁଡ଼ ସାରେ ତ ଦେଇ ଶୀତୋଷ୍ଣ ଘୁମ୍ଫା ସେଠି !!
ସାଶୋଷ ପ୍ରେସ୍ୱରୀ ଅତ ସେ ଯଦ ଦାବୁଡ଼ଯାଏ
ପଉଁତା ଟାମେ ଜାଡ଼ୁଁ—ଜର୍ଜ୍ଜର ଚରିତ୍ରରେ
ସେ ଚଦ ତା ଉପି ଦ୍ରବ ସାଦର ଅଙ୍ଗୁଳ ମୋର,—
ଜଉରେ ପଡ଼ାଏ ଛେପ !!
ତୁମେ ମୁଁ ଷ୍ଟେଡସ୍ ଶେଡ୍, ଅମରମଣ୍ଡ ସେ !—

ଧାଡି ଯାଇ, ଧାଡ଼ି ନାଇଁ, ରେଖା ଛେଉଜ ଦୁହେଁ,
ସ୍ଲେଟ୍‌ରେ ଲେଖିଥି ଅମେ ?—
—ନାଇଁ ନାଇଁ ବୁଇପଡ଼ ପାଦୁଲ ସଜାଇ ସୁଖେ—
ବଡ଼ ବଡ଼ବୁସୁମରେ ଛନ୍ତ ଚାଇଁ, ଶଇ-ଙ୍ଗ,—
ବାଡ଼ା ବେଗ୍ନ ପରେ କା'ର
ତୁମେ ମୁଁ ଖେଳସ୍ ଖେଳୁ, ଡୋର୍‌ରେ ଡୋର୍‌ରେ ଏଡ଼େ,—
ଓଠରୁ ଓଠକୁ ଡେଇଁ ଶୋଷିନେଉ ମୋଶିନେଉ ଝାଇର ବାସନା !—

—୨—

ତୁମେ ମୁଁ ଖେଳସ ଖେଳୁ, ! ନାଇଁ, ! ନାଇଁ, ! ଅମେ ନାହିଁ !
ଅମେ ତ ଯାଇଚୁ ମଣ୍ଡ, ଅନେକ ଦନରୁ !
ଅଗାଧ୍ ପ୍ରଣ୍ଣ ଦୋଇ ଅମେ ପ୍ରାଗୈତହାସିକ ପଣ୍ଡ !
ଜଇଲ୍ଲଗେ ଅମକୁ ତ ଟ୍ରେଉର ପଙ୍ଗଡେ ଯାଇ
କାକରଆ ସ୍ପୃଟ ଭେଡେ ଦାଯୁଡ ବସିବା !
ଅକର୍ମ ଭର୍ମର ସବୁ ଅଙ୍ଗିନ ଫେଇଲ୍ଲ—
ସାଫଲ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥତା ଝଡ଼ ଝାଡ଼ ଝାଡ଼ଡେଇ ଜଦକୁରେ—
ଉଇର ଉଦ୍ବୁଦ ପଡ଼ —
ଅବାଙ୍ଗିତ ଭୁଅ ମୁହେଁ—
ଗୁଦର ଅଳ୍ପବ ଯେଡ଼ ଫିଟାଇ ଫିଟାଇ ଧୀରେ—
ଭୁଇରଡା ଭୁଇମନ୍ତ୍ରୀ ଖୋଲରେ ଢୁସିବା—
ଅସଣାକୁ ପଛିନେବା ପଉଡ଼ପାଦନ ଢଳ
ଖେଡ଼ନ-ଉଳନେ—
ଖାବନ୍ତ ଦେଶିଲେ ଜହ୍ନ, ସୁଖା ଅବା ମାଟିଆ ଅସର୍‌ଗା ଖୋଟାଏ—
ଜଳଦେବା ଖନଇ ମନ
ଜଏ ଜାଣେ ଜାଳେ ଅମେ ଢେଙ୍କୁରେ ମାଡାଇ ପୁଣି—
ମୁରଛ-ଅରଡ ଖେଳେ ଢେଙ୍କୁରେ ଜଡୋସ୍ତ ଖୋଧେ
ଜାଉଡୁ ଜଜୁଡୁ !

ତୁମେ ମୁଁ ଖେଳସ୍ ଖେଳୁ—
ନାଇଁ ନାଇଁ ଜହ୍ନ ନାଇଁ ଭୁମ ମୋ ଉଉରେ
କେଡେ ଜଡା ଶୂନ୍ୟଡାର ସୁରୁଖା ଜେଝୁଟା !
ଦୁଣହୋଇଚ ଜେଣ, ପଥୁରିଆ ଭୁବନାର ଜାଡୁଳା ଉପୁରେ !
ତୁମେ ମୁଁ ଖେଳସ୍ ଖେଳୁ !
ଅଙ୍ଗି ନାଇଁ ଜାଳ ନାଇଁ ଜାଉଗଲେ ଜେ.ଖ ନାଇଁ—
ଘୁରଯାଉ ଅମେ ଜଜେ ଅମର ରକେଟ !

—୩—

ଅଡା ଡା, ଉଡ଼ ଝଡେ, ଘାନ୍ତ ଜେଲଣି ତ ?
ଣ ଖେନର ଝୁପୁଝୁପୁ ଜର୍ମାରୁ ପଶ୍ଚୀଡର ଏଠି
ଜାଲୁଡପା, ଜସ ପଣ୍ଡ ! ଜସ୍ୱାଡ଼ ପଣ୍ଡଣା
ଜାସ୍ୱାନ୍ତିଆ ଥଁ ଥଁ ଉଲେ କୁପଣ ମନଣା ?

ପବନ ଝଡ଼ାଇ ଯାଏ—(ଏଥର ଗଭୀର ଶ୍ୱାସ ! ଡାଇରି ଖାତରେ)
ଜହ୍ନର ସାନ୍ତ୍ୱନା ଛେଡ଼ି ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ାଇ ଯେତେ—
ପ୍ରାମ୍ ଠେଲେ ଚଉଗୁଣ ମୁଖ ଚଟୋସାର ଝଡ଼ୀ—
କୁନ୍ତ କୁସୁମ ସାଗେ ଦାନ୍ତି
ଦୌବନର ଚାଠ ଅଭ୍ର ଜହ୍ନର ମଜଦୁର ସବୁ !
ତୁମେ ମୁଁ ଟେନ୍ସସ୍ ଖେଳୁ,!
ବଲ୍ ଜହ୍ନେ ବଲ୍ ପଡ଼େ—
ଗର୍ତ୍ତର ଉମିର ଘେସ୍ ଅଲ୍ପ ଚେଡ଼ାରେ ଜାନ୍ତି—
ଗାର୍ଥ ଦଣ୍ଡେ ଶତ୍ରୁଘାତ ଜଦସ୍ତ ଜରୁଟି ସେଇ—
ଦାଣ୍ଡର ମୁରବି, ସେତ, ଜଣାଦୁଏ ।
ଶ୍ୱେତଲ ଦାନ୍ତର ମୁଖର ନାସ୍ତୁଣୀଇ ଥୁଇର ଜାଲେଣି ଖାଇ—
ରସିକସ ଜ୍ଞାନ—ଦାନ ରେଡ଼ର୍ଓ ବେଣ୍ଡରେ—
ତୁମେ ମୁଁ ଟେନ୍ସସ ଖେଳୁ !

—୫—

ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତଣ୍ଡ ଅଭ୍ର ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତଣ୍ଡ !
ମୂର୍ଖା ଢେଲଣିଡ ଯୁଗାଉଥାଇଲା ମୋତ ?
ଅସ୍ପୋର ବଉଫ୍ ଶେଯେ ଜଳ୍ପନ ଧାରୁର ଢେଉ
ଦଟୋର ଦାର୍ଦ୍ଦିତ୍ୱ ଦାମ୍ପ, ପଗ ଟୁକୁଟୁକୁ ଫଣସୂର ସ୍ୱେଲର ଦଠିନ୍
ଫୁଟୁଲା ମାଟିନ ଢେଙ୍ଗେ, ଜଗ୍ଗୋ ଜଲାଫ—ଟି. ଇ.
ଅଣ୍ଡିର ମେଝୋରେ ଅଙ୍ଗି ଦୋଦୋଦୋଲ୍ଲ ଦୋଲାଇଲେ !
ପୁଣ୍ଡିର ଦାଙ୍ଗୋରେ ଦେଲ!
ଅଭ୍ୟଃ ଦ୍ରେଲ୍ ଦ ଦଲ୍, ତୁମର ଦଲ୍ଟା, ଛଃ !
ଫଗତ୍ ଦରୁଚ ପଦ୍ମ ଡଦଗ୍ ଧୃଃଃ ଦାଡ଼ି—
ଦଦସ୍ ମୃଦଙ୍ଗେ !!
ଦଦଳ୍ଲ ବାଇଲ୍ଲ ନାଚେ ଜଥସ-ଘରଣୀ ମୁହଁର୍ତ୍ତ,
ମନଦନେ ଅଙ୍ଗି ଦାର ମାଂସର ଶୀତାର !
ଉତ୍ତରେ ମିଶିଲ ଉତ୍ତ—ଦେ ଅଦବାସିଲ ଦୁସ୍ୟ !
. ଉତ୍ତର ଅସଥ୍ୟ ଏତ୍—ଭ୍ରାନ୍ତର ଜଲାସ-ସିକା
ଧାଅଁ ଯେ ସଙ୍ଗିଲ୍ଲ ! ଧାଅଁ ଦଲ୍ଲା ଗୋଷାଉଛଅ !
ଜାଇଁ ଜାଇଁ; ଗଡ଼େ ନା ଗଡ଼େନା ଜାତି ଧର୍ମ ସୃଜେଶ୍ୱର—
ଜଦଉଦ ଜଣ୍ଡୀ ଅଭ୍ର ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଖୋଜାର ଦେଈଁ ଜାବରସୁଆର—
ଜାଡ଼େନା ଜଗାଳେ ତୁମ ଛଃଳ ଛଉରେ ଜନ୍ତୁ,—
ଛଉଳ ଉତ୍ତର ଧାର ସୁନ୍ଦାରେ ତୁମର ଯେ— !

—୬—

ତୁମେ ମୁଁ ଟେନ୍ସସ ଖେଳୁଁ—
ଭବିଷ୍ୟତ ସମି ପର ଦଟେନ୍ସ ଦଗନ୍ତ ଅସେ ଉପତ୍ତେ ସଜାଏ ।
ଉତ୍ତଣ୍ଡ ପରେ ଉତ୍ତଣ୍ଡ ସରେ, ସବ ସବ ସଚେତନା ଉ,

ଗଳନର ନୂଆ ନୂଆ ଗାଁନର ସାଥିରେ,
(ମାର୍ଚ୍ଚର ଓ ଗାବ୍ରୀର ଦଳ
ମାଷ୍ଟର୍, ରେଭେରେଣ୍ଡ୍ ସାସ୍ତାର୍, ଲର୍ଡନ୍, ଲେଡିନ୍
ଏକାଠାରୁ ଏକାଠାର ନେଡ୍ରୁ ବୁଢ଼ାରେ ପେଟେ
ସବୁଜ ଲେହୁଡ ଢେଉ, ଗାଁଟେ ଚଉଗାଡ ଢେଉ
ଫ୍ୟାନ୍ସ୍ ଟେବସ୍ କୋଟ୍ ଟେମଜନ ରୁଜାରେ ଛୁଇଁ
ନଇଁଯାଏ ମୋହମସ୍ ମୋଗଲ ବାଗ୍‌ରେ ଯେତେ)।
ଭୁମର ଗ୍ରବେଟ ବାଟେ ଖୋଲ ଖୋଲ ପୁଣ୍ଡଭାର ଜଣାସ ନେଟ୍‌ଖା
ବଇ ଉଡ଼େ ଦଲ ପଡ଼େ,
ଅଣୁଇ ଉଉଗେ ଅଣ୍, ଅନଣ୍ କେଇଁଠି ?
ବ୍ରକ୍ସେଲ ଫରଡା ଖୋଲ ଅନାଏରେ ଲଟଖାଏ
ଇଲ ଇଲ ଛୋଟୀ ମୁଦି, ଛାପାର ଛପ୍ପନ ଖୋଳେ
ଚୁପସି ଗାଲାଗ୍ର ବାଛି ଅଭର ସୁଟୁଳ ଥରେ
ବଇଲ୍ଲ ବ୍ୟଙ୍ଗଭ୍ମସ୍ ଧୁଚଗ୍ରସ୍ତା ବୁଲ୍ଲି ପରେ !
ଖେଳ ଖେଳ ଜ୍ରନ୍ମାଦବ ! ଆଦ୍ରର ଖେଳ ଗୋ !
ପମାଘୋଟ ଦ୍ରବ ମେଘ,
ଛଟଦଏ ବଇ ନୂଆ ଦଗଡ଼େ ଭୁମର ଘୁଣି
ସଜର ପ୍ରଣସ୍ ଖୋଳ, ଖେଳ ଖେଳ ବାଉବ ଗୋ !
ଏଇ ଯେ ଟେବସ୍ ଢୋଇଁ, ଘନ ଘନ ଡରଡାଉ !
ଅମୃତ ପ୍ରଣିଧି ସନ୍ତ !
ପମାଘୋଟ ଦ୍ରବ ମେଘ, ଧୂସର, ଧୂସର,
ଭୁମେ ମୁଁ ଟେବସ୍ ଖେଳ !
ଦଗଡ଼ ନଗ୍ନଇ ନୂଆ
ଟେବସ୍ ଟେଳିଁ ଯେ !—

"ମହିଳାଟିଏ ପାଇ ଓଡ଼ଶ୍ରଲେ ଜଣେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖରେ । ସେ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଘରେ ପାଦ ଦେବାମାତ୍ରେ ଡାକ୍ତର ଡାକ୍ତ ବୌଣସି କଥା କହିବାର ସୁଯୋଗ ନ ଦେଇ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଦାନ ବନ୍ଧୁତା ଶୁଣାଇବାକୁ ଲଗିଲେ । ବନ୍ଦ ବନ୍ଧରେ ସୁଯୋଗ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ମହିଳାଟି କହିଲେ—'ଡାକ୍ତର ! ମୋତେ ଡାହୁକ ଏତେ ବୁଝାସୁଝା ଜରୁରତ ? ମୁଁ ଅସିଛି ମୋ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଚବସ୍ତା ଜଣାଇବା ପାଇଁ ।"

ଡାକ୍ତର କହିଲେ—'ଓ ! ତାଙ୍କର କ'ଣ ହୋଇଛି ?'

ମହିଳା କହିଲେ—'ଠିକ୍ ଠିକ କହି ପାରିବନି, ତେବେ ଏତିକି ଜାଣେ ଯେ, ତାଙ୍କର ଶ୍ୱାସ ବେ ଗୋଟିଏ ଟିକ୍ ନାଇ !'

'କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ! ଅଚ୍ଛା, ସେ ଏବେ କେଇଁଠି ?'

'ସେ ବାଡ଼ୋରେ ବସିଛନ୍ତି ।'

'ତାଙ୍କ ଉତରକୁ ଅଣନ୍ତୁ ତ ! ଦେଖିବା ବ୍ୟାପାରଟା କ'ଣ ! ଉଦ୍ ମହିଳା ବାହାଘରକୁ ଯାଇ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଅସିଛେ ଟେ ଟିଏ ସିଲ୍ ମାଛ ।"

—ସୟଦ୍ ମୁଜ୍‌ତବା ଅଲି

କଥା ଓ କାହାଣୀ

ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି

ଆଭା

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ତ ଡୋଇଗାବନ୍ତ ।

ସାଂସାରିକ ଅଜାଣ ସତେ ଅବା ଅଶା ପ୍ରଜାପାରେ ଝଲଝଲ ମୁହଁଟଏ, କ ଥାଇ ସତେଇ ଦେବା ବେଳର କଲା ପାଣି ବୋହୁ ଚଳୁନାହିଁ ସେ ମୁହଁରୁ, ଥାଇ ଥାଇ ହଂସୁଡ଼ ଦେବାର ଉରସ ଝିଅର ଛଇ ନାହିଁ, ଜଇଁଦ ରୁସେଇ ପାଣି ନାହିଁ, କହୁ ଦେବନାହିଁ ସେ ଅଜାଣରେ ସେଖଇବେଳେ ଗୋଖାଏ ବଣ୍ଡ ଅଛ ଯାଡ଼ାକୁ ଗୋଖାଏ ଛଦା ଅଚକ ଚଡ଼ ପଦାର୍ଥର ଉପର ଖୋଲ ସଙ୍ଗେ ଏକାଠି ଛଣ ଦୋର ଚହ ଦୁଅଳା ଏଇଖା ନେଇ, (ସେମିଛ ଧୋବା ନେଇ), କ ଏଇଖା ଶାଗୁଆ (ଦେଉ ସେମିଛ ସାମ୍ନାରେ ସେ ଲଦା ଅଳସାଙ୍ଗ ଉପରେ ଦୋଳା ଦୋଇଛୁ) ଚ ଏଇଖା ଅମୃତ ବଣ୍ଡର (ସେମିଛ ଲମ୍ବା ଦୋଭାନର ଶ ଚୁ ଶଣ୍ଡୁଟ ପାନ)। ବଣ୍ଡରେ ଜାଉ ସେ ଅଜାଣର ବଣ୍ଡନା ଜହ ଦେବନାହିଁ, ଗୋଖାଏ ସ୍ପନ୍ତ ଜଡିଁଷ ନାଁ ଜେଇ ଦେବନାହିଁ (ସେମିଛ ଅଙ୍କରେ ଚହଜାହୁ ଗଲେ, ଗୋଡ଼ଏ ଦଳାର ଉଜଣଚ ଝଳା ଗୁଜଣ ନଥିବା ଥଇସା, ମଝର ଗାଚ ଓ. ଆର, ପି. ନ'ଡଳାର ଉଚ୍ଚ, ବାଲେଣ୍ଟର ଦ'ଚଡ଼ଣ ଗୁଚ୍ଚନ, ଚ-ଚନ୍ଦ୍ର-ଫୋର୍ସଜ୍ ଚ'ଡିଁଟରେ ଉଅର ଦୋମଚ୍ଚ ଗୋଠା, ଏ ସେମିଛ ଗୋଖାଏ ଗୋଖାଏ ଚଳା ପଣର ସଙ୍କେତ), ଜଣ୍ଡିଚ ଶଣ୍ଡି ଅଠା ଜାଣିଆ ଯୋଶି ଯେଶି ଧର ଦେବନାହିଁ ଭାଇ ରୁସ, ଚ-ଚଚଣ ଅଳ୍ପ ଶଜଦୋଖରୁ ଛଣି ଛୁଣି ଯେତେ ଉଶେଖଶର ଭାରଚସ୍ପି ଢାଳ ଏକାଠି ଜଇ ଦିଲ ଗାଚର ନାହିଁ ସେ ଅଜାଣରୁ ।

ଏତେ ଝିଚ୍ଚ କାଣିଟ୍ଟଏ ଚ ଖୋଖାଏ ବୋଲ ଏ ଚେତନା ଉଚରେ, ଯେତେ ସହେ ଚଚ—

"ମହାଚ୍ଚବର ଅକଳନ୍ତ ଅଥଳ ସମୁଦ୍ର ସହ ସେ ଅକାଶ, ଅସୀମ—ଅସୀମ—ଅସୀମ—'ଭୁମା', 'ଚଉସ୍ପି'ର ଅକାଶ, ଜଉଁ ସନାତନ ।"

"ଯୁକ୍ତେନ୍ତର ଗଚ୍ଚମ ସେଚରେ ସୁସ୍ତ ଫସଲ ଚୁନ ଦୋଇଥିଲବେଳେ ସେମିଛ ଦଶେ ସେମିଚ ଚ—"

"'ସେ କେଚ୍ଚଁ' ସାଇଚଣ୍ଡଥର ଜଲଙ୍ଗ ଚରଜଲ ପରେ ଘାସର ସନ୍ତୁଛ; ଚ ସ୍ୱାମାଖ୍ୟାରୁର ଲଚ୍ଚ ଅଗ୍ନେସ୍ପିଚର ଦୋଃର ଭଚରେ ଶୋଇ ରହୁଥିବା ଗଚ୍ଚଚ ଗୋଲା ଘାଣ୍ଡି, ଯାହା କୁଲଙ୍ଗର ଚେର

ଗଛ ସୁନେ ଶଙ୍ଖ ମଲ୍ଲମଲ ପଥରରେ ଅନ୍ଧ ପ୍ରେମଯୋଗଲଙ୍କ ନଞ୍ଜିଲା ଯୋଡାଦାଉ ସୁଖ ମନ୍ଦାର, 'ସେ ଦେଉଁ' ବଧୂଙ୍କ ଆଖି ଅଫିଡାର ବଉଡ଼ ନାଉମଣ୍ଡଳର, ଛଡୋ-ଛୁଙ୍ଗୋର ବଣ ଯେଉଁଠି ବେଢ ଝେକଥାଏ ଜଗ୍ରତ୍, କି ଅଦା ଅଇସ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ୍ ଥାଳ ସମ୍ପଦ୍‌ରେ ଭସୁଥିବା ବଇଚ ଟଙ୍କ ଛପରର ବର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛଟା ।"

"ଦୋଘଲ୍ଲ ଖଣି ଭତରେ ଥଟି ଏଡାଠି ଡଡାରେ ଶୁମିବ ପ୍ରଥମ ଅର ଯେଉଦେବେଳେ ଗଣ୍ଡିଛ ଚୋଟ ଦାଣ୍ଡର ସେ ଯେଉଁ ଧୂଳ ଧୂଆଁ ଭଟେ ଆଉ ତା ଝଡେ ଥରେ ଥାଏ ଦନ ଶେଷର ମଳ୍ଲଦର କଲ୍ପନା ସେମିଛ ସେ ପଡ଼ଳ ଚେଉନାର ବର୍ଣ୍ଣ ଥର ଝେ ଆକାଶ— ।"

ତଥାପି ଗାଏ ନାହିଁ, ଅଣ୍ଟେ ନାହିଁ, ବେଢେ ଧୂଆଁ ଭଟେ, ବଡର, ପିଠାଉଁକର, ସୁଠାର, ପିଙ୍କାର, ଦୁଖୁର ଗଳତାର, ଅଲଅ ମଳ ଅଗଛଅ ଖୋଡ଼ ଢେଉାର, ପ୍ରେଷ୍ଟେଇ ଘର ବୁଜଲା, ବୁସ ଆଜେ ନାହିଁ । ଡକଯାଏ ।

ସେ ଅକାଶ ଖୋଲାଏ ଅଳ୍ପ, ସୁନ୍ଦୁଜିକର ସ୍ପନ୍ଦନର ଝଲକ, ଅସେ ଜାଲ ଭୁଜି ଚୁଚ ଯାଇ ମିଲେଇ ସିଦାନ୍ତୁ, ସୁଚ୍ଚିକ୍ତ ଆସଖାର କଣ୍ଡ ଅଣେ ପର କର ଦେଜାନ୍ତୁ, ବୁଲେଇ ଦେବାନ୍ତୁ । ସେମିଛ ସେ ଅକାଶ, ସୁମନ୍ତର ଢେଲୁ ପଡ଼ୁଥିବ, ଅଉ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ;—

ଯେମିଛ ତା ଅଙ୍ଗି ଯୋଗି ଢୋଇ ରହିଛ ଗୋଖାଏ ଲମ୍ବା ଲଢ଼ା ନଈର ଏ ସୁଣ୍ଡରେ, ଧର ଗୋଖାଏ ଗୁଳ ନ ପଶିଥିବା ବଡ଼ୁକ ପିଠିଅନେ, ପରଶିଲ ଥର ଦେଖୁଛୁ, ସଉଦ ଦେଉଛୁ ଅସଲା ଅଗଉଡ଼ ଠାଏ ଅଣ୍ଡେ ବାଟ, ସଫା ପରଷ୍ଟାର ଦଶୁଛ, ମୁରୁମ୍ ନାହିଁ, କନ୍ଥ ଗୁଣ୍ଡଲା ଛ ନାହିଁ, ନାନା ଘଟନାର ଅଲ୍‌ଅଡ ଭାଲ୍ ଏଡାଠି ଅଇଁ ଢୋଇଛୁ, ଖାଲ ଅଲ୍‌ଅ ଝଲ ଝଲ ଢେଉ ଢେଉ ସେ ସୁଣ୍ଡରେ ସେଉ ଅଛଣ୍ଡା ଫାଙ୍କା ପଣ୍ଡାହିଁ ଦଶୁଛୁ, ଅଉ ସେଉ ଅକାଶକୁ ଗଢ଼ିଦେଇ ଜଳ ସେ ସୁଣ୍ଡରେ ଦଶୁଛୁ ଜିସ ଉସ ଭଲା ସୃଦ୍ଧିଟିଏ, ଭୁଣ୍ଡରେ ଗୁଣ ଗୁଣ ଗୀତ । ସୁଣ୍ଡରେ ଭାଇ ଅଇଯାଚ ମଛୀଘୁଲ୍ଲ. ସୋଖାସୁଆ ଫୁଟି ଉଠୁଛ ଚେଉଚେସ୍ଥିଃ; ଦେଇ ଶାଢ଼ୀ, ବେଢରେ ଫୁଲଡାଇ, ଡାଇଯାଚ ଫୁଲଡାର ଘୁସ୍ସ ଢୋଇଛୁ, ନାଚେଲ ଥର ଗୁଲଛୁ, ଏଥର ସେ ଏଥରକ ସୁଦ୍ଧି ଉଲେଇ ଉସିଦେଉ ଟିକେ ଏ, ଗୁଞ୍ଜାଗୁଚ ସଙ୍ଗିଚଡିଅ ଡାକୁଗୁଡ଼ୁ । ଚଢ଼ଉ ସଙ୍ଗିରୁ ଗୁଣ୍ଡିଚଳା ଚଡ଼ଳ ଅସିଚ ତା ଗୁଡାଣି । ଝୋରଣ୍ଡା ଡାଡ଼ ଜେଲି, ଗୋଲ୍ଡ ବଗିରୁ ଚେଲି, ଗଙ୍ଗଶିଉଳ ଗଡର ଜଉଡାଏ, ସେଉ ଯେଉଁଠି ଥଲେ ଜାଲ ବୁଢୁଳା ମାଟି ଖୁମ୍ ଖୁମ୍ ଜଣ ଗୋଜ୍‌ରନ୍ତ ଭାଚ ଉପରଡାଏ ବସିଛୁ, ସା ସ୍ମାରୁ ଚଦା ଓସାରମୁହାଁ ଥୁନାଇଉଲ୍ । ଚୁଲ୍ ଚଉଁାର ତପମା ସିଛ ସୁଦ୍ଧି ଅ ଚେଲେ ଚନା ଜାଉଶରେ ଚ ଚଣୁଥାଏ ଖୁବ ଚଚୁର ସେଉ ଗୁଡାଣି ଗୁଡ଼ା ମଙ୍ଗିରୁ ଚଡ଼ଳ ଅସିଚ ଥୁନାଇଚ ସୁଦ୍ଧିବାଟେ (ଜାର ଜୁଣ୍ଡଲର ଜଣ), ଚଉଚ ସୁମନ୍ତ ଅଙ୍ଗିରେ । ଛଡ ଜଣ ଜଣ ଢେଚ, ଅସିଚ ଗୋଖ ଘାଇଣ୍ଟାସ, ଗୁଚଅଡ଼ୁ ଚୁଲୁଚ ଚୁଲୁଚ ସଚୁ ସାନ ସୁଗଛରେ ଗଚ୍ଚ ଅଗରେ ଫୁଲଟିଏ ଫୁଟିଲ ସଚ୍ଚ । ସେଉ ସୁଚ୍ଚୁଜିଚଳ ଡାପରେ ସୁଣି ଚୁଲଣଡ଼ଚ ସେ ସୁଦ୍ଧି ଲେଉ ପର ଅଚ ସାଡ଼ଗିଚ ସେ ଚୁସ, ଟିଚ ଆଗରେ ସେ ଚେଉଁ ଏଚ ଘରେ ଗୁଡ଼ା ଢୋଖେଳ ଢୋଇଛ ଡା ସାମ୍ନାରେ ଟିଣ ଘଚ ଠକ୍ ଠାକ ଲ୍ଲଡାସନ୍ତ ପିଣ୍ଡା, ଟୁଙ୍କ ଇଆଚ ଦୁଏ, ସେଉଁ ସଚ୍ଚଡର ବାଟ । ଲଲଲା ସେଇଠି ଅଚୁଶ୍ୟ ଢୋଇ ଯିଚ ।

ଡାପରେ ଅକାଶର ଅଳ୍ପ ଢେଚ ବର୍ଣ୍ଣସ୍ପର୍ଶ, ଗୁଞ୍ଜାର ଫଚ ଚ୍ଚଚରେ ଡାକୁ ବାଚ୍ଚଢେଚ । ଥୁନାଇଜଲ୍ଲ ଗଚ୍ଚ ଦୁଷ୍ଟିରେ ସୁମନ୍ତକୁ ଗୁଚ୍ଚି ଦେଚ ଅଚ୍ଚ ଚସିଦେଚ ।

ଦୁଏଚ ସେ ଚଚୁଚ । "ଚଲା ଚଉଁର ପଚ୍ଚ ଚଲ ଖୋଲା, ଜଲ୍ଲଣୀ ଗୁଡାଣି ଥଚ ଗୁଡାଣି, କି ନାଚ ! କି ସୁଦ୍ଧି ! ଚ ଗଚ୍ଚଣ ! କ ଗୁଳ୍ଲ ! ସଚେ ଏଚା, ଚଚ ସ୍ନେଚ ଯେଚେଚେଚେଲ ସୁଚିର ଦୁଏ ଥସ ପ୍ରଚୁଚରେ ଦୁଚ ଚଲା ।"

ସୁମନ୍ତ ଚଚୁଚ, "ଖର ପ୍ରେମିଚ ଲୁମେ ଜ୍ଞ ସ୍ନାଚଣ୍ଡ ଅଚ୍ଚ ସ୍ତ୍ରାରେ ଚଦା ଚଦା ବାଟି—ଚଚୁଚଚି ଲୁମ ଗାଲଲୁଣ୍ଡ ଟାଁର ଓଚଅ ବୋଲ୍ଲା—ଜେମିଚ ଚଚୁଚ୍ଚି । ବାଥ ପଖାନ ଗାଇ ବଟିଥିବ ସୁଅଚ୍ଚ ଚଚ୍ଚଚ ଶ୍ରଜାରୁ ପିଅଚ ଅଣିଚେ,—ଚଚୁ,—ଚଣ ଜଟି (ଶିଚା) ଜାଚରୁ—"

ଥୁନାଇଉଲ୍ଲ ଡସି ଡସି ଚଚୁଚ—"ଜଟି ଜସ୍ତୁ ଜଲ ବାଚଲ୍ଲ (ଫଲ) ଅଣିଥିଲୁ (ଅଣିଲ୍ଲ) ? ଚଥ ଚଚ୍ଚଲୋଲ୍ଲଚ, ସେକଥା କୁଚ୍ଚେ । ଏଇ ଗୋଖିଲ୍ ଚ ଲଲଲା । ସଚୁଚଜନେ ଗୁଚ୍ଚିଚୁ ଡିସୁଚ ଗୁଜପାଜୁଚ । ଗାଚ ଚଣ ଅଙ୍ଗିରେ ଅନେଇଁ ଚେଚ ଯାଚ୍ଚଚି ଜ୍ଞଚୁଚ ? ଚା ଡାଚ ଗୋଚ ସଚୁ ଅନେଇଁ ଅନେଇଁ ଯାଚ୍ଚଚନ୍ତୁ । ଚାଚ ସିଠିଖାଚ ଚମ୍ପୁଚ ଅନୋଜଚ ।"

"ସଚେ ନା' ଚମ୍ପୁଚ ? ଗୁଲ ଗୁଲ ଚୁଲଯିଚ ।"

ଜଲ୍ଲୁ ବୁଚ୍ଚ ବାଃରେ ଲଲଲା ଅଙ୍ଗିରେ ଥଚେ ନାହିଁ । ଥଚ ଗଚ ସୁଲଅଣୀ ଝିଅ ଘଚକୁ ସେପୁଥାନ୍ତୁ । ସେମାନେ ଚ ଫୁଲ ନାଚ ଥାନ୍ତୁ, ଗୁଣ୍ ଗୁଣ୍ ଢୋଇ ଗୀତ ଚ ଢୋଚ ଥାନ୍ତୁ ଢେଚ୍ଚ ଢେଚ୍ଚ । ଚୁମ୍ବ ଚୁମ୍ବ ଗୁଚ୍ଚ, ଚଚ ଚଚ ଚସ, ବାଢା ବାଢା ଗୁଡାଣି ଢେମିଚ ଓଚା ଓଚା, ଚାଢା ଗୁଡାଣି ଅଚାଳଅ । ସୁମନ୍ତଗୁଢେଁ ନାହିଁ ।

ଅବସ୍ଥା । ଗୁଡ଼ଗୁଡ଼ । ଗ୍ଲାଗସ୍ ପଡ଼ିଛି । ମଣିଷ । ସେଇ ବଡ଼ଲୋକ ପରୁଣା ବେର୍ଣ୍ଣ କୋଟ୍‌ଟିଏ, କେଣ୍ଟି ଚମଡ଼ାଜୋତା । ବଏ ଟି ପ୍ରତାର ଜାସ୍ପା ଧରିଛୁ, ଖଡ଼ପଲ୍ଲା ଜୋତୁଛୁ, ମେଣ୍ଟ ଗଡୁଛୁ, ଡଉଅର ଖଜୋଇଛୁ । ବଏ ଇଲ୍ ଖଣ୍ଟାଙ୍ଗ ଢେଇ, ଜଏ ଜ୍ୱରଛୁ ଗେଣା ମାରିଛୁ । ବଏ ଡମ୍ପୁଣ ବଏ ଜମ୍ପୁଣ ଚାଲା ଦନଚାଲି ଅସୁଣ । ସ୍ପୁଷ୍ପାରେ ଲଗି ରହିଣ ଢେଡେ ଅନ୍ୟାସ୍ପ ଅଭ୍ୟାଗ୍ୟର, ଘରେ ଲଗି ରହିଛୁ ସ୍ୱେଗ, ଅଜ୍ଞବ, ସମସ୍ଯା ।

ସଡ଼ଚ ସରେ, ଡୋଖା ମାଳ ଅସେ, ବଡ଼ ଘୋଳସ୍ଥ ଅସେ, ତା ସେଉରେ ଠିଅ ବୁଦ ଢେଣ୍ଡି ବାଲିର ଚୂଡ଼ା ଧଂଚ । ଡଂଚ ତଳେ ଅଟ୍ଟ ସ୍ପୁଣ୍ଡା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଦେଇଲ । ଢେଡେ ସାନ ଖିଅ ସରେ, ଢେଡେ ସିଗାରେଟ୍ ଖୋଡ଼ା-ଯାଏ । ଖଇରଅ ଆକାଶ ଅଡ଼ଲ୍ ଗଣ୍ଡି ଉହ୍ନ ଅଣ୍ଡାରେ ହାଉ ଢେଇ ଠିଅ ହୋଇ ଉହ୍ନ ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲୁ ଚୁଚୁଡ଼ଲରେ ଢେଉେ ଚଉଚା ସୁମନ୍ତ ଟଗ୍ଗରେ ସଢେ,

"ବଏ ସେ ସେ, ଖୋଜଖାରେ ଜ୍ଞଇ, ଇଳଚା ?"

ସେହ୍ନ ଚେଢେଗ୍ଧା ମନେ ପଡ଼ଯାଏ, ଯେମିଉକ ପ୍ରଶ୍ନର ସେ ଉତ୍ତର । ସେ ବଏ ତା ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲ ଜାଣେ ନାହିଁ । ସେ ଉଜେ ଢେଢେ ଶୁଣିଥିଲ ବଏ ଜଣେ ସାଙ୍ଗି ଇଳିଚା ବୋଲ୍ ଡାକିଥିଲ, ହିଅଃ ଙ୍ଚଲ, ସେ ଜାଣିଲ ତା ନା ଇଳଚା । ସେଉବ ସେ ଜାଣେ । ଅଉ ଜାଣେ ସେ ବୁଲ ବାମ ବରେ । ଫୁଲ୍‌ଲୁ ତାର ଜ୍ଞଇ ଶରଧା, ଖଣ୍ଟନାଇ-ଲ୍ଲ ଦେଖିଛୁ ସେ ଫୁଲ ଢାଣ୍ଟରୁ ଏକାଥରେ ଉଉଅଣା ଗୁଉଅଣାର ଫୁଲଢାର ବଖିଛୁ । ଢେଢଳ ସେଉକି ।

ଖଲ୍, ଡଳଣିଏ । ଜୁଇ ବଲ୍ଲୁ ଫେରି ଅସନ୍ତୁ, ଉଚ୍ଚ ଲ ଇଞ୍ଜି ଣଅର୍ ସୁମନ୍ତ ମିଶ୍ର, ସୋକମସ୍ତ କର୍ମଚ୍ଚସ୍ତ ଇ. ସ୍ପେଲ୍ ସ୍ପେନ୍ ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲ, ଦେଶର ଜ୍ଞଲଯୁନ ଯୁଗର ଯୋଦ୍ଧ୍ୱ କର୍ମୀ, ଢେଢଳ ଜଥା ଖଡ଼ଲେ ବୁଢ଼ା ଚୋହ ଦୁଅନ୍ତୁ— "ଅମେ ଜ୍ଞଇ ଜ୍ଞଲରେ ଅଛୁ, ଅମର ନଖ ନାଇଁ ବ ବାଲ୍ଲ ନାହିଁ ।"

ଗସ୍ତରେ ନଯାଇ ସଡ଼ରରେ ଥିଲେ ଯୁଣି ଢେଢେ ସେହ୍ନ ସ୍ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବେଳେ ବଠାଇ ଇଳଚା ଗଣ୍ଡି ଭରେ, ଲଗେ ଢେଇ ସେ ଅସୁଥିବ ପଣ୍ଡ, ଅସୁଥିବ । ଯବ ନ ଅସେ ମନ ଉଉରେ ସଗ୍ଧଗଚା ବଢ଼ ବଢ଼ ଯାଏ । ନଢେଲେ ସଉକୁ ସଉ ସେବାକେ ସେ ଯାଏ, ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଢେଲ ଖଣ୍ଡ ଢେଉ ଜ୍ଞଡ଼ି ଢେଇ ସୁମନ୍ତ ଅନାଇଁ ରହିଥାଏ । ଇଳଚା ସୁଡ଼ି ବୁଲଏ, ସେମିଉ ଖଣ୍ଟ ଗଣ୍ଡି ଦଏ, କୁସିଦଏ, ଗୁଜଯାଏ ।

ଢେଢଳ ଅଉ ଉଚ୍ଚର ଘଟନା । ସେଢନ ଚ ସି-ଥିଲ ଣ ସ୍ପେଲ୍ ସ୍ପେନ୍ ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲ । ଇଳଚା ସୁଡ଼ି ବୁଲେଇ ବସି ଢେଲ ମାଢେ ସେ ଚାଳ ଖଣ୍ଟପୁଛ,— "ଇଳଚା ।" ଘଟନାଟା ଏତେ ଆକସ୍ମିକ ଯେ ଟୁମନ୍ତ ଚମକ ଚଢ଼ଲ । ମନା ଚଉବାଳୁ ସ୍ପଚଚା ଅଗରୁ ଇଳଚା ଫାଙ୍କ ପାଟିକୁ ଗୁଣ୍ଡଅସି ଚହୁଲ—"ଚଣ ଚଡ଼ିଚ ବାବୁ ?"

ସୁମନ୍ତର ସୁଡ଼ି ହାଲେଇଲ । ଇଳଚା ଚଲୁ ସୁଡ଼ି ଖୋଉ ଠିଅ ଢୋଇଥାଏ । ଅଚ ଚାର ଚମଲା ଲେସ୍, ବଣ୍ଡର ଶାଢ଼ୀ । ଚେଲ୍ଲରେ ବଡ଼ଳ ସରୁଅ ମାଳର ଗୋଲେଇ ମଝିରେ ବଏ । ବଏ ଫୁଲର ଅଗ ଗୋଛଅ ଢୋଇ ଠିଅ ଢୋଇଛୁ । ଢେଢରେ, ବାଡ଼ାରେ ଜ୍ଞଇଅ ଅଁଳା ଫୁଲର ଚାର । ସୁଠାମ ସ୍ପଇଚ ଅବସ୍ପ ଜ୍ଞବନ ଅଉ ଯୌବନର ଅଉ ଚଡ଼ୁଆଇ ଅଲୌକିକ ଶିଲ୍ପୀ ଚାଚର ଅସୁଟ ଜଲାଜ୍ଜୁଡ଼ଗ୍ଧ । ଇଳଚା ଢୋଳା ଢେଡ ସୁମନ୍ତଚ୍ଚଁ ଗୁଣ୍ଡିଲା । ଅଗରେ ବଏ ଚାକିଲା, "ଇଳଚା" । ଇଳଚା ଚୁନ ଢୋଇ ଗୁଣ୍ଡଗଲ୍ଲ । ଯେଉର ଗୋଖାଏ ଚଣ ବଡ଼ ଘଟନା ଘଟି ଯାଇଛୁ । ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲ ଗମ୍ଭୀର ଢୋଇ ଚଲୁ ଗୁଣ୍ଡି ରହିଛୁ । ସୁମନ୍ତ ବଳା ଥର ସଡ଼ଚଚୁ ଅନାଇଁ ରହିଛୁ । ଗଲ୍ଲ ଖାଲି ସିଣ୍ଡଚ୍ । ଇଉସ୍ପେ ସଉେ ବି ଗୋଖାଏ ସ୍ପୁଉଚୁ ସ୍ପରଣ ବଏ ସନ୍ଧାନ ଢେଖାଇଥାନ୍ତୁ । ଠିଅ ଢୋଇ ନଥିଲେ, ଚୌକରେ ବସିଥିଲେ ଏଚକି ଯାନ୍ତା । ସାମ୍ନାରେ ଖେଚୁଲ୍ ଉପରେ ଥୁଅ ଢୋଇଥିଲ ଯୋଡ଼ଏ ଖାଲ ଗ୍ଲାସ୍ ବଳା, ଗ୍ଲାସ୍ ସରିଥିଲ, ଗୋଖିଏ ଖାଲ ଖାଉଅ,—ଖାଲ ସରିଥିଲ ।

"ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍ ।"

ସେ ତ ଅପେକ୍ଷା ବରିଥିଲ । ଉବାସ ଢୋଇ ବହିଲ "ବଦ ।" "ଠିକ୍ ଢେଲ ନାହିଁ ।"

ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲ ପ୍ରଉବାଦ ବରବାକୁ ଢେଉ ଇଚ୍ଛିଲ, ବଳା ଦସ ଦସି ବହିଲ "ଫୁଃ ।"

ସୁମନ୍ତ ଅଉ ବହୁ ବଡ଼ଲ ନାହିଁ । ବନ୍ତୁ ଖଣ୍ଟନାଇଲ୍‌ଲ ବଡ଼ଲ । ସେ ସଉଉକ ଚଲଚା ବାବାଜୁ ଢେଖାଇ ନାଜର ବଦଲ ମନକୁ ଛିଡ଼ା ଢେଇ ଢେବବାକୁ ଅପ୍ପୁସାର । ବଡ଼ଲା, "ଅଃ ! ମଲା ବଇ ଡାକ ଢେଲ, ବଣ ଢେଇଗଲ ? ଆମ ଅଖିରେ ସେ ଖୋଖାଏ ଚଲନ୍ତା ଜ୍ଞଉ, ମନ ଢେଲ ଜ୍ଞେଖା ଗଦେ ବଥା ବଡ଼ଚ, ସୁଣି ଡର୍ଚ । ଢେଖିଲଚ ଜାକଲେ ପାଖରୁ ଅସୁଚ । ସେମିଉ ସେ ।"

ସୁମନ୍ତ ବହିଲ, "ସେ ବଦଲା ଢେଲ ନାହିଁ ବାବୁ, ସେ ଖୋଜମସ୍ତ ।"

"ଜା ଜା, ଜୀବନ ଶୂନ୍ୟ ଉପରେ ଅଲଅ ଜଳ ଉଠିବ ।"

"ମୋତେ ଜୁଡ଼େଁ, ସେ ସୋଡମଗ୍ର । ସେ ସେମିତ ବୋଲ କହ ତୁମେ ତଣ ତଡ଼ବାକୁ ଗୁହୁଁଚ ? ମଣିଷର ନାଜା ସେମିତ ପଣ ଅଛ । ଜଡ ବୃଦ୍ଧ ବାବାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧ ମଜାସୁରୁଷ ବୃଦ୍ଧ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଜଡ଼ୀଜର୍ମ ସାରଣ୍ଡ । ସମସ୍ତିଙ୍କର ମଣିଷ ଶଗର, ଜୀବ ଅଛ ବୋଲ ଜଡ଼ ବୃଥାରେ ଶିବ ? ସେଇଥିପେଇଁ ଜଦ୍ୱଥିଲ, ସେ ଯେମିତ ହେଉଥାଇ ଭମର ସେଗୁଡ଼ାକ ସାଙ୍ଗରେ ତଣ ଅଛ ?"

"ଦୁଃଖ ଜଣ ବୁଝିପିବା ଗୁଲ ।"

ଜାଗରେ ଅଇ ଥାଅ ସାରଦନ ଜଉଗଲ, ଲଜଲା ସେବାଙ୍କେ ଗଲ୍ଲବେଳେ ଅଇ ବୁଝିପଡ଼ ଅନାଉଁଲ୍ଲ ଜାହିଁ । ସବେ ଯେସବ ସେ ଘଉଁାହିଁ ସେଠି ନାହିଁ । ଖାଲ ସ୍ପଷ୍ଟ ।

ଜାଗରେ ପୁଣି ଜନେ ସେବାଙ୍କେ ଗଲ୍ଲବେଳେ ସେ ଖୋଜଲ୍ଲ ଖୋଜଲ ପର ଅନାଉଁଥିଲ, ସୁମନ୍ତ ଘର ଉଡରୁ ଖବାକୁ ବାହାର ଅସିଥିଲ । ଲଜଲା ଗଲ୍ଲଣି । କେତେ ଅଜସ୍ପାଇ ଦେଖା ଗୁହିଁ ।

ତଏ ଜାର ଲଜଲା ? ଜେହ ଜୁଡ଼େଁ । ସ୍ୱେଗରେ ଚଞ୍ଚାଇରେ ଅନଜରେ କେତେ ଜାର ଖଇ ଥଡ଼ନାହିଁ । କେତେ ସେ ଫାଃକ ସାଖରୁ ଅସିନାହିଁ । ସଜଜର ଖୋଃାଏ ଜେହ—ଜୁଡ଼େଁ ପଣିଷ, ସୁମନ୍ତର ଉଉଜାଇର ସୃଷ୍ଟା ଉପରେ ଜେଉଁଠି ବୋଲ ଜାହିଁ ଜାର ନାଁ । ଜାର ସ୍ପଉନ୍ଦ ସ୍ପର୍ଶ ଦୃଃଖର ଜାଜଜ, ଜାର ସଡ଼ବାଉ, ସ୍ତ୍ରୀ ଯନ୍ତ୍ରାନ ବନ୍ଧୁ ବାଜବ ସାଙ୍ଗସାଥି, ଜାର ଜଣ୍ଡିଜ୍ୟ, ଜୁଖି, ଜଉଜ୍ଜା, ଶାନ୍ତ୍ରା । ଜେଲ ନଜେଲ ମିଲଲ ଜମିଜଉସ୍ତ ଜାବନ ଜାଜାଣୀ ଉତରେ ଜାର ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ବନ୍ଧମାନ ଜନବାର ମାହ ସତ ଘଃଜା ଓଁ ଃଜା ସଉସାର ସାସରେ ସାସି ଜୁଏ କେତେ ବାଃଯାଏ । ସେଥିରେ ନଥାଏ ଲଜଲାଇ ନାଁ ଟାଁ । ଲସ୍ଟ ଗୁଲ୍ଲଲ ଜାଜାଣୀ । ସ୍ଥାନ ବଦଳ ଜେଲ । ଃଃନାଇକୁଲ୍ଲ ରହୁଗଲ । ଏମିତ ରହିଲେ କେଉେ ବଜ୍ଜ, । କେତେଟି କେତେ ବଃ ହୋଇ ଜୋଇ ଜଡ ଜଡ ଗଲ ଜାର ମୁଣ୍ଡ ଜିଜର ଅଡ଼ୁଲୁଛ ।

ଜାଗରେ ଜେଉ ଅଗରେ ଛେଃ ରେଲ ଷ୍ଟେସନ ଖାଟେ ଖୋଃାଏ ଛେଃ ବସ୍ତି । ଅଗର ଜାଗାଠୁ ଜେଉଁଶଡ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଜିସ ଉପରେ ବସ୍ତିଃା ଚମ୍ପଛ । ଜହିରୁ ଫାକେକେ ଅସ୍ତ୍ରଏ ଜାଗାରେ ଖୋଃାଏ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ସବ୍ ଷ୍ଟେସନ ଗଢ଼ା ଜେଉଛ । ଜଦାଜକ ବୁଡ଼ଅ ଗୁଜାଏ । "ଯେତେ ଅମର ଜାଗୁ ଃଂଗୃସ୍ତ ଜେଉଛୁ ଯନ୍ତ୍ରଖାଡ ଖାଉଛୁ ସବୁ ଏତ ଜଜମାଣ୍ଟ ଗୁଡ଼ାଇଜ ଜାଣ୍ଡ ଅଛ, ଦଃଖ ଧସ୍ତ ଜେଉ ଜଥାପି ଯେଉଁ କଥାକୁ ସେଉଜଥା । ବୃଅଡ ବୃଅ ସତ, ସଉବାର ସର ବଣ୍ଡଉଚ୍ଚ ସ୍ପନା ଜଏ ଯେ ଅସିନୁ ଜଣାନାହିଁ । ସାଉ ଜେଲେ ଏଠି ଖୋଃାଏ ଅ ବସିବ, ମଦ, ଜୁଆ ଛଡ଼ନୁ ଜଣ ଅଇ ଜହ୍ନ । ସେଇ ଯୋଉ ଘରଃା ଜେଖୁଚନ୍ତ, ସେ ଖିଚ ସାଗଃା ସେଇଃାକ ସାକ୍ଷାତ୍ ସଉତାଜର ଜଗା । ଏଠୁ ଉଠି ଯାଇନାହାନ୍ତ, ସବୁ ଉଣ୍ଡଗୋଜର ସ୍ପ ଜାଗାଃା । ସ୍ୱାଙ୍କର ଜ ଜଉ ଜଡ଼ ଉଡ଼ ସମର୍ଥଜ ଅ ଜଣ ଅଇ ଜଉଚା ଜରନୁ ।" ସ୍ୱାଜସ୍ପ କର୍ମଶ୍ୱଗ ଅଜ ଜଖାଣୁଥିଲେ । ପିଜୁଳ ଗଛ ସୁଇରୁ ଖଡାଡୁ ଗାନ୍ଧ ମାଇଣ୍ଟିଏ । ସ୍ପରୁଗ୍ ଲଗା ଲ୍ଲଡ଼ାରେ ଉଥର ଅଂଶଆ ସ୍ପର୍ଶି, ସବୁ ଉଡ଼, ସେଥିରେ ସ୍ପର ଜୋଉନ୍ଥ ଜ ଶାସ୍ପଅ ଜାଇଲହ ଶାଡ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ । ଦୁଇଧାର ଜ ଜାଜ ଉପରୁ ସାମ୍ନାକୁ କେଶୀ ଓଡ଼ଲଛ । ସେ ସବୁ ବୋଲା ଜୋଇ ଘଃା ଜେଇ ଜାକୁଅ ଜୁଁଃା ମୁର୍ଦ୍ଦାଇଅ, ଅଙ୍ଗି ସତାରେ ଜଡ଼ଳ ଚଳା ଅଞ୍ଜଳ, ଓଠ ଉପରେ ଜାଳସ୍ପ ଜାଳସ୍ପ ଜୋଇ ଜଶୁଛ ଜ ଗାରେ ସଛ । ଓଠ ଜଁାରେ ସଜେଜ କଥା ଉଡ଼ ଯେ ଜୋଇଛୁ । ଜାଜାଣ ଜାଜ ସାସୁନର ଜଜେଇ ସ୍ପର୍ଶ ଅ ଅଲ୍ଲ ଜଡ଼ୁଥିଲ ଜର ସେ ଗୋଃିଏ ଅଡ଼ୁ ଚଞ୍ଚ ସାସ୍ପାକୁ ଗୁଡ଼ିଜ । ଜାର ନଃ ଗୁଡ଼ାକ ଲସ୍ଟି ସଜ ନଃ ଉପରେ ଜ ସଜେଜ ଗାଡ଼ ନାଜ ଉଡ଼ ଯେ ଜୋଉନ୍ଥ । ସ୍ୱାଜସ୍ପ କର୍ମଶ୍ୱଗ ସ୍ପମନ୍ତର ଜାନ ଗ କହିଲେ "ଏଇ ସେଇ ଇଜଜାନ୍ ସାର, ସବୁ ମି ଗୋଜର୍ଦ୍ଦନ । ନଜଜ—ନଜଜ—ଏ ଜାଲଗୁଡ଼ାକ ଜ ଅଣି ଲଗେଇଛ । ଏ ଜାନ୍ତ ଜ ଜାର ଜୁଡ଼େଁ । ଜ ବଡ଼ ବଡ଼ ଫିଅ ଅଛନ୍ତି ଜା ସାଗରେ, ଜଜଜେଁ ପ୍ରକାର, ଜେଇ ଜେଇ ଅଇଲେ ଟେ—" ଖୋଃାଏ ଜେଲେଇ ସାଗରେ ଜଜଃା ସାନ ଜଲେଇ ସୁରେଇ ଗ ଥଣ, ସୁମନ୍ତ ଗୁହିଁ ଜେଖୁଛି, ସେଗାଁ ଜଣଜ ଜେଉଁ ଶଙ୍ଖ ଧଲା, ଜା ସାଗରି ଗୋଲଗାଲ ଜୋଇ ଜ ଜୋଇ ଜାନ ଜୋଇ ସ୍ପାଇକଃିଏ, ଜାଜ ଅଣ ଲଗି ଯାଇଛ, ଅଇଜ ସବୁ ଧେରେଇ ଖୋଇ ସ୍ପାଁ ଜଃା ମୁହିଁ, ଖାଜ କାନ, ସବୁ ସବୁ ଅଙ୍ଗି । ନାଇଜର ଜଥର୍ଷ୍ଟଜ ଅଇ ଜ୍ୟାଜଃି ଜ୍ୟାଗ । ଧାଡ଼ ଜୋଇ ଠିଅ ଯେ ଏଗାଖଇ ଜଲ ଜଲ ଜଡ଼ ଅଜାଇଚନ୍ତ । ସେମ ଥଦ୍ଦର୍ଶନ ସମ୍ବଜଃ ସଦ୍ଦଜ୍ଞ, ଗୋଃି ଗୋଃ ଜେ ଫେଇସଲେ । ଶେଷରେ ବୁଲଗଡ଼ ଗଜ ମୁଖୁସ୍ପ ଶିଅ ଜ

(୨୦ ସୃଷ୍ଠା ଦେଖନୁ)

ଦୁଇ ଥର ପ୍ରଶ୍ନ

ସେଦିନ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ର ବାବୁ ଘରକୁ ଅସିବା ମାତ୍ରେ ଜାକୁରେ ଲଖଟା ଦୋଇଥିବା ଦାଲେଶ୍ୱରୀ ଅଚାନକ ଏକ ଲମ୍ଫରେ ଗୃହିଣୀ ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲା।

ସେଇ ଘର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଷ୍ଟେଜ ଷ୍ଟେରୁଲ। ଷ୍ଟେରୁଲ ଉପରେ ଦୁଇଟି ଚଉକି। ପୁଣି ଘରର ଏକ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଖଟ। ଖଟ ଉପରେ ଧଳା ଚଦର ଓଢ଼ଣା ଚଦର ବଛା ଯାଇଛି। ଜାକୁରଖାନାରେ ସ୍ପେଶାଲ ପାନ ସେଇଠି ଶେଷ ପକା ଯାଇଥାଏ, ଭାଙ୍ଗା ଠିକ ସେଇଥିରେ ଦେଖା ଯାଉଛି। ତାରଣ, ଖଟର ପୃଷ୍ଠ ପାଖେ ଜଡ଼ୁ ଅଲମାରୀ ଉପରେ ଦୁଇଟି ସାଜ ବଡ଼ ବୋତଲ ସାମୁର ଥାଇଥା, ଦୁଇଟି ଗ୍ଲାସ୍ ଟିଥାଇ, ନେଳ ରଙ୍ଗର ଏକାଧିକ ଦୁଇଟି ଗ୍ଲାସ, ଗ୍ଲାସ ଉପରେ ଗୋଟାପାର୍ଟାର ଦୁଇଟି ଚାକୁଣା—ସବୁ ଅଟ ସାଜିଧାନଙ୍ଗାର ସଜ୍ଜିତ ଘର। ଦେଇଥର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ। ଅଲମାରୀର ଅଉ ଏକ ଥାକରେ କିଛି ଖାଇବା ଜିନିଷ—ଦୁଇ ଗୃଖଣା ଚମଳା, ଗୋଟାଏ ଚାଟ ଚାରରେ କିଛି ବସ୍ତୁଟ ଏବଂ ଚାଗଜ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସାଣ୍ଡୱିଚ୍ ଫାଳେ। ଏ ସବୁ ଦେଖିଲେ ଓ ଘରର ସଜ୍ଜାର ଉପଲବ୍ଧତା ଏଥା ବୁଝା ହୋଇ ଯାଏ ଯେ ଚୌଣସି ଲୋକ ମନେ କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଯେ, ସେ ଘରେ କୌଣସି ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସେଥିରୁ କିଣାକଲା ଦେବ ବୋଲି ଅଛୁ।

ଖଦିତ୍ୟାଗ୍ର ବାବୁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଅସି ଚଉକିଖାରେ ବସିଥିବା ଦାଲେଶ୍ୱରକୁ ଗୃହିବାର ଭାଙ୍ଗି ଯେ କେଣିକ ମନେ କରିବ ସେ ବନ୍ଦ ଦିନର ସ୍ପେଶାଲ ନ ହେଲେ ପଥ ଦୁଇଟା ସ୍ପେଶାଲକୁ ଦୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି। ସୁନ୍ଦିରେ ସରସତା ନାହିଁ। କିଛି ଗୋଟାଏ ଗୁରୁତର ଚିନ୍ତାରେ ତାଙ୍କ କପାଳ ଦୁଇଟ ଦୋଇ ଯାଇଛି। ଲଗାଇଥିବା ଚମିଜର ଦୋଭାମ ଫିକା ଦେଖି। ସୁଣ୍ଡରେ ସତେ ଯେପରି ଦୁଇ ଦିନ ଧରି ଚଢ଼ି ଯାଇଥା ବାଳନାହିଁ!

କିନ୍ତୁ ସ୍ପେଶାଲ ନ୍ତୁ ଦନ୍ତ। ମାସର ଦେଢେ ଦିନ ଅଉ ବାପ୍ତ ଅଟୁ ଦାଲେଶ୍ୱରକୁ ଗୃହିଁ ପଣନା କରୁଥିଲେ। ଠିକ୍ ଏହିପରି ସମୟରେ ଘରର ଦ୍ୱିତୀୟ ବଜଖ ସ୍ପେଶାଲ ଘରୁ ମାଇଲା ଅସି ଚଉକରି ପଡ଼ୁଥିବା ତାଙ୍କ ସୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଝୁଙ୍କିଲ ପଡି ଠିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ଆଜ ଚାଁଦ ଚଉଲ ଦୁଇ ହୋଇଗଲା ? ଏଭଳି କହୁ ସୁନ୍ଦି ଉପରେ ପଡ଼ୁଥିବା ଦୁଇ ଗୃଖଣା କେଶ ଗୁଚ୍ଛକୁ ଉପର ଅଡୁକୁ ସାଉଁଳେଇ ଦେଇ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ। ଉତ୍ତର ମିଳିଲ—ଦୁଇଣା ଯେ ଦେଇ ଏ କଥା ସତ, କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ସରେ ଅଉ ମିଳାଇ ଦେବ ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ସୁନ୍ଦିରୁ ଶୁଣା ଶବ୍ଦ ମାଲକ ଜାଣିଲେ—ଅଞ୍ଜୁ ତ ଅଙ୍କୋ କରୁଥିଲ। କିନ୍ତୁ ହିସାବ ମିଳୁନି ବୋଲି ଦୁଇଣା ଚଉଲ ମିଳିଗଲା। ଏଥିପାଇଁ ଏତେ କ୍ରୁଚ ତାଁଣ ?

ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ବାବୁ ଟୋ ଟୋ ହସି ଛାଡିଲେ । ମେଘ ଥାଡେଇ ଦୋଇଗଲେ ଜଦ୍ଦ ରାଗ ଅଙ୍କେଇ ଡେରାରେ ଯେପରି ହଣ୍ଟିଚ ହୁଏ ନାହିଁ ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ବାବୁଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟା ଠିକ୍ ସେହିପରି ହେଲ । ବହୁ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦାର ସେପ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳକୁ ଘୋଟି ଯାଇଥିଲ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାବୁ ଜୁର ଜର ଜହ୍ନଲେ—ବାସ୍ତୁ ? ମୁଁ କେବେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । କେବଳ ବସି ଦେଖୁଥିବ ମାତ୍ର ଯେତେବେଳେ ଶେଷ ଦୋଇ ବାହି ବାହ ଦରମାଣା କେବେ ପିଇବ, ଅଇ, ଅମେ କେବେ ଏ ଘର ଛଡବାକୁ ହେବ ।

ଏ ଘଟଣାର ବର୍ଷକ ପରେ ।

ଭଦ୍ରଲ ଲୋକଙ୍କର ଏକ ଛୋଟ ଦୋତଲା ଇମାରତ ଉପରେ ସେହ ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ବାବୁ ସେହିପରି ଚଉଡା ଝେରୁଇ ପଡାଇ ବସିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ସେ ଦୁରଜଣ ଦୋଇଗଲେଣି । ଶ୍ରୀମତୀ ମାଲଜ ଗରମାସର ଛେଉ ପିଣ୍ଡିକୁ ଦୋଲରେ ଧରି ଜନେ ହସି ଅସି କହିଲେ—ଦେଖୁଚ ନା, ଏ ବୁଢା କେବେ ମୋତେ ଛଡ଼ ରହିବ ?

ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ବାବୁ ଠିକ୍ ସେପରି ହସି ହସି କହିଲେ—ରହିବ, ନଣ୍ଟସ୍ ରହିବ । ଅଭ୍ୟାସରେ ସବୁ ଦୋଇ ଯାଉଚ । ଦେଖୁଚ ନା, ଆମର ଏ ବୁଢୁରାଣୀ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ବଲେଇ ବୁଅଣୀକୁ ଦେଖିଲେ ଜାମୁଡ଼ ଗୋଡାଇ ଥିଲ । ତେତେଣୀ ବଳ ଆମର ଚେଷ୍ଟା ଓ ରାଗ ଅଭ୍ୟାସ ଫଳରେ ଏବେ ସେ ରାଗ ଦୋକରେ ଧରି ଗୋଇଚ । ତୁମେ ତ ଜାଣ, ଚଉଡ଼ ଅଣ୍ଟ ବୁଢୁରୁବୁ ଏକାଠି ରଖିବାର ଯୋଜନା ଜଣକେଳେ ଜଗାତ୍ତ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ତୁମର ଅନୁ ଘୋର ଅପତ୍ତି ଦୋଇଥିଲ ।

ମାଲଜ କହିଲେ—ତୁମର ଏ ଚଙ୍ଗର କଥା କେବେ ପିବ ନାହିଁ । ଶଣୁ ଯାହା କଲ ପଣିପ କ'ଣ ଭାବା କରିବ ? ପଣିପର ପତ୍ନ ବୁଦ୍ଧି ବୁଲି ଅଛ ?

ବୁଦ୍ଧି ବୁଲି ଅଛ ବୋଲଇ ପଣିପ କେଳେ କେଳେ ଶଶୁକୁ ଝଗିଯାଏ ଏହା କହ ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ପୁଣି ହସି ଛାଡିଲେ । କହିଲେ—ତୁମେ କଣ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ କଥା ବୁଝି ପାରିଲ ନାହିଁ ? କାରରୁ ଜଦ୍ଦଳ ଯାଏଁ ଅସିଲ, ରଙ୍ଗୀକୁ ଶାଢୀରୁ ଯାଇ ଦୋସିଅଁ ଶାଢୀରେ ରହିଲ, ଏ ଛେଉ ପିଣ୍ଡୁଟି ପୃଥିରେ ପଦମୂଲାବଦ ଥିର ଥୋଇାଏ ଦେଇ ପାରବ ତ ନାହିଁ ସେ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଚ, ବସରୁ ଜାହା ଯେବ ? ପଣିପ ଯେବ ନା ଶଶୁ ଯେବ ? ପଣିପଟି ପଣ୍ଡ କରଂ ବଲ । ମୁଁ ଶୁଣିଚ ଓଡ଼ଶାର ଜଣେ ବସିଷ୍ଠ ନେତା ଦୁଃଖାଇରେ ପାଇ ନ ଛାଟି ଯେତେବେଳେ ଜଖସଙ୍ଗ ହୃଦରେ ଘର ଭତରେ ରହିଲେ ଅଉ ପଣିପ ପାଖକୁ ଦେଶୀ ଗଲେ ନାହିଁ—ଚାଦର ଖାଦି ଦୋଇଥିଲେ ଦୁଇଟି କୁକୁର, ଗୋଟିଏ ଶୂଅ, ଗୋଟିଏ ବଲେଇ, ଗୋଟିଏ ହରଣ, ଅଉ ଗୋଟିଏ ଛେଉ ବାଘପିଲ । ସେ ନାହିଁକି ଏସବୁ ଜେଆଁଗାନାରେ ଅଛନ୍ତ ବୋଲ ପଣ୍ଡୁବାରୁ ବଅଜେ ହସି ହସି ଛାଡର ଦେଇଥିଲେ—ପଣିପଟା ଏମାନେ ଭଲ । ପଣିପ ପଣିପକୁ ଭଲଯାଏ ସୁବଧା ପାଇଲେ, କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ସେପରି ନୁହନ୍ତ ।

ମାଲଜ କହିଲେ—ଚୁପିଲ ଚୁପିଲ । ତୁମର ଏ ଜହ୍ନଟା ଛଡା ଛଡ । ଏବେ ଜଦ୍ଦ ମଜେ ଛଡ଼ ଏ ପିଲ୍ଲ ଉପୁଚ ରହୁବ ।

କପିଚ ରହବ ? ଉହଁର ମୁଁ ଏତ ଯୋଜନା ଜଣେ—ଏହା କହୁ ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ମାଲଜଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବାହି ପୁଣି ଟୋ ଟୋ ହସିଲେ ।

ମାଲଜଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟା ଅସହ୍ୟ ହେଲ । କହିଲେ—ପୁଣି ସେଇ ଥଟ୍ଟା—କହ ମୁହଁକୁ ଚୁଲଇ ଦେଲେ ।

ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ବାବୁ ସ୍ୱରକୁ ଜଅଁଳ ଜର କହିଲେ—ଥଟ୍ଟା ନୁହେଁ ମାଲଜ, ଥଟ୍ଟା ନୁହେଁ । ସତରେ ଯୋଜନା ଜଗତ । ଯୋଜନା ଛଡା ଏ ଦେଶର ଗତ ନାହିଁ । ରୁଷିଆର ସାତଜଣିଆ ଯୋଜନା କଥା ତୁମକୁ ବୁଝାଇଥିଲି । ଯୋଜନା ଫଳରେ ସେଠାର ମାଆମାନେ ଅଉ ପିଲ୍ଲଙ୍କ ଜଦ୍ଦ ଦେଖାନ୍ତି ନାନ୍ତାନ୍ତି, ପିଲ୍ଲକୁ ଧର ଜଦ୍ଦ ସ୍କେତରେ ପାଇ ପଢ଼ାଇବାକୁ ନାହାଉଛେଣି । ଅଉ ଅମ ଓଡଶର ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କଥା ତ ଶୁଣୁଚ । ମିଛ ?

ହଁ, ହଁ, ସେ କଥା ବଡ ଭର । ବଡ, ଥାକୁ ମୁଁ ଛଡ କପିଚ ରହିବ—ଏହା କହ ମାଲଜ ବୁଲ ପକାଇଲେ ।

ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ଖୁସି ଜଥାରୁ ଜଥା ଅଡଧାର କଥାର ଜଉର ବେଳେ--ଓହୋ, ଏକଥା କହୁ ନାହିଁ ! ଏ ଦପିଚ ଚଲବ ତୁମ ବନା ତୁହେଁ ଯେ ତୁମେ କପିଚ ଚଲବ ଥା ବନା, ସେ କଥା ଅରୁରୁଚ ନା ?

ମାଲଜ ପିଲ୍ଲଟିକୁ କୋଳକୁ ବଢାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଏତେ ଥଟ୍ଟା ନକରି ଧଇଲ ଥାକୁ, ମୁଁ ଯାଏ । ଏହା କହ ସେ ନଯାଇ ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ ।

ଦୈତ୍ୟାଶ୍ୱ ବାବୁ ପିଲ୍ଲକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଧରିନେଇ ବିଜୟ ବ୍ୟଙ୍ଗ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମାଲଜ, ତୁମେ ଯେ ଭୁଲ ମାଇଚ ମୁଁ ସୁଦ୍ଧୁ ହୋଇ ! ତୁଲ ପିଢାଟା ସ୍ଥାକୁବଚ । ସୁଦ୍ଧୁ ହୋଇଥିଲେ କ ମୁଁ ଅଜ ଲଚ ଲଚ ଏ ହାତରେ ପିଢା ଅସିବା କରୁଥାନ୍ତ ? ମୁଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଓଳଣା ପକାଇ ନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ଚଲ୍ଲା ସବଚଚ ପାଖେ ଯେପରି ଅଡେଇ ଦୋଇ ଯାଇଚ ତାହା ଓଡ଼ଣାର ଅଦୂର ବେଶି କହୁ ।

ଦରେଜ ଜୀବନରେ ମାଡ଼ାଙ୍କ ସହଜ ଜାବନ୍ ଜାଉ ମିଳାଇ ଜୀବନର ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡରେ ଏଡାପରି ଗୁଜରାଗାଇଁ ଚଥାବାଣ୍ଡି। କରୁଥିଲ ଅଜ ସେଇମାନଙ୍କ ଖାଗରୁ ଦୂରେଇ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ । ତୁମକୁ ମାରିଲବେଳେ ମନେ ଜର ଜଥିଲ ଯେ ଦିନେ ଜନ୍ମବାକୁ ପଡ଼ିବ ତୁମେ ଗୁଜିପ୍ସ ଜର ମୋତେ ଯୋଗିବ ଚୋଲ । ସମାଜ ଓ ଗୁଜଗଲ୍ଲର ଏଇ କୃତ୍ରିମ ପରିସର ଭିତରେ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଦେଲେ ଏଇପର ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ।

ଏତିବ ଜହ୍ନ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧ ଆଖି ବୁଜି ଚନ୍ତା କଲେ; ଚେତେ ସମ୍ବ୍ ସେ ସେପରି ବସି ରହିଲେ କିନ୍ତୁ ଭାଗିଲେ ନାହିଁ । ଆଖି ବୁଜିଲେ ଅନ୍ଧାର ଦଶେ, କିନ୍ତୁ ତା ଭିତରେ ସେ ଗୋଖାଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜଗତ ଦେଖିଲେ । ଦେଖିଲେ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧ ବୋଲ ଗୋଖାଏ ଦୂର୍ଜ୍ଜ ବାଲକ ସବୁବେଳେ ପୂର୍ବ ଖେଳରେ ଚଢ଼ଲ ପଡାଇ ଅସିଛ । ସବୁ ସମ୍ପିଭରେ ଭଲ କହ ଖାଉଛ । ଲେଖା ଲେଖିରେ ଜଲମର ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଉଛ । ଚଣ୍ଡାରେ ନୂଆ ନୂଆ ଖୋଗୁଜ ଯୋଗାଉଛ ସାଙ୍ଗ ସାଥିକୁ । ଛଡ଼ ଜୀବନର ରଙ୍ଗିନ ସ୍ପୃହରେ ସେ ବହଳ ହୋଇ ପଡ଼ଛ । ତାପରେ ଅସିଛ ଅଗକୁ ବାସ୍ତବ ଜଗତ । ମାଜଗ ଅସି ପାଖରେ ଠିଆ ହେଉ । ଦୁଇଃ ଶବ୍ଦର ସତ, ମାତ୍ର ଗୋଖାଏ ଅସ୍ତ୍ରାରେ ସେମାନେ ଚଣ୍ଡାଳ ଜଲେ । ଛଡ଼ ଜୀବନର ଯେଉଁ ଦୁଃଖ-ବାଦତା, ଯେଉଁ ମଉବାଦ ତାକୁ ଉପରକୁ ଟେକି ଧିଲ ଗୁଡ଼ଗ୍ଧ ଭିତରେ ପସିଛ ପରେ ତାହା ତାକୁ କାଲହେଉଛ । ତେଣୁ ଯେଉଁଦିନ ସେ ମାସ ଅଧାରେ ଅଫିସରୁ ଫେରି ଅସି ସେଡ଼ ଛୁଟି ବୋଠଶ ଭିତରେ ବାଳେଶ୍ୱରକୁ ଗାଡ଼ି ଦନ ଗଣୁଥିଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେଡ଼ ସମସ୍ତକୁ ସେ ଫେରି ଅସିଲେ। ତାପରେ ତାକ ଜଦ ଭିଡ଼ଗଲ୍ଲ । ତମକିଲ ପର ଅଖି ସେଲ ଦେଖିଲେ ମାଜଗ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଗୃହ ମାସର ଶିଶୁକୁ ତେତେବେଳେ ସେ ଉଠାଇ ନେଇ ବୋଲରେ ଲାଡ଼ ଧରିଛନ୍ତି, ଆଜ୍ଞ, ଟେବୁଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥ ସାମାଜିକ ଶିକ୍ଷା ଟେଣ୍ଟ ପାଇଁ ମାଜଗ ଥିବାକୁ ପ୍ରିସ୍ତକାରଙ୍କ ଅଦେଶ ପତ୍ର । ଥରେ ମାଜଗକୁ, ଥରେ ସେଇ ସରକାଗ୍ଧ ତାଗଜକୁ ଗୁହି ଚହଲେ—ତୁମ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଜଡ଼ ଖୋର ପଡ଼ିଥିଲ ଟୋଧତ୍ତ୍ୱ ।

ଜଉର ମିଳଗ—ତୁମେଉ ସବୁବେଳେ ଏଇପର ଚେଇଁଚର ଶୁଣ, ତୁମକୁ ଉଠେଇକ ଜଏ ?

ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧଙ୍କ ଘରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ଉଜରୁ ଉମେ ଗୁଣ ହେଲେ । ତନୁ ଏ ଯେ ତତ୍ପର୍ଥ ଜଗତ ବଢ଼ିଲେ ଏଡ଼ା ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧଙ୍କ ଯୋଜନା ଫଳରେ । ସେଇଁଦନ ସେ ନଜଗ ମରବାଦ ନେଇ ଉସସ୍ତ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଚମ୍ବ ଦୁଇ ରେ ସଡ଼ ଦୁଇଶ ଟଙ୍କାର ଗୁଡ଼ଗ୍ଧ ଡରେଇଲେ ସେ ଚଜଲ୍ଲ ଥିଲେ ତୁଇ । ସପତ୍ତା ମାଇଜଙ୍କୁ ଧଚ୍ଚ ଘରକୁ ଫେର ଅସି ଦେଲେ ଭଳ । ଖୋଖାଏ ବୁଧଠାରୁ ମୁଠାଏ ଶାଗ ବୁଢ଼ ଇଁଚରେ ସଜ୍ଜଡଚରେ ଚଜଦାଖାଇଁ ବନ୍ଦୁ ଚେଷ୍ଟା ଚଲେ । ମୋଃର ଅଙ୍ଗିପରେ ଗୁଜଗିଃ ଟଙ୍କାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଖଜ ପଥ ଚଲ ହେଲ ନାହିଁ । ସଚଳ ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟକୁ ମୁଣ୍ଡେର ନେଇ ସଂସାରରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେଲ୍ଯପର ଚଜବା ଉଚରେ ମାଜଗ ସାମାଚିକ ଶିକ୍ଷା ଟ୍ରେଣିଂ ପାଇଁ ଯିବାର ସୁବଧା ମିଳଲ୍ଲ । ଯିବାଆଇଁ ଯେଉଁ ସୁବଧା ମିଳଲ ଯିବାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରଁ ଚଜ ଅସୁବଧା ହେଲ୍ଲ । ମାଜଗ ଟ୍ରେଣିଂରୁ ଫେର ଅସିଲେ ଯିବେ ଗୁଜଗୁଜି, ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧ ଉହୁରେ ଘରେ—ଏତଥା ଉଗୁରରେ ଦୁଏତ ଅଜ ତେହେଁ ସୁବଜଙ୍କୁ ଂଗ୍ଧସ ଲଗୁ ଥିବ, କିନ୍ତୁ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧ ସେଥିରେ ପଜନ ମନେ ଗଦ ଅନୁଭବ ଚରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମଉରେ ନାଜୁକାଣ ସୁରୁଖୁରୁ ସମ୍ପର୍କ ହୋଇ ନ ପାରିଛେ ଏ ଦେଶ ଚାଗିବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେ ଟ୍ରେଣିଂକୁ ଘରେ ବଦେଶର ଉଦଖ୍ୟତ ତାଙ୍କର ଟ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଶୁଟିକୁ ତାହା କୋଳରେ ଛଡ଼ ଦେଇସିବେ ଏଇ ହୋଇଥିଲ ଚନ୍ତାର କଥା । ତେଣୁ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧଙ୍କ ଯୋଜନା ଅନୁସାରେ "ଘରେ ଅସି ମାଜଗଙ୍କ ପାନ ଉଉଣୀ ସଡ଼ଛ ଜନସଂଖ୍ୟା ଉଜରୁ ଗୁଡ଼ ହୋଇଗଲେ । ଯୋଜନାଖାର ମୂଳକଥା ହେଲ୍ଲ— ମାଜଗ ଘରେ ଥାଇ ପାନ ଉଉଣୀକୁ ଶିଶୁପାଳନ ସଜ୍ଜତ ଶିଖିବାକୁ ହେବ ।

ସେଠି ତେତେଦନ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧଙ୍କ ଘରେ ସେଇଁ ଶିଶୁ ପାଳନ ସଜ୍ଜତ ଶିକ୍ଷା ଦଆଗଲ୍ଲ ଅଭ୍ୟବ ଅନାଚନରେ ପଡ଼ ରହିଲେ ତାହା ତେତେବେଳେ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା । ଅଫିସିଆକ୍ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଅଫିସ ଚଢାଇଲ ଘର ମାଜଗଙ୍କ ବୋଲରୁ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଶିଶୁଟିକୁ ଚଢାଇ ନଅଗଲ୍ଲ । ଶିଲ୍ଲ ବାଦଲେ ସେ ଧରଲେ ନାହିଁ, ଖାଇବାକୁ ଖୀର ଦେଲେ ନାହିଁ, ପାଟି ପୁରତ ବୋଲ ଚେଲେ ବେଳେ କଥା ବ ବହଲେ ନାହିଁ । ଦେଖିଲେ ତାଲେ ଚତ୍ତ ପଡାଇବ ବୋଲ ଖଡ଼ଶା ଦେଇ ଗୁଲଲେ । ଘରେ ଏସବୁ କାଣ୍ଡ ଗୁଜଥିଲ୍ଲ- ବେଳେ ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧ ଦେବଳ ଜଣେ ମରବ ଦର୍ଶକ ଭିକରେ ଏଡ଼ା ଦେଖୁଥାନ୍ତି, ଅଜ୍ଞ, ମନେ ମନେ ଚରୁଥାନ୍ତି—ଏ ଦେଶରେ ଅଭ୍ୟବ ଲେଜକ୍ ବ ଅବସ୍ଥାକୁ ନ ଅଣନ୍ତ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ନେହ ଭଲବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ, ଅଜ୍ଞ, ସ୍ନେହମୟୀ ମାଆ ଅଖିରୁ ଲହ ତାଜ ସିଲ୍ଲକୁ ଭିଜ ଯାଉଛ !

ଦୈତ୍ୟାଗ୍ଧଙ୍କ ଘରେ ଦନେ ଦୁଃଖର ଛୟା ଘୋଟି ଗଲ୍ଲ । ଛୟାଃ କନ୍ତୁ ଘରେ-ଉଡ଼ବା ଲେଜଙ୍କ ଉପରେ

ବେଶୀ ନଥିଲା ସଙ୍ଗ ଯାଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ବେଶି ଚଢ଼ିଲା । ମାଳମା ସିଲ୍ଲୁ ଭୁଲ ଖାଇବା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଖାଣ୍ଟ ଉପରକୁ ଶୁଇ, ଚିନ୍ନୁ ଗଣ୍ଡଦେଲେ ଆଖିରୁ ଯେ ଦୁଇଧାର ଲୁହ ଉଡ଼ଗଇ ଚାଲିଲା ସାରାଦିନର ଅମୃତଧାରା ଥରେ ବୈଦ୍ୟାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଦିଶିଲା ।

ବୈଦ୍ୟାଙ୍କ ମାଳଜଙ୍କୁ ନେଇଯାଇ ସାତଜଣ ପରେ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ଚାଲୁ ଧରି ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ଚାଲୁ ଜାଣିଥିବା ଲୋକେ ଭଣ୍ଡଲେ—ଅଲ୍ଲସାର ଭୁଗି ଏତକରେ ଏକାଏଣ ! ଦୁରଣ ଟଙ୍କା ଭରସା ଖାଇ ଗୁଡ଼ଖଣ୍ଡ ଉପି ଖାଇଲ ନାହିଁ, ତା ପରେ ଟଙ୍କା ଗୁଲଗିଣ୍ଟାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଚକିଲ । ଶେଷକୁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ନେଇଥିଲ ଗୁଳଗୀ ଦେବା ଯାଏଁ ଯେ କି ବରାଟ କରି ଫେରି ଆସିଲ ! ଏଥିରୁ ଜିଏ ଯାଜା ବୁଝୁନୁ, ବୈଦ୍ୟାଜୀ କିନ୍ତୁ ବୁଝିଲେ ସେ ଠିକ୍ କରୁଛନ୍ତି । ସେହୁ ଦନ୍ତ ଝଡ଼ଗାଗଲ ଚାଲୁ ମନଟା ଯେପରି ପରିଷ୍କାର ହୋଇ ଯାଇଚି । ସେ ଖୋଲ ଘରେ ଜମି ଗାରୁଡ଼ନ୍ତ ଯେପରି ଜଗୁଥିଲେ ଗୁଳଗୀରୁ ନରଖାନ୍ତ ହେଲ ଭଳ ।

ଦନେ ସେ ଚଉପାଲରେ ବସି କାଲେଣ୍ଡରରୁ ଗୁଡ଼ିଚନ୍ତ ମାଳଜ ସିଲ୍ଲୁକୁ ଡାଗେଇ ଆସି ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଝି ପାରିଲ ନାହିଁ ତୁମେ ଚାହିଁଚ ଯେ ମୋତେ ଫେରାଇ ଆଣିଲ । ବୈଦ୍ୟାଜୀ ଟୋ ଟୋ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ବୁଝିପାରି ନାହିଁ ? ତୁମକୁ ପାଇବା ପାଇଁ ପଦ୍ମ ଫେରାଇ ଆଣିଲି ।

"ମୋତେ ତଣ ଚାଡ଼ା ଦ୍ରାକ୍ଷ ଦରକାରୁଥିଲ ?"

"ଦରକାରୀଥାରୁ ବେଶି ।"

"ମାନେ ?"

"ମାନେ ଅଛି ତଣ ? ତୁମେ ସରଡାଲ ଖାଇଥିଲେ ପାଇବା ତଥା ଦେଇ । ତା ବଦଳରେ ତୁମେ କୁଳର ମମତାକୁ ଭୁଲ ପାଇଲ । କନ୍ତୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଭୁଲ ପାଇଲି ନାହିଁ ।"

ପାଲଜ କହିଲେ—"ଏଇଟା ଗୁଡ଼ାଏ କଥା ମତେ ଅଜ୍ଞ କହିବ ନାଇଁ !"

"କହିବ ନାଇଁ କଣ, ଶୁଣ । ସେ ବାରୁ ସେଦନ କହିଲେ—ତୁମେ ବୁଆଡ଼େ ସେ ବାସନ୍ତୁ ପାଣ୍ଟିବ ନାହିଁ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି, ଭେଣ୍ଟୁ ଉଦମାସ ବାଦ ଫିରାଇ ଦେବ ।"

"ଗୁଦମାସ ପରେ ପୁଣି ଫିରାଇ ଦେବ ?"

"ନାଁ, ଅଜ୍ଞ ଆଦୌ ଫିରାଇ ଦେବନାହିଁ । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲି ଯେ ଗାଈଟେ ଯାଡ଼ା ଥିଲ ସବୁ ବଳି ଖୁଙ୍କି ଏତେ ବାଟ ଆସିଛି, ଫେରିଆ ନାହିଁ, ସେ କଣ ଜାଣିଲେ କାଣ ?"

ଏତେକ କହି ବୈଦ୍ୟାଜୀ ଫଉଜ ହସିଲେ ।

ମାଳଜ କହିଲେ—କହୁନି, କ'ଣ କହିଲେ ?

ବୈଦ୍ୟାଜୀ ଉଙ୍କା ଲୋରେ ଅନନ୍ତା ସରୁ କହିଲେ—ସେ କହିଲେ ତୁମେ ବଡ଼ ଜଣ୍ଟୁର । ଏ ତୁମର ଧର୍ମପତ୍ନୀ ହୋଇ ନଥିବେ ! ହୋଇଥିଲେ କ ଭାଙ୍କର ଏ ଜଘନ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପଠାନ୍ତ ? ଏତକ କହି ବୈଦ୍ୟାଜୀ ମାଳଜଙ୍କ ହାତରୁ ଧରି ପକାଇଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖି ତୁଲ ତୁଲ ହୋଇଗଲ ।

.....ଏମିତି ଥରେ ଥରେ ହୁଏ

ଜଣେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଜଣେ ବସିଥିଲେ ମୋଟାଏ ରେସ୍ତୋରାଁରେ (ଓଡ଼ିଶାରେ ନୁହେଁ ବମ୍ବେରେ) । ଭାଜନ ଶିଳ୍ପ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ଭାଙ୍କର ଖରଚରା କମ୍ପନୀର ମହିଳା ଜଣେ ବସି କଥି ଗିଲୁଥିଲେ । ସେହି ମହିଳାଙ୍କ ସଡ଼ ଏକାନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଭରୁଣୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ବସି ରହିଥିଲେ ।

ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଜଣକ ଜର୍ଜଜାଇ (ଅଢେଇ ସିନ୍ଧୁ ଅକ୍ଷରଭଃ) କଠୋର ସଂଯମ ଅଭ୍ୟାସ ଚଳିବା ସତ୍ତେ ଅତଶେଷରେ ବେଦେହୀ ଭାଉଜେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱଙ୍କ ପାଖରୁ ଲେଖି ଠାଇଲେ—"ସେଇ ଅସୁନ୍ଦର ଭର୍ତ୍ତା ଭରୁଣୀଟି କିଏ ?"

ଭରୁଣୀଟି ବେଦେହୀଙ୍କ ସେଇ ଚିଠି ବାଗଡ଼ଟି ଉପରେ ଉତ୍ତର ନେଇ ଥିଲା । ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଲେଖିଥିଲେ—"ମୁଁ" ।

ଆତ୍ମସ୍ମୃତି

ପ୍ରାକ୍ତନ

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା

ଛତ୍ରର ଏ ଭାର ବାଣ୍ଟିବା ।

ବଡ଼ ଶୂନ୍ୟ ବୋଧ କରୁଥିଲି ନିଜକୁ । ସମଗ୍ର ଜଗତରେ ଏଯେ ଛନ୍ଦ ଓ ଧ୍ୱନି ଯାହାକୁ ମୁ ବାଣ୍ଟି ବୋଲି ଅଇଢ଼ତ କରି ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜଙ୍ଘ ଜଇଣ, ସ୍ୱେଚ୍ଛେ ବେଶ୍ ଶରୀରରେ ରହିଥାନ୍ତି । ମୋର ଶ୍ରବା ଦୃଏତ କେତେବେଳୁ ଭଲ ଲଗିଛି, ଅଳ୍ପ କେତେକ ଦୃଏତ ଅସିଚନ୍ତି ଜଡ ଜଡ ଚଂଚାଇର ପରସର ଉତରୁ କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ବାଡ଼ାକୁ ପଳାଇ ସିବାପାଇଁ । ବଡ଼ କ୍ଲେଶଦର ଭୁବେ ଦୃଷ୍ଟି ପାରୁଥିଲା ଓପ ପରୀରେ ଖୋଡାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିତତର ଦର୍ଦ୍ଦର କେବଳ ଘୁଣ୍ଡ ଫେରଉଛନ୍ତି । ବେଦାପାଇଁ ମୋ ପାଖରେ ଜହ୍ନ ନ ଥିଲା; ନେତା ପାଇଁ ସେମାନେ କେତେ ଅଗ୍ରହୀ ତ ନୁହନ୍ତି ।

ଏତା ଏତା ଫେରୁଥିଲି ଘରକୁ । ମନ ଭିତରେ ଅବସାଦ ମଡ଼େଇ ପଳାଉଥିଲା । ଅତୀତରେ ମେଘ ଫେଁ ପକେଇ ରହିଛି । ଥରେ ଥରେ ବହୁତ ଚମକୁଛି । ଦୂର ଘଡ଼ଘଡ଼ ଗର୍ଜନରେ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ।

"ନମସ୍କାର ।"

ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତଙ୍କୁ ଆଗରୁ କେତେ ଦେଖିଛି ବୋଲି ମନେ ହେଲାନି, ତଥାପି ବଡ଼ ଅପଣାର ବୋଧ ହେଉଥିଲା ତାଙ୍କର ମୁହଁ ।

"ଆପଣଙ୍କୁ ଏକାଡ଼ରେ ଥରେ ଯାଇବା ପାଇଁ ବଡ଼ବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ସଲ୍ଲରୁ ଆସିବେ ପଛେ ପଛେ ଅସୁଛି । ମୋ ସାଥିରେ ଟିକେ ମିଶିବେ ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାନକୁ ।"

ଉତ୍ସୁକ ଭୁବେ ଚାହିଁଲି,

କେଉଁଠିକି ?

"ଚୌଣ୍ଡି ଦଫତ ଉତରକୁ ନୁହେ ନଷ୍ଟସ୍ ।" ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତଙ୍କ ଗମ୍ଭୀର ମୁହଁରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ହସ ଦହ ବହୁଗଲା । ଭାଙ୍କର ଓହାରଆ ପାଟି ଭୁଲ ପାଖର ଗହ୍ନ ରେଖା ଦୁଇଟି ତାଙ୍କର କଥାରେ ଏକପ୍ରକାର ବୁଢ଼ତା ଓ ଅନ୍ତରଦତା ଅର୍ଜ୍ଜନ କରୁଥିଲା । ଉତ୍ସାହ ପ୍ରତିଶୁ ଜର ଜଡ଼ଲା ।

"ଶୁଣନ୍ତୁ, ସେଥିରେ ଜଣା ଅଛ ।"

ସେ କାନ୍ଥ ଡେଇଁ ଜେଲ୍ ଭିତରକି ଅଁଣ୍ଡେଇଥାଆନ୍ତି, ଅନ୍ୟଥା ଗଳ୍ପ ଓ ତତ୍ତାଏ କଲାରୁମ୍ ସାଙ୍ଗ ଡେଇ ଅମେ ଗୋଟାଏ ଖୋଲ୍‌ଦୁଆର ଭିତରେ ଶୋଇଲୁ । ସାଆନ୍ତିଏ ସନ୍ତିମନ୍ତି କରିଣ ମୁଁ ଚଟୁକୁ ଅଜଡ ତକାଳିଆଇ ବୁଢ଼ୀଟିଏ ଶଣ୍ଡିଏ ଣ୍ଡୋ ବେରୁଆଁ ସଟି ଭିତରେ ଗୋଳ ଲଟାର ବସିଚ । ବୁଢ଼ୀଟି ସ୍ୱଣ ଭସର ଅଲଗୁଣିରେ ଗୋଟିଏ ଲଗା ଟୁଲଟ, ଦୁଇଟଣ୍ଡ କଳା ଣୁଟୁଣ । ଗୋଟାଏ ପାଖ୍ଟରେ ଢେଙ୍ଗୋଟି ସିଲଭ୍‌ର ଥାସନ, ଦେଦାରୁ ବାଠର ସିନ୍ଦୁଟିଏ, ଭାର ଉପରେ ଚଟା ଗାରୁଡ଼ ଗୋଟାଏ ଥାଡ । ସିନ୍ଦୁ ପାଖରେ ଦୁଇଟି ପସିଣା ବାଟୁକୁ ଅଲଗା ଢେଇଚ । ବାଉଁଶ ଦୁଆରକୁ ଲଗି ଅଲ୍ଲ ଏକ ବଖତ୍ର, ଏଗୁଣ୍ଡି ସ୍ୱର୍ଗରେ ଇଶ୍ୱଣିଟିଏ ପଡ଼ଚ । ଏଇ ବଖତ୍ରଟିରେ ସମ୍ବଳ ସ୍ରେସେଇ ଢେଇଥାଏ ।

ବାଟି ଉଲ ଦୁଇଟି ଭାଲ ଟେକି ବୁଢ଼ୀ ସତେ କୁଡ଼ାଇ କଲ୍ଲ ! ଏ କୁଡ଼ାରର ଅଚଣାଏ ମୋ ମନରେ ଉସୁ ଉସୁଡାଇ ଦିଲ୍ଲ । ସାଚ ଭଲ ମାନିର ଅର୍ଦ୍ଦଭା ମୋର ଉତ୍ତରେ ସମ୍ପି ଯାଇଥିଲ୍ଲ । ବୁଢ଼ୀକୁ କହି ପଇସା ଦେବା ଗାଈ ଲଜ୍ୟତ ଢେଲ୍ଲ । ବଦ୍‌ବଦ୍ଦ ମଜାଲ୍ଲେ, "ସେ ଅବଶ୍ୟତା ଉଜିମାନ ଭାଇ । ତୁଚ୍ଚା କହି ଜାଣେଣ, ସେ ଅଲ୍ଲବ ଦୂର ତତରା ଗାଁ ର ଲୋକ ଚାଉଳ ଚାହେଁନି ଢେଇଣ ।" ସେ ଚେର ଢେର ସମୟ କହି କହି ଗଲ୍ଲଲେ । ବହୁତଣ ପରେ ବଲସି ପଚ୍ଚଲେ,

"ଏ ଘର ସଙ୍ଗେ ଆପଣଙ୍କର କହ ଟଂଚର୍ଟ ଅଛ ?"

"ଟଂଚର୍ଟ ! ଟୁଁ ଭାଁ ଗୋଳ ଚରିତ ଚଢ଼ଚ ?" ଭାଙ୍କର ଏତ୍ତାର ଖରେଖ ଉତ୍ତର ସେଇ ଗୁଲ୍ଲ ଆ ଓଗାଳ ରହିଲ୍ଲ । ସେ ପଚ୍ଚଲ୍ଲେ, "ଚଲେ ବୁଢ଼ୀ ଦେବେ ଦେଖିଚନ୍ତି ଅଟଣ, ସେତେବେଳେ ଭାର ଜାତ ମାଦରୁ ପୁଚ ଜରିଚ ଯାଇଥାଏ ?"

ମୁଁ ଶିଚର ଏଇ ଭାଙ୍କର ଦୁର୍ବଳ ସ୍ୱଳ ଉପରେ ଖୁସାସ୍ପନ ଦୃଷ୍ଟିରେ । ମୋର ମନ୍ତ ଉପରେ ବୁଢ଼ୀର ଚର ଯାଉଥିଲ୍ଲ । ଭାଙ୍କର ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁର୍ବଳେ ଏତେବେଳକୁ ଉଦାରୁଣ ଜ୍ଞର ପ୍ରମାଣ ପାଇଲ୍ଲ ।

"ଉଦରେଶ୍ୟ ଅଥର ଅବଳାସ୍, ମ୍ରେଚ, ସେଇଥିରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଟୁଁ ଚେତେଣ ବସୁତ ଏଠି ଚେତେ ବର୍ଷ ହେଲ୍ଲ । ଏ ଯାଏଁ ସେଇଁ ଜଗତରେ ଚୁକ ଯାଇଚନ୍ତି । ଏ-ଘର ସଙ୍ଗେ ସେଇତ ଚେତେଇ ମୋର ସଂଚର୍ଟ ।"

(୧୫ ପୃଷ୍ଠାର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ)

ଚଢ଼ ଉପ ସ୍ଟାଣ୍ଡିଚଟି । ସିଠିଆଡ଼ୁ ଦଣ୍ଡଥିରା ତାର ଗୁଳର ଉଶେଷତ୍ୱ ଦେଖି ଦେଖି ସ୍ୱଗତ୍ତର ଅଖି ଅଟାରେ ଯେଉଁଠକ ଲମ୍ବି ଗଲ୍ଲ ଗୋଟାଏ ଯୋଲ ନଲ ଅତ ସିଧା ସେ ମୁଣ୍ଡରେ ଚଶ୍ଚିଗଲ୍ଲ ଯେଉଁଠକ ସେତ୍ ଅଟାରର ଡଉଲ ମୂର୍ତ୍ତି । ଭାର ଭଲ କର୍ମଗୁଣ୍ଡ ସିଠି ଟୁଲେଇ ପଇସା ଗଣ ଯାଉଛନ୍ତ । ସ୍ୱମନ୍ତ ସ୍ଥାନ ଜାଜ ଭୁଲ ଭାଜ ଗଡ଼ିଦ୍ଦ— "ଲଣ୍ଡଭା—"

ସ୍ତାଜାସ୍ କର୍ମଗୁଣ୍ଡ ଚୁଲ ପଡ଼ ଅଟାଇଲେ । ଅଗତ୍ତୁ ମୁଚୁଗୁଣ୍ଡିଆ ଲ୍ଲଡାର ମୂର୍ତ୍ତି ଚୁଲ ପଡ଼ ଜର୍ଜଣ ଗାଣ୍ଟରେ ଚଢ଼ାର କଲ୍ଲ ।

"ଜଏ ଡାକ୍ତର ସରେ ?"

ସେଥରେ ସାଲ୍ ଗାଡ଼ୀଏ ଥୁଆ ଦୋଇଥିଲ୍ଲ, ସେ ଚ ଚଣ୍ଡଚଲେଇଲ୍ଲ ଥନ୍ତ ସିଠି ଚଢ଼ିଗେଇ ଧର୍ ଧର୍ ଦୋଇ ଗୁଲବାକୁ ଅରମ୍ଭ କଲ୍ଲ ।

ସ୍ୱମନ୍ତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚୁଲଚଡ଼ ଜାମ ଅନ୍ତର ଗୁଲଲ୍ଲ । ଜଲ କର୍ମଗୁଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଜି ଦୋଇ ଭା ମୁହଁକୁ ଅଜାଇଲେ, ଭାଙ୍କର ଅନ୍ତଯୋଗ .ବୁଢ଼ା ଯେଉଁଠକ ସର ନ ଥିଲ, ଚହଲେ, "ଦେଡ଼ିଲେ ନା· ସାର୍ ସେମାନଙ୍କ, ସେଗୁଡ଼ାକ—"

ବଆ ଉପରେ ବଆ ଚହ ଚୁମ୍ବନ ଚହଲ୍ଲ, "ଜଲକୁ ଅଖଣ୍ଡ ନୂଆ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ଚଲର ଜଣ ? ଏଚ୍ଛାକ ନୂଆ ଦୋଇ ଆ ଦେଶରେ ସେଥର ଜେଲ୍ଲ ନା, ନୂଆ ନୂଆ ଅନ୍ଧୁ । ଚତେ ତ ଜନ୍ମୁ ଚେ ଦେ ଚତେଣି ଜିଲ୍ଲାରୁ ବାହ ଚଢ଼ିବ । ତା ଜଣ ଆମାକ ଜଣ ?"

ସେ ତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ତ ସେ ଯେଉଁଠକ ଖୁସି ଯାଉଥ ପାଚି । ସେ ଦେଶୁଥିବ ଦେଖି, ଚାରଜର୍ଣ୍ଣ ଭଲେ ଦେଶୁଥିବା ଅଆଣ୍ଡ ଏଁଠି ଚୁଲଚା ଦୁଇ. ଆଜୁଆ ଦେଉଥିବା ପାଚ ଦେଖରେ ସ୍ୱମନ୍ତ୍ରିକର ମୂର୍ତ୍ତିଟି, ଯଜ, ଚୁଲଚ, ଛୋଟ ଚୁଲୁଚ ଜଣି ପାଚି । ଅଚିରେ ଅଆଣ୍ଡ ଚୋଇଚନ୍ତ ଅଟାର ଦୋଇ ଭଜାର ସଜାଡ଼ୁଚୁଚରେ ସେ ଦେଖୁଥିବ ।

ଉଠାର୍ ଚହଲ, "ଅଆଣ୍ଡ ଜଣୁଚନ୍ତ ପାଚିନ ଅଜ, ଅଆଣ ଜଗାଣ ଚ ଦୋଜଖରେ ଦେହ ଥରି ଅସିଚେ ପାଚି । ଦେଚ ଜହୁ ଜଣ ଗାଣ୍ଟରେ ପାଚି ।

ଜଗାଣରେ ଜଡ଼ ଜଡ଼ ଚୁଲାଚ,—ସେଥର ଅଡ଼ୁଥ ।" ଚୁସିଚେଣ୍ଟି ଅଗରେ ଏଚେ ସେମିଚ ଥଆ ଦୋଇଛ ଜ ସ୍ୱେର ସ୍ୱେର ଖାଗଜିଚଲ୍ଲ ।

ବୁଢ଼ୀ ମୁଣ୍ଡ ଖୋଲି ବସିଲା । ବଡାଇ ଦେଖିଲେ ସତେ ଦେବ ତାର ଶ୍ୱାସ ନେଇସା ସେମାନ ବନ୍ଦ ହେଇ ଗଲଣି । ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ଶୁଖାଇବେ ଏତ କରୁଣ ବାହାଣୀ ।

"ଗାଁଅଜୁରୁଡ ଡଡ୍ୟାରେ ବୁଢ଼ୀର ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡ ପଡ଼ି । ସୁଅ ମଉଜାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଦର୍ଶନ ସାଙ୍ଗରେ ବୋହୂ, ଝିଅନେ ବଜାର କରିବାକୁ ଯାଇ ଅଇ ଘରକୁ ଫେରିଲଣି ! ଏତେବେଳକୁ ତାର ଦୋଳଟି ଜଗତ ପଲଣ । ଗଉର ଖୋଲ ବର୍ଷର ନାତୁଣିଟିଏ ବୁଢ଼ୀର ଏକମାତ୍ର ସାହା ବନ୍ଧୁ ।"

ଖୁବ୍ ସକୋଚରେ ପଗ୍ଧରିଲ ।

"ଆପଣ ତ'ଣ କରନ୍ତି ?"

ସେ ଏତ ଶୀଘ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଇନଥିଲେ । ସେଇ ଉତ୍ତରରେ, ଦୋଳାଇର ଅଶି ଉଲ, ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରର ଏକ ଶବ୍ଦକ ଅନ୍ୱେଷଣ ପ୍ରଭଫଳିତ ହେଇଥିଲା । "ବନ୍ଦୁକ ବନ୍ଧୁ କରିବା ସୁଦ୍ଧିକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ଜର ହେଇଛି । ସେହି ସମାଜରେ ମଣିଷ ମାରିବା, ମଣିଷ ମଣିଷ ଉପରେ ଜରିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ ଉନୋଦନ, ଧର୍ଷିତାମ ସଂଘଟ୍ଟେସ୍ଥ ଉଲାସ ସେଇ ସମାଜରେ ଜାତନ ଜଥା ବହୁରେ ଜଏ ଆଉଁଚ ସୃଷ୍ଟିର ? ତ'ଣ ଅଇ ଜରନ୍ତ ! ଉତ୍ସା ଜାତୀୟ ଡେଲେ ଅଞ୍ଚଳ୍ପ ଜଏ । ଏମାନଙ୍କୁ ଜହ ଜଏ । ଜହ୍ଲା ଡେଲେ ମଦଖାଏ । ଆଉରେ ଜାମ ନ ଥିଲେ ବୁଲ ବୁଲ ଯେଉଁଠି ସେଠି ଉଲ ଜରେ । ପଇସେଶର ଅନ୍ଧଜ୍ଞାନ ଗୁଣ୍ଡେ ଜିନ୍ଦୁ ଜନ ହେଇଯାଏ । ଅଗେ ଅନ୍ଧୁଳିଆ ଜରିବା ମଣ୍ଟି ଖୁବ ଯେଉ ହେଇଥିଲା । ଅଜଜାଣ ସେ ପ୍ରଯୋଜନ ଅଇ ଜାଣି । ଉତ୍ସାର ଲୀଳା ଦେଶି ଦେଶି ମରଣପ୍ରତି ସମ୍ଭା ଛୁଇଁ ଗଲଣି । ଥରେ ଥରେ ଇଚ୍ଛାହୁଏ ଜାଣି ଦୂରକୁ ପଳାଇ ଯିବାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ପିଲ ହୁଅନ୍ତେ ? ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ତ ଗୋଡାଇ ଧାସ୍ୱାକାହୁକ ପଳାଯିବାରେ ପଣ୍ଡିତ ହେଇ ଜଲଣି । ଜୀବନରୁ ଅଇଥାର ଯାଏଁ ପଇସର ଅଟକା ହେଇଁଠି ? ସଂଜ ମଣିଷ ଖଣିଆର ଉତ୍ସା ଗୁଜରି । ମଣିଷର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ ହେଇଛ ମଣିଷ ।"

"ଚଡା ।"

ବାର ମଝିରୁ ଧାଇଁ ଅସି ଯିବଗଣିଏ ଜାନୁ-ଫୋଲ୍ଡଲ ପଜାଉଛ । ଜାଙ୍କର ଜେଉରେ ମୁହଁ ଗୋଲ ଗୁମୁର ଗୁମୁର ଜେଉ ଯେ ତ'ଣ ଜଉଛ ମୁଁ ଜହୁ ବୁଝି ପାରୁନଜି । ଜଦଜଂଗଙ୍କ ଆଖି ଚଳ ଚଳ ହେଇ ଯାଇଛ । ସେ ତାର ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ଅଣ୍ଟିଘୁଣା'ନ୍ତି । ସବୁ ଅନ୍ତତ ଅରମାନର ସେତଜ ଜେଜଲ ଅଣ୍ଟାସଜା । ଏଇ ସ୍ନେହ ଲୀଳା ଦେଖି ମୋର ଜଣ୍ଠ ବାଷ୍ପାକୁଳ ହେଇଥିଲା । ବୁଝି ପାରିଲ, ଇଏ ବୁଢ଼ୀର ସେ ନାତୁଣି । ସଜେ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଭୂରେଇ ଯାଇ ଠିଆ ହେଇ ।

ଯୁବଗଣି ଅଶ୍ରୁଦଗ୍ଧ ମୁହଁ । ସଉଲା ଜେଡ଼ରେ ଜରମଇଲା ସାଡ଼ୀ, ଛିଣ ବାଖିଲ୍ଲ, ମାଜରେ ଅଳତା, ହାତରେ ନାଲ ଚାତ, କୁଡ଼ାରେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ମଣ୍ଡୀ କଡ଼ି ମାଳା । ଅଙ୍ଗର ଜଜଳ ତାର ଜବୋଧ, ଶଙ୍କିତ ଗୁଡାଣୀରେ ତାମ ବାସନା ଉଙ୍କିରି କରୁଥିଲା । ଜନଜର ଜ୍ୱରତ ଜରେ ଗହ୍ମା ଫୁଣ୍ଡ ଜେଇ ଯାଇଛ । ଫୁଲଟି ଉଲ ଖୁଜରେ ଫୁଟି ଅଟିଲ ଜେଲରୁ ତାର ବୃନ୍ତରେ କିଏ ଖଡ ଜର ଜେଇଛ । ଅଜାଲରେ ବଣ୍ଡ ପିଲା ପଡ଼ି ଆସୁଛ; ସଜିତ ପଲ୍ଲଳ ଯାଉଛ । ଯୁବଗର ଜେଜରୁ ପ୍ରସରୁ ଥିଲ ସଉଶ୍ରମ ଫାଲ, ବାହି ଡଲଦ ଓ ଜୌଶଧି ଶତ୍ତା ଅଜରର ଏତ ସିଞ୍ଚିତ ଜଉଛ ଗଜ । ଜଣା ଧରିବା ଉଲ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଦୁଇ ଯାଉଥିଲା । ଜନ୍ତେଜ ଦଗାଜୋଜରେ ମୁଁ ଜେଖୁଥିଲି ମଣିଷ ଉଉରେ ପଣ୍ଡର ଅଜଉରଣ; ବଂଚରଭାର ଉତ୍ସୁଜ ।

ଉତ୍ତଜ୍ୟନ୍ତ କେଉଜେବେଳେ ପଳାଇ ଯାଇଛନ୍ତ । ଚାହାରେ ବର୍ଷା ଅଜାଡ଼ ପଡ଼ୁଛ । ଘନ ଘନ ଉଜୁଳ ଚମଜୁଛ । ଘଡ଼ଘଡ଼ ଗର୍ଜନ ମଧ୍ୟରିଜିର ଆକାଶ ପ୍ରକଂପିତ କରୁଛ ।

ମୋର ଜବେଜ ଫେରି ଯାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଅଟଶମ୍ବୁ ବାହୁଳ ହେଇ ଉଠିଥିଲ ।

ଆପଣ୍ଟା ସଂଖ୍ୟାରେ.....

ଓଡ଼ିଶାର ବରିଷ୍ଠ ସାମ୍ବାଦିକ ଓ ଲେଖକ, 'ସମାଜ'ର ସଂପାଦକ ଶଦ୍ଧର୍ଷ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଧାସ୍ୱାକାହୁକ ଜଣ୍ଡଦର୍ଶିତ ସଜଜ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ବାହାଣୀ "ଉତ୍ତାପାଟ" ।

ତୁଷାର ମାନବ ରହସ୍ୟ

ଇଏ କ'ଣ ମହାଭାରତର ଅଶ୍ୱତ୍‌ଥାମା ?

ବବର୍ତ୍ତନବାଦରେ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ, ଅଥଚ ପ୍ରହେଳିକା ?

୧୯୦୬ ମସିହାର ଏକ ଧୂସର ସନ୍ଧ୍ୟା । ପୃଥିବୀର ଜଳଦସ୍ଥଳଠାରୁ ହଜାର ହଜାର ଫୁଟ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏକ ୟୁରୋପୀୟ ହିମାଳୟ ଅଭିଯାତ୍ରୀ ଦଳର ନେତା ଏଲ୍‌ଫ୍ରେଡ୍ ୱାଡେଲ ଚମତ୍କୃତ ମନରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ତାଙ୍କ ସ୍ନିଗ୍ଧର-ବିଜୟୀ ଅଭିଯାନର ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ।

ତୁଷାର ଏକ ଚଳାର । ତାଙ୍କର ଜଣେ ସଙ୍ଗୀ ବହୁତ ଉପରୁ ଗୋଟାଏ ଅଗୁରୁ ଶବ୍ଦରେ କଣ କଅଣ କେଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଝୁର୍‌ଝୁରି ହୁଆର ଦୁଆର ଅରଣ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ । ଜସ୍ତବ୍ଧ ଜର୍ଜ୍ଜନ ସଦୃଶେଶ । ମୃଦୁର, ମୃଦୁଳ ହିମାଳୟର ଏକ ଶିଖରରେ ଅସଲ ଜହ୍ନାବତ୍ତ ତୁଷାର ଝଡ଼ର ତାଲାଗ୍ରତ ସଙ୍କେତ ।

ଏଲ୍‌ଇସ୍ ଗୋଟିଏ ମିଡ୍‌ଲ୍ଙ୍କି କଂଚଣ୍ଡିବ୍ୟବସ୍ଥତ ଡୋଲ ତାସରେ ପହ୍ନଇସ୍ତୁ ଡୋଲ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଉଦବାକୁ ଲମିଲେ—ଅତୁରର ଧବଳ ତୁଷାରସ୍ତୁପ ସବୁଠ ରଡ଼ସ୍ପର୍ଶୀ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରେ ଅନ୍ତର୍ହିତ ଡୋଲ-ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଏକ ଉଶାଳକାୟ ମାନବାକୃତି ଛାୟାମୂର୍ତ୍ତି—କେଶବଦ୍ଧଳ ଦେହ ।

ବସ୍ତୁତ୍ୱବସ୍ତୁତ ଏଲ୍‌ଇସ୍ ୱାଡେଲ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟତ୍ତସୂଚ ଅଭିକୁତ ଜିଜ୍ଞାସି ତର ଲେଜି ଯାଇଥିଲେ—କନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା ଯେ, ସେ ସବୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ମରଗଲେ ।

ତେଣୁ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ଯାଏ, ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କର ରୋମାଞ୍ଚକର ବବରଣୀ ଜନମାନସର ଅଗୋଚରରେ ରହି ଯାଇଥିଲା । କନ୍ତୁ ବାଲକ୍ରମେ ଦେବକ ଯେ ଏଲ୍‌ଇସ୍‌ଙ୍କ ଲଖିତ ବବରଣୀ ଓ ଅଦ୍ୟତ ରେଖାଚିତ୍ର ସବୁ ତୁଷାର ମାନବର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଦୌତୁହଳ ସୃଷ୍ଟିକଲ, ତାହା ନୁହେଁ, ସଇତର୍ଜୀ ସମସ୍ତର ଅତୁର ବନ୍ଦୁ ବଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କର ଗବେଷଣା ଓ ଉଦ୍‌ଘାଟନ, ପ୍ରାଣୀତତ୍ତ୍ୱବତ୍‌ମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶନ ତୁଷାର ମାନବ ରହସ୍ୟର ଅତର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରେରି ଦୈଜ୍ଞାନିକ ବସ୍ତୁସୂତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଛି ।

ବନ୍ଦୁ ବରଫ ନାମ ଏଇ ରହସ୍ୟାବୃତ ଜୀବର—ମ୍ୟେହ, ମେଟ, ଶୁକ୍‌ପା, ଡେମୋ, ତାଂମି, ଅମୋ ଉଚ୍ୟାଦ । ହିମାଳୟ ଚଳୁଥାଣ୍ଟ୍ରି ବରଫ ଜାତି ଜପଜାତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବରଫ ନାମ । ହିମାଳୟ ପ୍ରଦେଶର, ବିଜତର ଓ ଜଙ୍ଗଲବର୍ତ୍ତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେବେ ଅଜୁ ବନ୍ଦୁ ଶତବର୍ଷ ଧରି ତୁଷାର-ମାନବର ଅସ୍ତିତ୍ୱରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ବନ୍ଦୁ ବରଫ କମ୍ବଦନ୍ତୀ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ଏଇ ତୁଷାର-ମାନବ ସମ୍ପର୍କରେ । ସେ ସବୁ ବିଜୁରୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସତ୍ୟକୁ ବାହାର କରିବା ଅତି ଏତାନ୍ତ ଜାଟିଳ ଗ୍ରାଠି ।

ଦୈନ୍ଦିନ ଯେପରି ଅଜର ବଞ୍ଚନାଗାରରେ ଜଣେ ଜୁଆରି ମାନବ ଆସି ଦ୍ୱାଦଶ ଦିନ ଦୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ କେବଳ ସେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଦୁଷ୍ପ୍ରତିଭ ନ ଦୋଇ ରହିଥିବ, ସେଉଁ ନୂତନ, ବହୁ ଧନ ଧନ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ଦୋଇଥିବା ଜମ ଦାସର ଜନ୍ମ ଲାଗରେ ସେଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଅସିଛ, ତାଦା ଅଜ ଦୁଷ୍ପ୍ରତିଭ ଦୋଇ ପାରିବ ନାଦିଁ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିନର ଧାତ୍ରରେ ଅଜର ମାନବ ପ୍ରାଚୀ ମାନବ ସେଇଁ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବେ ଅସିଛି, ସେସବୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଧାତ୍ରବାତ୍ମକ ଅନ୍ତୋପଜଳକ ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଅଜ ଦ ପଳ ନାଦିଁ । ପୁଣି କେତେକ ସଂଯୋଗସୂତ୍ର (Link) ବହୁପୂରେ କେବଳ ଅନୁମାନ ଜପରେଦି ଉର୍ଦ୍ଧର ଦରିଯାଇଛ । ସେଇ ସଯୋଗ-ସୂତ୍ର ଜୁଡ଼ିଦେଲି ଅଜର ଉଦ୍ଭସ୍ୟମସ୍ ଏଜ ଜସ୍ୱାଦଜ ଜୁଆର ମାନବ ?

କମ୍ବା ଜଦ ମଣାଷଜାତି ବଞ୍ଚିତ ଅମର ଅଣ୍ଡଆତ୍ମା ?

କମ୍ବା ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପାରଟି ଏକ ବିପ୍ଳବ ଜଲ୍ଲାଳାଇ ଖେଳ ?

ଶେଷୋକ୍ତ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅତ ଅଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିଯାଇ ପାରିବନ୍ତ । ବହୁ ବଶ୍ଚିତ୍ତ ମଣଷାଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ତଥ୍ୟ ସବୁକୁ ଅସମାନତ କରିସିବାର ଭୁଲ ମାନେ ଦ୍ୱିଧ ନା । ଅଣ୍ଡଆତ୍ମାଙ୍କ ଅମରତ୍ୱ ସତ୍ୟ କି ମିଥ୍ୟା ସେ କଥା ବମ୍ବରହୁ ଅଣିବା ଅବାନ୍ତର—କାରଣ ମଣାଷ୍ଟରଭର ଅଣ୍ଡଆତ୍ମାଙ୍କର ଚେତ୍ତେସ୍ସ ସବୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶୀମାନଙ୍କ ବଞ୍ଚିତ ଜସ୍ୱାଦବହୁ ଜୁଆର ମାନବର ଚେତ୍ତେସ୍ସ ସବୁ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥାନ୍ତିବା ଅମାନୁଷିକ ଦେବ । ପୁଣି ଜୁଆର ମାନବର ଦ୍ୟଦ୍ଭାଇ ସଙ୍ଗଜରେ ସେଇଁସବୁ ତଥ୍ୟ ମିଳିଛି ତାଦା ଭଦ୍ର ଜନୋଚିତ ନୁହେଁ । ଭଲ ଭଲ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଫଳରେ ଏବଂ ଶତ ଶତ ଜୁଆରୀ ଧାଦଦେଶବାସୀମାନଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ୍କାରରେ ଜଣାଯାଇଛ ଯେ ଏହି ଜୁଆର ମାନବର ଜଦଲରେ ସତ୍ତ ସର୍ମନ୍ତକ ସ୍ତନରେ ବହୁ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ଦେଇଛନ୍ତି । ୧୯୫୫ରୁ ୫୭ ଭିତରେ ଏହି ସ୍ତାଦ ଜଦଲରେ ପତ୍ତ ଅତ୍ତତଃ ପାଞ୍ଚଜଣ ନେପାଲବାସୀ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ତ୍ୟଜିଛନ୍ତି—ଯନ୍ତ୍ର ବା ସଂଜ୍ଞ ଦେହରେ ଶିଃ ଶିଃ ଏମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ଯାଇଛୁ । ଶୀତାଞ୍ଚମାନଙ୍କର ଅଙ୍ଗ ଖୋଳି କଅ ଯାଇଛୁ—ଜୁଆର ମାନବ ଯେ ସତ୍ୱ ନୂତ୍ତେଁ, ତାର ଅନ୍ତ ଏକ ପ୍ରମାଣ । ତାଇଣ ଥଣ୍ଡ ଦେତେତ୍ତେଲେ ଉତ୍ତିଛ କେତେତ ବର୍ଦ୍ଦିତ ଅଙ୍ଗ ପତ୍ତୋଜନତ ତରେ ନାଦିଁ । ବର୍ତ୍ତ ଦେତେତ ଅତ୍ତତ ଅଧୁତାର୍ତ୍ତୀମାନଙ୍କ ଜଭରେ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତଳତ ଅଛି ଯେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀର ଅଙ୍ଗ ଉତ୍ତୋଳ ଦ୍ୱେତ୍ତନ ଦଲେ, ଜଜର ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ଉତ୍ତୋଳ ବଢ଼େ ।

ହିମାଳସ୍ୱର ଜଭଦ୍ଧ ସ୍ଥାନରେ ବହୁ ସଠାନଙ୍କରେ ଜୁଆର ମାନବର ବହୁ ପ୍ରମାଣ ରହିଛ । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସଠରେ ସେମାନଙ୍କ ଦେହର ଜଲମାନ ଜନ୍ତ୍ତ । ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶୀଙ୍କ କଥା ଅନୁସାରେ ସେସବୁ ଜଙ୍ଗୁଳି ଟାଙ୍ଗୁ ବର୍ତ୍ତୁର । ବିଚ୍ଛା ପୁନା ଉଜର । ଗୋଟାଏ ସଠରେ ଫସିଲ୍ସିଡ୍ ହାଡ଼ଟିଏ ରହିଛ । ଅନୁସନ୍ଧାସୁ ମାନେ ଭାଇ ଫଟୋ ନେଇ ଅସିଛନ୍ତି, ବହୁ ସଠ ବହୁ ପଣ୍ଡିତ ପାଖରୁ ଅସଲ ଜଣଖଣ୍ଡ ହାସଲ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି ।

୧୯୫୭ ସମ୍ପିହାର ଏକ ଅମେରିକାନ ଅଭିଯାତ୍ରୀ ଦଳ ବହୁ ସ୍ଥାସସ୍ୱ ଅନୁଚରମାନଙ୍କୁ ଧରି ଜୁଆର ମାନବଙ୍କୁ ଖୋଜନ୍ତ ଧରି ଅଦିବାସାଇଁ ବାହାରିସିଥିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଥିଲେ ସ୍ତନ୍ତନ୍ଦ ଜ୍ୱରରେ ଉଆଣ ଉଥର ଦଥା ପ୍ତଳ ।

ବହୁ ଜୁଲାର ପୂଣ୍ଠ ଜର୍ଦ୍ଧରେ ଏକ ଜର୍ଚ୍ଚଳ ସ୍ଥାନରେ ତମ୍ବୁ ସଜାର ରହିଲେ ସେମାନେ । ସେଇଠି ସୁଦ୍ଧରୁ ଜୁଆର ମାନବର ପଦ ଚହ୍ନ ସେମାନେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ଗଭୀର ସ୍ୱରରେ ଜୁଠାଡ଼ ଜ୍ୱପରେ କେତେତଣ ଜୁଆର ମାନବ ଅସି ସେମାନଙ୍କ ଉମ୍ବୁତ ଲଶ୍ରୁଜଙ୍ଗ କରି ଦେଇ ଗଲଣଲେ । ଯିମ୍ନିତ ଜଚ୍ଚଳ ବେଗରେ ସବୁ ବହୁ-ତର ଦେଇଗଲେ ସେମାନେ । ଅନୁସନ୍ଧାସୁ ଜଦ୍ର ମଦୋକଯୁ-ଗଣ । ସେମାନଙ୍କ ଗରମ ଅଳ ଜଭରୁ ତାହାଗତା ଫୁଟୁସ୍ତୁ ଅନ୍ତର୍ହିତ ଦୋଇ ଯାଇଥିଲେ ସେମାନେ—ଟ୍ରେଲଲ ରଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲେ ବଣାଲାକୃତ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ପଦ ଚହ୍ନ ।

ଅଜର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଗୁଜୁଛ । ଏଇ ମୃତ୍ତ୍ତିରେ ଜୁଟିଆର, ଅଃସଟତାର ଓ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ଅନୁଯାଜି ଦଳ ଦୁର୍ଗମ ହିମଚକ୍ତର ଜର୍ଚ୍ଚଳ ଅଞ୍ଚଳ ସବୁ ଜଉରେ ଖୋଜ ବୁଲୁଛନ୍ତ ଏହି ଜଦ୍ଭସ୍ୟସସ୍ୱ ପାଣୀର ପ୍ରମାଣ—ସେମାନେ କେବଳ ଜଜେ ପ୍ରମାଣ ପାଇଲେ ବୋଲ ନାଦିଁ—ସେ ପ୍ରମାଣ ତାଙ୍କର ଜରିବାକୁ ଦେବ ପୃଥିସୀର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅଗରେ ।

(ଅଗାମୀ ସଂଜ୍ୟାରେ ଜୁଆର ମାନବର ଅନ୍ୟ କେତେତ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ।)

ଜାହ୍ନବୀ ଗୁହଁ

ଗୁପ୍ତଚର କନ୍ୟାର କାହାଣୀ

ସେତେବେଳେ ଅଢ଼ାଣ ଦିନ ଦୁଇନ୍ତି ପବନର ଘୋଡ଼ୟବାର ଜଲା ଜଲା ଶବ୍ଦ ବନ୍ଦରର ଛାଟି ଉଠୁଛି—। ସାହାଡ଼ ତଳେ ଗୋଖାଏ ବୁଦ୍ଧ ଦେବଦାରୁ ଗଛର ଶଣ୍ଡିଅଳୁଆ ନାଚେଇମ ଜଣ ମାରୁଛ । ଘୁଣ୍ଟି ଖାଇ ଖାଇ ସୂଣି ଉଜ୍ଜ୍ୱ ହଳ ଶୂନ୍ୟକୁ ଛାଟି ଯାଉଛ ବୃଷିର ପଜ୍ୟରୁ ।

ଅଡ଼ା—ଅଠ ନଅ ବର୍ଷର ଦେଶ ଝୁରୁ ଝୁରୁ ନେତ୍ରଳ ରଙ୍ଗୀ ଝିଅଟିଏ, ଛତ୍ରବାଡ଼ ମେଘଗଲକୁ ଅନ୍ତଅରରେ ରଖି ଜଦ୍ର୍ପ୍ ଦେକାର ବେଞ୍ଚା ଜଦ ଟିକ ମୁହଁରେ ଶବ୍ଦ ଜର ଜର ସ୍ୱଳଛ । ଟାଁ ଅଡ଼ର ଦୂର । ଥରେ ଥରେ ଶୂନ୍ୟକୁ ଗୃହିଦେଇ ଆଙ୍ଗି ଯୋଡ଼ର ଭାର ଜଲ୍ଲୁଲ୍ ଖସ୍ତ ।

ମଦ ଦେଉଥିଲ, ମୋର ଲେଖାଲେଖି ଜଉବାଚ ଯେଉଁଟି ଶବ୍ଦ ଅଛି, ସବୁକୁ ପୁଜାଜର ସ୍ୱାହୁର ନେଇ ସାହୁଡ଼ୟ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ ଜଉଛି ଏବଂ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ଅଡୁଉର ଗୃହା ଜଗିଶ୍ୱର ଜେତେବେଳ ଶ୍ରମିକ ଅଟି ଜର୍ଶୀଗୋପୁ ଏଠି ଅଶ୍ରସ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି । ଜଡ଼ଯାବ ସେମାନଙ୍କର ଓଜା ଅଉସର । ଜଲୁ ସେଇଥା ଶିମ୍ଳି ଜଳ ଜର୍ଦ୍ଦି, ମୁହଁରେ ସେମାନଙ୍କର ଶୁଭ-ଜନରଛି ପାନ୍ତି । ଏଇଥା ଇଜୋନେସିସ୍ୟ ମହାଜାଇର ଏକ ଜାଗସ୍ୱ ଜଉଜ ।

ଅମେ ଏଇ ଯେଉଁ ରେସ୍ତୋରାଁରେ ବସିଛୁ—ଏବଜା ବ୍ୟସ୍ତବେଳେ ସ୍ୱାର ଗୁଲୁଛୁ ଥିଲ ଖୁବ ଜେଶୀ । ଗାଉଣ ଏଜାଇଁ ଅଦୂରରେ ବାନ୍ଦଂ ମହାନଗର ଏବ ଅଜ୍ଞ ଉପରେ ଏଜ ଅସ୍ଥାସ୍ୱୀ ସ୍ୱାମଉଜ ଜମାନ ଘାଣ୍ଟି ଏଜଥା ଉଜି ଜଠିଥିଲ । ମହାନଈଁ ଏଇ ଜର୍ଜନ ରେସ୍ତୋରାଁଟି ହୁଏ ଯଜ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ଅଫିସର୍ ଓ ସ୍ୱାଦ୍ୟଜାଗରେ ଅଟି ଏଜାଏ ସ୍ୱଉମଉ ଅଜ୍ଭାରେ ଅଜ୍ଞଜ ଜରୁଥିଲେ । ମୁହ୍ୟତଃ ସ୍ୱାମଟ୍ୟଜ ଜଜ୍ଜନ ଜଜସ୍ତ ଫୁଜ୍ଜିର ହୁଙ୍ଖାଇ ଜଅର୍ ଅଥବା ଗୃହାର

ଅଜ ଦ୍ୱିଏଜ ଅଜ୍ଜ ଦୁଉଜ୍ଜ ଫିଜା ଜୋଇଜ୍ଜଠିଜନ୍ତ । ଜୋଜାଗ୍ର ମୋ ଜାଉଜ୍ଜ ଏବଂ ମୋର ଗାଉଜ୍ଜ୍ ଜଜ୍ଜୁ ଅଫେଜ୍ଜ ଜାଉଜ୍ଜ ଗୃହା ଜଜ୍ଜାଇ ଜେଇ । ଗୁମ୍ଫ୍ ଗୁମ୍ଫ୍, ଗୋଟିଏ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ । ଜୃଏଚ ଦୂର ମଣ୍ଡ ଜଙ୍ଗଲର ଫଳନ୍ତ ଗଛଟିଏ ଜଉଗଜ୍ଜ । ଜୋଜାନର ଛସର ଜଜ୍ଜରୁ ଜୃଷ୍ଟା ଚାଟି ସ୍ୱଣ୍ଡ ଅଜଖ୍ୟାନ୍ତ ଜଡ଼ ଜଉ ଗୃଜଛି । ଅଜ ସେମାନଙ୍କର ମୁନ୍ଦର ଜନ ଯିମ୍ଭଛ ।

ଅଡ଼ା—ଅଠ ନଅ ବର୍ଷର ଦେଶ ଝୁରୁ ଝୁରୁ ନେତ୍ରଳ ରଙ୍ଗୀ ଝିଅଟିଏ, ଛତ୍ରବାଡ଼ ମେଘଗଲକୁ ଅନ୍ତଅରରେ ରଖି ଜଦ୍ର୍ପ୍ ଦେକାର ବେଞ୍ଚା ଜଦ ଟିକ ମୁହଁରେ ଶବ୍ଦ ଜର ଜର ସ୍ୱଳଛ । ଟାଁ ଅଡ଼ର ଦୂର । ଥରେ ଥରେ ଶୂନ୍ୟକୁ ଗୃହିଦେଇ ଆଙ୍ଗି ଯୋଡ଼ର ଭାର ଜଲ୍ଲୁଲ୍ ଖସ୍ତ ।

ମଦ ଦେଉଥିଲ, ମୋର ଲେଖାଲେଖି ଜଉବାଚ ଯେଉଁଟି ଶବ୍ଦ ଅଛି, ସବୁକୁ ପୁଜାଜର ସ୍ୱାହୁର ନେଇ ସାହୁଡ଼ୟ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ ଜଉଛି ଏବଂ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ଅଡୁଉର ଗୃହା ଜଗିଶ୍ୱର ଜେତେବେଳ ଶ୍ରମିକ ଅଟି ଜର୍ଶୀଗୋପୁ ଏଠି ଅଶ୍ରସ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି । ଜଡ଼ଯାବ ସେମାନଙ୍କର ଓଜା ଅଉସର । ଜଲୁ ସେଇଥା ଶିମ୍ଳି ଜଳ ଜର୍ଦ୍ଦି, ମୁହଁରେ ସେମାନଙ୍କର ଶୁଭ-ଜନରଛି ପାନ୍ତି । ଏଇଥା ଇଜୋନେସିସ୍ୟ ମହାଜାଇର ଏକ ଜାଗସ୍ୱ ଜଉଜ ।

ଅମେ ଏଇ ଯେଉଁ ରେସ୍ତୋରାଁରେ ବସିଛୁ—ଏବଜା ବ୍ୟସ୍ତବେଳେ ସ୍ୱାର ଗୁଲୁଛୁ ଥିଲ ଖୁବ ଜେଶୀ । ଗାଉଣ ଏଜାଇଁ ଅଦୂରରେ ବାନ୍ଦଂ ମହାନଗର ଏବ ଅଜ୍ଞ ଉପରେ ଏଜ ଅସ୍ଥାସ୍ୱୀ ସ୍ୱାମଉଜ ଜମାନ ଘାଣ୍ଟି ଏଜଥା ଉଜି ଜଠିଥିଲ । ମହାନଈଁ ଏଇ ଜର୍ଜନ ରେସ୍ତୋରାଁଟି ହୁଏ ଯଜ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ଅଫିସର୍ ଓ ସ୍ୱାଦ୍ୟଜାଗରେ ଅଟି ଏଜାଏ ସ୍ୱଉମଉ ଅଜ୍ଭାରେ ଅଜ୍ଞଜ ଜରୁଥିଲେ । ମୁହ୍ୟତଃ ସ୍ୱାମଟ୍ୟଜ ଜଜ୍ଜନ ଜଜସ୍ତ ଫୁଜ୍ଜିର ହୁଙ୍ଖାଇ ଜଅର୍ ଅଥବା ଗୃହାର

ଅଜ ଦ୍ୱିଏଜ ଅଜ୍ଜ ଦୁଉଜ୍ଜ ଫିଜା ଜୋଇଜ୍ଜଠିଜନ୍ତ । ଜୋଜାଗ୍ର ମୋ ଜାଉଜ୍ଜ ଏବଂ ମୋର ଗାଉଜ୍ଜ୍ ଜଜ୍ଜୁ ଅଫେଜ୍ଜ ଜାଉଜ୍ଜ ଗୃହା ଜଜ୍ଜାଇ ଜେଇ । ଗୁମ୍ଫ୍ ଗୁମ୍ଫ୍, ଗୋଟିଏ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ । ଜୃଏଚ ଦୂର ମଣ୍ଡ ଜଙ୍ଗଲର ଫଳନ୍ତ ଗଛଟିଏ ଜଉଗଜ୍ଜ । ଜୋଜାନର ଛସର ଜଜ୍ଜରୁ ଜୃଷ୍ଟା ଚାଟି ସ୍ୱଣ୍ଡ ଅଜଖ୍ୟାନ୍ତ ଜଡ଼ ଜଉ ଗୃଜଛି । ଅଜ ସେମାନଙ୍କର ମୁନ୍ଦର ଜନ ଯିମ୍ଭଛ ।

ଅଡ଼ା—ଅଠ ନଅ ବର୍ଷର ଦେଶ ଝୁରୁ ଝୁରୁ ନେତ୍ରଳ ରଙ୍ଗୀ ଝିଅଟିଏ, ଛତ୍ରବାଡ଼ ମେଘଗଲକୁ ଅନ୍ତଅରରେ ରଖି ଜଦ୍ର୍ପ୍ ଦେକାର ବେଞ୍ଚା ଜଦ ଟିକ ମୁହଁରେ ଶବ୍ଦ ଜର ଜର ସ୍ୱଳଛ । ଟାଁ ଅଡ଼ର ଦୂର । ଥରେ ଥରେ ଶୂନ୍ୟକୁ ଗୃହିଦେଇ ଆଙ୍ଗି ଯୋଡ଼ର ଭାର ଜଲ୍ଲୁଲ୍ ଖସ୍ତ ।

ମଦ ଦେଉଥିଲ, ମୋର ଲେଖାଲେଖି ଜଉବାଚ ଯେଉଁଟି ଶବ୍ଦ ଅଛି, ସବୁକୁ ପୁଜାଜର ସ୍ୱାହୁର ନେଇ ସାହୁଡ଼ୟ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ ଜଉଛି ଏବଂ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ଅଡୁଉର ଗୃହା ଜଗିଶ୍ୱର ଜେତେବେଳ ଶ୍ରମିକ ଅଟି ଜର୍ଶୀଗୋପୁ ଏଠି ଅଶ୍ରସ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି । ଜଡ଼ଯାବ ସେମାନଙ୍କର ଓଜା ଅଉସର । ଜଲୁ ସେଇଥା ଶିମ୍ଳି ଜଳ ଜର୍ଦ୍ଦି, ମୁହଁରେ ସେମାନଙ୍କର ଶୁଭ-ଜନରଛି ପାନ୍ତି । ଏଇଥା ଇଜୋନେସିସ୍ୟ ମହାଜାଇର ଏକ ଜାଗସ୍ୱ ଜଉଜ ।

ଅମେ ଏଇ ଯେଉଁ ରେସ୍ତୋରାଁରେ ବସିଛୁ—ଏବଜା ବ୍ୟସ୍ତବେଳେ ସ୍ୱାର ଗୁଲୁଛୁ ଥିଲ ଖୁବ ଜେଶୀ । ଗାଉଣ ଏଜାଇଁ ଅଦୂରରେ ବାନ୍ଦଂ ମହାନଗର ଏବ ଅଜ୍ଞ ଉପରେ ଏଜ ଅସ୍ଥାସ୍ୱୀ ସ୍ୱାମଉଜ ଜମାନ ଘାଣ୍ଟି ଏଜଥା ଉଜି ଜଠିଥିଲ । ମହାନଈଁ ଏଇ ଜର୍ଜନ ରେସ୍ତୋରାଁଟି ହୁଏ ଯଜ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ଅଫିସର୍ ଓ ସ୍ୱାଦ୍ୟଜାଗରେ ଅଟି ଏଜାଏ ସ୍ୱଉମଉ ଅଜ୍ଭାରେ ଅଜ୍ଞଜ ଜରୁଥିଲେ । ମୁହ୍ୟତଃ ସ୍ୱାମଟ୍ୟଜ ଜଜ୍ଜନ ଜଜସ୍ତ ଫୁଜ୍ଜିର ହୁଙ୍ଖାଇ ଜଅର୍ ଅଥବା ଗୃହାର

ବନ୍ଧେ—ଜଣେ ଯଦ୍ଦୁ ବୁଜଆର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦୋଷିଏ ସେବଙ୍କ ଜଣ ସାଧାରଣ ଜୀବନ ଶାନ୍ତ ଜୀବନ ବଡାଇ ଦେବାକୁ ନ୍ଦେଁ, ତେବେ ଦୁଃଖୀର ଦୋଷ୍ଟି ଶତ୍ରୁର ଦୋଷ୍ଟି ଅଧିବାର ଜନ୍ମନ୍ତୁ, ତାର ପରମେଶ୍ୱର ଡାକୁ ଦେଇ ତାର ଜୀବନକୁ ଶିକ୍ଷିତ କର ଦେବାରେ ?

ପ୍ରଥମ ମଦ୍ୟପୁଷ୍ଟର ଦଣ୍ଡଶତ୍ରୁତା ଜାଣି ପ୍ରସ୍ତୁତର 'ମାତାଜଙ୍କ'ର ନାମ ନ ଶୁଣିଛ କିଏ ? ରଙ୍ଗସ୍ୟ ଦ୍ୱେଗାଙ୍କର ଏକ ଜଣକ ଅବତାର ରୁପେ ତାର ଜ୍ଞାନ ମଦ୍ୟାସକ୍ତର ଉପଦ୍ରବରେ ଶରୀରର ତାହୁଲମାନ ରହୁଥିବ । ଜନ୍ମ ସେଇ ମାତାଜଙ୍କର ଜନ୍ୟ, ଯିଏକ ଘରବଣ୍ଡୀ ତାଲରେ ଦ୍ୱିଗାସ୍ୱ ମଦ୍ୟାସକ୍ତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତର ଦୁଃଖରେ ଜଣକ ଜୀବନଟି ବଦ୍ଧଗୁଣ ଅଧିକ ଦୁର୍ବହ ସାଙ୍ଗସର ସନ୍ଦେହସ୍ୱ ଦେଇଥିଲ, ତା କଥା ଜ୍ୟାଇ ଘାଇଗାର ନାହିଁ । କାରଣ, ଦୋଧଦ୍ୱଏ ଯୋଉମାନେ ତା ଜୀବନକଥା ଜସ୍ତୁତ ଶ୍ରବରେ ଲେଖି ଘାଇଛନ୍ତେ, ତାକୁ ଲେଖିଥିବାର ଜେଇଜ ସାଙ୍ଗସ୍ୱ ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ । ଜସଖେକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନଟି ତାର ଜୀବନ, ସେତେକୁ ।

ମାତାଜଙ୍କର ଜନ୍ୟାର ନାମଥିଲ ତାଳା । ଦେଶ ସୁଇଜ୍ଜ ହିଁ ଅଟଇ ।

ମା' ଜଷୟରେ ବାଳା ବଶେଷ କିଛୁ ଜାଣିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ନଥିଲ । ତଠାଇ ତଜେ ସିଏ ସୁତୁର ଫ୍ରାନ୍ସର କୌଣସି ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନରୁ ଚଟିଟିଏ ପାଇଲ —"ହିଁ ଅମୋର,

ତେବେ କଥା ତନ୍ତବାର ଥିଲ । ଜନ୍ମୁ କିଛୁ ତନ୍ତବାର ସୁଯୋଗ ଥର ପାଇଲ ନାହିଁ । ମୋ ଜୀବନର ମିଅଦ ଦୁତଘଣ୍ଟରେ ଶେଷ ହୋଇ ଆସୁଛ । ଜଣିମାନ ଦ୍ୱେଗ ସୁବୃଦ୍ଧା । ଅନ୍ତ ଘଣ୍ଟାଏ ତତରେ ଏ ଥିଥିମା ଛଡ଼ ମୋତେ ଅନ୍ୟ ସୁତ୍ରରୁ ଶୁଣ ସିନାକୁ ଚେତନ । ତୋତେ ଥରେ ଦେଖିବାର ଦୁଯୋଗ ଏ ଜୀବନରେ ଅନ୍ତ ହେଇ ନାହିଁ । ଅତ ଟିକ ବୁଆଁଟିଏ ଅଚସ୍ଥାରେ ତୋତେ ଛଡ଼ ଆସିଥିଲ । ଅଣ୍ଟ ତୁ କେତେ ବଡ଼ ହେଉଣି । ତୁ ଅନ୍ତତଃ ବଣ୍ଟାଏ ବର, ମୁଁ ତତ୍ତୁ ଅନ୍ୟାସୁ ତଜନାହିଁ । ଏବେ ମୋର ମତେ ତଜୁଛୁ, ତତାରେ ଛଡ଼ ଗୁଣ ଅସିବାଥା ଦୋଇସିମତେ ମୋ ପଷରେ ତ୍ରତତ ହୋଇନାହିଁ । ତୁ ଥିଲ୍ ମୋର ଗୋଟିଏ ଦୋଇ ସମ୍ବଳ, ଅଥଚ ତୋର କିଛ ଯତ୍ନ ମୁଁ ତତ ପାଇନଥ ।

ତୁ କ ମୋ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛ ? ତୋତି ଶୁସ୍ରୂଷାପିଣୀ ଦୁଖାବରେ ମୋତେ କ ମନେ ରଖିଛୁନ ?. ତୋତର କଥା ସୁତୁଣ ତରୁଁ ତରୁଁ ମୋର ଶେଷ ବଶ୍ୱାସ ଶୁଣଖିବ ।

ଏଥର ତୋତୁ ବଦାୟ୍ ନେଉଛ । ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଚ, ତୁ ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହେଉ ।

ତୋର ମା' ।"

ଚଠି ପଢି ବାଳା ଜାତ୍ତତା ତୋତ ଯାଉଥିଲ । କତ ସମସ୍ତଙ୍କରେ ଗର୍ଜିକୁ ଯାଇ ସେ ତା ମାଆର ସଦ୍‌ଗତ ପାଇଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ତନ୍ତ ଏବ ସେତେବେଳ ପ୍ରତରେ ବାଳା ଘରଖଡ଼ କୁଆଡ଼େ ଗୁଜଗଜ । ବଦାୟର ବୁତ୍ତେଳ ତତରେ ସେ ସେତର ତାର ଛୋଟୋର ଜୀବନଟାକୁ ଶିଷ୍ଟଳ ଦେଲ ।

ବନ୍ଧୁ ଘଣ୍ଟେ ପ୍ରକାଳ ତତରେ ବାଳା ବନ୍ଧୁତନ ଯାଯାବର ତୋତ ଶେଷରେ ଅସି ଲଭୋଜେସିଆର ଗୋଟିଏ ତାତ୍ ଚଉତାରରେ ରତ୍ନ ଶିଖାଘଣ୍ଟା ବେଶ ଜଣେ ତୁତ ଶିଖାତତ୍ତି । ତାର ଅନ୍ତେବାସୀ ଥିଲେ ତଜେ ତୁତ ଶିଖାତତ୍ତି । ତାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତତରେ ବାଳା ମଧ୍ୟ ସିଶ୍ରୟିନୀ ଜୀବନ ତାହୁନେଲ୍ଲ । କେବଳ ଶିଖ୍ରୟିନୀ ନ୍ତହେଁ, ନୂଆ ନୂଆ ଶିଖାନୁଷ୍ଠାନମାନ ଗଢ଼ି ତଜେ ସମାତ ସେତତା ହିସାବରେ ସେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ବଡ଼ ତଜାଣୁଣା ତୋତ ଉଠିଲ୍ଲ । ତତ ମିଠା ତାର ସ୍ୱସ୍ତତ । ତାକୁ ଦ୍ୱୀପର ବନ୍ଧୁ ବଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତ ସ୍ତତ୍ତମତତତ୍, ସାହୁତ୍ୟତ, ସାମ୍ବାଦକ ସମସ୍ତେ ତାଳା ସହତ ମିଳାମିଶା ତତ ବଡ଼ ଦୁଇ ହେଉଥିଲେ ।

ବାଳାର ଜନ୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କନ୍ତୁ ସଂସାଧାରଣଙ୍କର ଅଗୋଚର ଥିଲ୍ଲ । ବାଳା ସ୍ତତ୍ତମରର ଜଣିଲ ବାଳ ତତରେ କିଛୁ କୌଣସି ପ୍ରତାରେ ଛଡାଇବାକୁ ଗୁହୁଁ ଥିଲ୍ଲ ।

ଫେତେବେଳେ ଲଭୋଜେସିଆର ତାର ପ୍ରବୃତ୍ତ ବାସାନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ମୁଦ୍ରଗ୍ରପତରେ ତାହୁଲ୍ ତୋତ ପଡ଼ୁଛି, ଦେଶ ତତରେ ଗତ୍ତସବାନ୍ଦ୍ରପ ଏତ ତତରେ ବାସାନ ତଁ ଅନ୍ୟ ଦଗରେ ତାତ୍, ତତ୍ତ୍ୱ ଶବ୍ଦ୍ରୁ ଏତ ସାହରେ ସ୍ତତ୍ତବାକୁ ଗର୍ଜୁଛି ଗୋଟିଏ ତଥାରେ ସମୁଦ୍ରଘେଗ୍ର, ଅଗ୍ରେସୃଗିଦ୍ଧ ବଲସ୍ୱିତ, ଛନ ତତାର ଦ୍ୱୀପ ସମଦ୍ଧୁତ ଏଇ ମଦ୍ୟାତାତ ତତରେ ଅଶାନ୍ତର ଜଣାଁ ତାତ୍ତତାତ୍ତ ତୋତ ତତୁଛି, ସେତେବେଳେ ବାଳା ତନ୍ତୁ ସାରତ ଶିଖାର ବଡ଼ ତତରେଛି ପ୍ରାଣ ତଦେଶ ତତ ରହୁଛୁ । ତାର ଗୋଟିଏ ଶପଥ—ତା'ତନଙ୍କର ଜୀବନର ତରୁଣ ତତ୍ତାଏ ସିପତ ତା' ତତ ଜୀବନରେ ପୁନସ୍ତୁତ୍ତ୍ତ ନ ହୁଏ ।

ତତତର ସନ୍ଧ୍ୟା । ସାସ୍ତ୍ୱନର ତାତ୍ତ ନେଇ ବାଳା ତାର ଜଟିଳ ଜୀବନର ସ୍ମୃତ୍ତେସ୍ତ ଶେଷ ଘରଟି ତତରେ ବସି ତତ୍ତର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଉଛୁ, ଏତେ ବେଳେ ହଠାତ୍

ତା' ,ଅଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ହେଲେ ଜଣେ ମଧ୍ୟବୟସ୍କ ଶାସନର ଅଫିସର । ଅଫିସରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ହେବେସ୍ତ, ସ୍ୱଚ୍ଛାର୍ଥର ବୃଦ୍ଧିଜ ବର୍ଦ୍ଧା ହେବ ବାଦା ଶବ୍ଦିରା ଦୋଇ ଗଡ଼ଲ । ଅଫିସର ଜାଉରେ ଜାତ; ବହୁ ଜାତାନର ପ୍ରସ୍ତୁତର । ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଭ୍ରେଲେ—ବାଦାକୁ ବଣ୍ଡିମାନ ଜାଗାନର ପ୍ରସ୍ତୁତର ଦୋଇ ଜାମ କରବାକୁ ପଡ଼ବ । ପାରଣ ଚାଡାପ୍ରତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଅିମିତ ଅସୁା, ଏ ଜାମ ତାହେଲ ଅିମିତ ତସହାର ହେବ, ଦିଗଶ୍ୱ ବାଦା ହେଲ ଦୋଇ ଗାରବ ନାହିଁ । ବାଦାର ଅଙ୍ଗିରେ ଖୋଧର ଅର୍ଥ ଜଣ ଛଡିଲା । ଲଶ୍ୟର ଅଫିସର ଟିକ ହସିଲେ—ଅିମିତ ଜଲାଜଳ ଓଜାଡ଼ ଦୋଇ ଗଡ଼ଲ ସେ ଦ୍ୱସ୍ତୁ, ଏବ ଗ୍ଭୀର ଦୋଇ ଜଣ୍ଡଲେ ଯେ ବାଦା ଯଦ ଜାଳ ଶ୍ରୁାତରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ନ ହୁଏ ତେବେ ତା' ମାଥିର ଜଳଜିତ ଜଳଜର ଉଦବାସ ସେ ସବସାଧାରଣରେ ପ୍ରଚାର ବରବେରେ ।

ଶିଦ୍ୟୋଗୀ ବାଦାର ଖାଦ ଯୋଡ଼ତ ଥରୁଥିଲ । ଅଫିସର ସୁଣି ବହୁଲେ ଯେ ଯଦ ସାତାଡ଼ରର ଜାଡାଣୀ ପ୍ରଚାର ଦୋଇଥରେ, ତେବେ ଶବ୍ଦ ସବେଡ଼ରେ ବାମ୍ବାକୁ ଉଷ୍ଣାଜେଣିସ୍ୱାର ଦୌଣସି ଶତ୍ରୁ ସହ୍ୟ ବରବେ ଜାହିଁ । ତା ଜାତ, ତା ଜାଗାଗ, ନା ଉଦୋଜେଣିସ୍ୱା । ସ୍ୱୟଂସ୍ୱର ଯେ ଦୌଣସି ଜାତର ସଜେ ବ ସମସ୍ତେ ଅପଜାପ୍ତ ଦୌଳୁହଳ ହେବ ତା ଅନ୍ତର ଅଙ୍ଗୁଳ ଜର୍ଦ୍ଦେଶ ବରି ବହୁବେ—"ଜାଣ୍ଡା ସେଇ ଉଷ୍ୟାତ ମାତାଡ଼ରର ଜ୍ଞିଅ । ଏଉର ଦୋଉଛୁ ପ୍ରସ୍ତୁତର ତୁଣ୍ଡି ବରୁଥିଲ ଦୋଇ ଉଦୋ-ଜେଣିସ୍ୱାକୁ ଜ୍ଞାପିରା ଦୋଇଛୁ ।"

ଜ୍ଞାତ ବାଦା ସମସ୍ତ ସ୍ଥତି ଜନଦ୍ଦା ରହିଲ । ଅଫିସର ଯୁକ୍ତରେ ଯେତେବେଳେ ସଶସ୍ତ ଅଫିସରଙ୍କ ଅସି ଗୁଣି ତା ଅଙ୍ଗରେ ଠିଆ ହେଲେ, ସେତେବେଳକୁ ମାତା-ଜ୍ଞରେ ଗୋଟିଏ ସରୁା ଗୋପନ ଫଙ୍ଗୋ ଧର ବାଦା ଅନ୍ତତ ବଡ଼ ଜାଜ ହେଇଥିଲ ।

ଦୁଇ ହୁଜାର ବାଦା ତାର ସମ୍ମତ ଜଣାଇଲ ଏବ ମୁହଁ ମୁହଁ ହସି ଅଶ୍ୟସ୍ୱିତ ଅଫିସର ଲେଉଟି ଯାଇଲ ।

ଏଣିବ ବାଦାର ଜଣ୍ଡିଆ ଘର ଅଉ ଜଣ୍ଡିଆ ନୁହେଁ । ଅନୁଜାତ ହବ ବାଦା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟତ ଅସେତନା ଖାଇ ଯାଇଥାରେ ଅସି ହେଲେ ବହୁ ତସିଷ୍ଟ ସେବେ ଠୁଳ ହୁଅନ୍ତ—ହେଲେ ତସମର ସେବ । ଦୁଏତ ଏବ ଏବ ଦୁଃଖ ମୁହଁରେ ତବ ତାଁଣ ସବୁ ଗସି ଦଅନ୍ତ—ଟୁକିଟାକି ବାଦା ଜାସରେ ଟିବ ଟିବ ଜଚାରଣର ସଜେତ ଶିଅ ଧଇ ବହୁ ଜହୁ ଅବଜାର ଦୂରବା ଅଟ ସ୍ୱତୁତର ଜାସ୍ତିବ୍ୱ ।

ସମସ୍ତଙ୍କିଳେଲବ୍ୱ . ଯେତେବେଳେ ତାର ଜ୍ଞେଃ ସରୁଟି ଜସ୍ତରଧ ଦୋଇଥାଏ, ସେତବେଳେ ବାଦାର ସ୍ୱଜନରେ ଅସେ ସବୁଠୁ ବଳ ଅବଣ୍ଡ ହେତୋଟି ମୁହୁଁ । ବାରଣ ଉତ୍ତୁତେଶୀ ଅଫିସର ଜଣକ ଅସି ଜନତର ସମ୍ଭ୍ରାତ ଜଥ୍ୟାଜନର ଦ୍ୱାତ ଉଜତ ବରନ୍ତ । ଜମେ ରେସ୍ତୋର୍ଣ୍ଟର ଉତ୍ତୁତେଶ ନେଇ ଅତ୍ତର ଦୂରଛନ ସ୍ଥାନରେ ଉସିତ ଅତ୍ତ ଜାମାନ ନଡ଼ି ଛଡିଲ ।

ଏବ ଅତ୍ତଜାତ୍ମ ପ୍ରାସ୍ତ୍ୱ ନସ୍ତ୍ୟମିତ ଜଣେ ସୁବତ ଅସିଜାତ ଦେଖାଯାଏ । ବଡ଼ ସାଧାରଣ ଜାର ଗଉବସ୍ତ୍ର, ଅଥତ ସେଇ ଉତ୍ତୁତେଶୀ ଅଫିସର ଜଣକ ତାହାର ପ୍ରତ ଏତାନ୍ତ ସନ୍ଦଗ୍ଧ । ବାଦାଲ୍ଲଖରେ ଦାସ୍ୱିତ୍ୱ . ନ୍ୟସ୍ତ ହେଲ, ସେଇ ସୁବତର ସ୍ୱଜନ ଉତ୍ତସ୍ୟ ଭେଦ ବରବାକୁ ହେବ ।

ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱପ୍ନଗଲେ, ବାଦା ଯାଇ ବସିଲ ସେଇ ସୁବତ ଅଗରେ । ତାହା ସ୍ୱଜନରେ ସେଉଥା ସବୁଠୁ ଅଟସଁ୍ୟ ମୁହୁଁ । ବାରଣ ବଡ଼ ଶାନ୍ତ ଜଣରେ ସୁବତ ଜଣତ ବହୁଲେ—ସେ ଜାଣନ୍ତ ବାଦା ଜାଗାସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ସ୍ପ୍ରତତର । ସେ ଜନେ ବହୁ ଜାଗାସ୍ତ ଉତ୍ତେଧୀ ସ୍ପ୍ତ ସମ୍ପିତର ଜର୍ମୀ ।

ବ ଅଦ୍ଭୁତ ତତ୍ତ୍ୱ ଏ ସୁବତର । ବାଦାର ସାମାନ୍ୟ ଜସ୍ଥିତରେ ଏଇ ମୁହୁଁରେ ସୁବତଟିର ସ୍ୱଜନାବସାନ ଦୋଇ ଯାଇଥାରେ । ଅଥତ ବ ଗସ୍ତୁର ଅସ୍ତ୍ରା ତାହର ବାଦା ଉପରେ !

ବାଦାର ସ୍ୱଜନରେ ହେଲ ବୈସ୍ତବତ ସନ୍ଦତ୍ତିନ । ଜମେ ଜମେ ଏଇ ସୁବତର ଅଭର୍ଣ୍ଣ ବାଦାର ଧ୍ୟବତାତ୍ତ୍ୱ ଦୋଇ ପଡ଼ଲ । ବାହା ଏଣିବ ତାଯାଗ ସ୍ଥର ସମସ୍ତ ଗୋପନ ଉତ୍ତସ୍ୟ ନୁବତଟିକୁ ଦେଇଦଏ । ମାତ୍ର ବଦ୍ଦନ ଉତତେ ସମସ୍ତ ଉଦୋଜେଣିସ୍ୱାରେ ଏଇ ସୁବତଟିର ଜ୍ୟାଷ୍ଠ ଅଉଦେଶୀ ବ୍ୟାପିଜଲ୍ଲ । ତାତ୍—ଜାଯାତ୍ ଜତ୍ତ୍ୱେଧୀ ତାଗସ୍ୱ ସ୍ପ୍ତ ବାତ୍ତାର ସେ ଦେଲେ ଜଣେ ଦୁଇ ନେତା ।

ତତ୍ତ୍ୱତା ବାତ୍ତବ୍ୟ, ବାଦା ଓ ଏଇ ସୁବତଟି ଉଭୟରେ ଗୋଟିଏ ସୁନର ହର୍ଷ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିଲ । ଅତ ଏଇ ସୁବତ ଜଣକ ଉଦୋଜେଣିସ୍ୱାର ଜଙ୍କେ ସୁସଉତ୍ପିତ ସ୍ପ୍ତନେତା—ଅତ୍ତ ଅଉଣ୍ଡା ବାଦା ! ଦିଏ ଦୁଏତ ସେଇ ଦେତେତ୍ତନ ଏଇ ସୁବତଟିକୁ ନେଇ ତାର ଉତ୍ତସ୍ୟତ ସ୍ୱଜନରେ ଦେତେ ମଧୁର ଶାନ୍ତ ମୁହୁଁ ଦେଖା ସ୍ପ୍ତ ଦେଇଥିଲ ।

ନ ଅଛି । ଭଗବତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ଲୋକ ଅନ୍ତତଃ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦର ସାରମର୍ମ ଅନୁବାଦ ହୋଇନ୍ଥିବା ତ ନାହିଁ, ସେମାନେ ଅଂଶବିଶେଷର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦେଇଥିଲେ । ଉକ୍ତ ପଞ୍ଚାଧ୍ୟାୟୀ ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟର ପ୍ରଥମ ଶ୍ଲୋକଟିର ଉତ୍ତର ଦେଇଯାଇ ।

ଈଶ୍ୱରଃପି ତା ଗୋପ୍ୟଃ ଶରଦୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ ମଲ୍ଲିକାଃ
ସୀକ୍ଷରନ୍ତଂ ମନଶ୍ଚକ୍ରେ ଯୋଗମାୟାମୁପାଶ୍ରିତଃ ।

ଏହାର ଅନୁବାଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥା ମଧ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ସବୁଦେ ଶରଦର କାଳ
ସବନ ବହ୍ନେ ପରମଳ ।।

ଶରତ କାଳରେ ପରମଳ ପବନର ପ୍ରବାହ ସୁଲ ଶ୍ଲୋକରେ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଝଞ୍ଝାବାତ୍ୟାକୁ ବାଞ୍ଛିତ ବୋଧର ଅନୁଯୋଗ କରିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଜଗନ୍ନାଥ ଭିତ୍ତି ସ୍ପର୍ଶ କରୁଳ ଜରପଙ୍କଜ ଦ୍ୱାର ପଗ୍ଗଞ୍ଜିତ ହୋଇ ଶୁଭ ତରଙ୍ଗ ରୁପେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏସବୁକି ବ୍ରଜ ଦମ୍ପତର ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ ସନ୍ତାନ ସୁଜନ ହୋଇଥିଲେ ।

ପଞ୍ଚସଃ। ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ, ବଙ୍ଗୀୟ ମାଇକା ଲେଖକ ଅଭ୍ୟାନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଙ୍କର ଓଡ଼ିଆସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାରେ ଉତ୍ତମ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଇ ଲେଖିଥିଲେ—

"ଅନେକ ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରପାଠ ପଠନ କରନ୍ତ,
ସଚ୍ଚିତ ଅଣରେ ହେବେ ଉତ୍ତର ନଥିବ ।
ସ୍ପୃତ ପଶ୍ଚାତ ଯେ ଦୁଇ ସମ ସଙ୍ଗ,
ହେବଳ ଗୋବିନ୍ଦରସ ଅମୃତ ସାଧୁଙ୍କ ।"
(ଗୁରୁବତ୍ତ ଗୀତା)

ଏହା କହିବାର ଅପେକ୍ଷା ନେଇନ୍ଥ ଭାଷାନ୍ତର ମୂଳ ଅସମ୍ଭବ । ସେଇଁ ଭାଷାରେ ନୈଷ୍ଠିକ, ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କର ଭୁଜଙ୍ଗଚିନ୍ତନ ଓ ଜ୍ୱାଳାଭଞ୍ଜନ ହୋଇ ନାହିଁ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ତଭନ୍ତ ବା ପରମ ସୁଦୁଖାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତି ଅସମ୍ଭବ । ଉଇଗ୍ସ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ହୋଇଥିବାରୁ ସ୍ତନ୍ତ-ମଣ୍ଡପ ଭିତରେ ଉତ୍ସର୍ଗିତ ହୋଇ ଥିଲେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭକ୍ତ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ତମ୍ଭ। ସେମାନ ଲଙ୍ଘିତ ହୋଇଥିବା ଅତି ସାଧାରଣ କଥା । ଅବ୍ୟଭାନନ୍ଦ ଏହାର ଦୁଃଖ ପ୍ରଭାବାଦ କରି କହିଥିଲେ—

'ହେଲେ ଜାତ ସ୍ପନ ନାହିଁ ଜାତି ମାନ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାସନା ଥାଏ,
ଜଳ ଜଗତ ଯେ ପଙ୍କରେ ପଶିଲେ
ଅଙ୍କ ନ ଲଗଇ ଦେହେ ।'

ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଅବଜାତ୍ୟ ଓ ଦୌଜନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କୁଠାସ୍ପାତ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଘଷ୍ଟ—ସାଧ୍ୟାଗ୍ର ଅଗ୍ରଗାମୀଗଣ ସଂସ୍କୃତର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସୁଷ୍ଠୁ ଓ ବଳିଷ୍ଠ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ।

ପଣ୍ଡିତଙ୍କ କାବ୍ୟରସ ଓ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକଙ୍କ କୃଷ୍ଣଭକ୍ତି—

ଲେଖକ ସମାଜ ଯେତେବେଳେ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଏ ଦୁଇଟି ମାର୍ଗର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ରୁଷର ଦ୍ୱିଧା ବଦ୍ଧ ହୋଇ ଥିଲେ ଓ ହେଉଥିଲେ ଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟକ ନେତୃତ୍ୱର ଜଳଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ସବେ ସବେ ଶୁଣିତ ହେଉଥିଲା । ସମେ ହେଉଥିଲା ଏ ସମସ୍ତ ଦୈତଭାବ ଦୂରଭୂତ ହୋଇ ସାହିତ୍ୟକ ସ୍ରୋତର ସମନ୍ୱୟ ସୁନ୍ଦର ଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରାଣଢାଳ ବଳିଷ୍ଠ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଚଣ୍ଟକ୍ଷ ଆବଶ୍ୟକ । ଈଶ୍ୱର ବଙ୍କିମଙ୍କର ଠିକ୍ ଏଭଳି ହେଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ।

ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ସମସାମୟିକ ଭୂପତି ପଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ଦୁଇଶତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ତାଡ ହୋଇଥିବା ଏ ସାହିତ୍ୟକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ସୂଚନା କେରଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ମହାକାବ୍ୟର ସମାସ୍ପର୍ଶ କଥା ଭାଗବତରେ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ସୁଲଭ ଶବ୍ଦାଡମ୍ବର, ଶବ୍ଦ ଘୋଷ୍ଟ ଓ ଅର୍ଥ ଗୌରବ ନାହିଁ । ଭୂପତି "ପ୍ରେମ ପଞ୍ଚାମୃତ"ରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତାଦ ଭୁଜୁଲତ୍ୟ ସରଳ ଭାଷା ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୋଗ କରିଛନ୍ତି ।

ତାଙ୍କ ମତରେ
ନାହିଁ ଯଡିରେ କୃଷ୍ଣରସ
ସେ ସଂସ୍କୃତେ ନାମିଁକର ।
(୧୨ ଛନ୍ଦ)

ଭାଷା ଭୂଲନାରେ ଭଭ୍ୟଜନ କଥାବସ୍ତୁ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ "ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରଥ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି"ର ପ୍ରଥମ ଛନ୍ଦରେ ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଅସ୍ତୁ ଯେ ହେଉ ସେ ହେଉ ଶାଳବାମ ସ୍ଥାନେ,
ଅଗାଧ୍ୟ ସାହାର ପଦୋଦବ ନାମ ଶୁଣେ ।"

ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କର ଗୁରୁ ସଦାନନ୍ଦ କବିସୂର୍ଯ୍ୟବ୍ରହ୍ମା ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପଞ୍ଚସ୍ତିତ୍ୟ ରୁପେ ଶ୍ଲୋକଟିର ଅନୁବାଦ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଯଦ୍ୟପି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥେ ମୋର କବତ୍ତା ନବଙ୍କେ,
ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଲଲତ ପଦ ହୋଇବ ପ୍ରକଟେ ।
ତଥାପି ତ ବୁଧଗଣେ ମୋହରେ ଉତ୍ସଗ,
ସମେ ମାନ କୃଷ୍ଣଗୁଣରୁ ଯାଉବେ ଦୃଗ ।

ଗାଇପଣା ବୀରବର ଗାଗରୀ

ଆଭିଜାତ୍ୟର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି

ସୁଜ ପଣ୍ଡବାରର ପୌରାଣିକ ଦାସ୍ତଗାର ଉତରୁ ଜଜ ସମୃଦ୍ଧ ଉପନ୍ୟବସ୍ତାସ
ଏକ ଶସ୍ତ୍ରଜ ଜୀବନର ପ୍ରେମାସ୍ପଦର ଜାଜ୍ୱାଜୀ ଫାକ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓଡ଼ଶା
ଇତହାସର ଡେରେବ ଏଡାନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧ୍ୟାସ୍

ଶୈଶବାବସ୍ଥାର ଠିକ୍ ପରେ ପରେ ଯାନ୍ତ୍ର ଓ ଉଦ୍ଭଦର୍ଶ ବସ୍ତୁ କେଲେ ମୋତେ ଖୁବ ଉତ୍ତଶୀ ଓ ସାଂଘ ସୁସ୍ଥ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁରେଇ ଦିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା । ମୋର ମମ୍ମଁ ଅସୁସ୍ଥିତ ଥିଲେ ଏବଂ ମୋ ପିତୃ ବିଯୋଗ ଘଟିବାର ମାତ୍ର ୨୧ ଦିନ ପରେ ମୋ ପଦ୍ମ ବଧବା ମାତାକୁ ସଙ୍ଗୋଲବାରୁ ଯାଇ ମାମ୍ମଁ ଙ୍କର ଅନ୍ତ୍ୟ ବନ୍ଦୁସ୍ତର ପରିଚାରେ ନିଯୋଗ ଘଟିଲା । ଚେତେଚେତେଲେ ମୃତ୍ୟୁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟତ ଅଗରୁ ମୋତେ ଶୈଶବସୁଲଭ ଚଞ୍ଚଳତା ଜାତ ଭାଙ୍କର ଭାବଗମ୍ଭୀର ସମ୍ଭାଳି ମୋ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଖୁଲଲ ସମ୍ବାଦନ ଦଇ ଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ ମୋତେ ଶଧଘା ମାନିଙ୍କ ପାଖରୁ ଅସିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ମାମ୍ମଁ ଅଠଗଡ଼ରେ ଅଞ୍ଚଳ୍ ଦେଇଥିଲେ । ଏଠାରେ ଲେଖିଲେ ଅବାନ୍ତର ହେବ ନାହିଁ ଯେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଅଞ୍ଚଳର ହେଲେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ବୁଲଙ୍ଗ ଓ ଜଉଳା ସ୍ୱଜାମାନେ ମିଳତ ଉଦ୍ୟମରେ ଏ ଦିଶ ଅଞ୍ଚଳର ସମ୍ଭ୍ରମ ଉତ୍ସର୍ଗେ ଉତ୍ସର୍ଗିତ ହୋଇଥିଲେ । ସାଉର ବିଦ୍ରୋହର ଉତ୍ତାପ ଉତ୍ତରାସ ଏହ ଉତ୍ସର୍ଗେ ଫଳରେ ଘଟିଥିଲା । ବୁଲଙ୍ଗର ବୁଢା ଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ଖଣ୍ଡ ସ୍ୱଜସ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର ଉତ୍ସର୍ଗରେ ତାଙ୍କୁ ଗାଦରୁଣ୍ଡ ବଗ୍ରଗାର ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧ ସଧୁସୂଦନ ଖଣ୍ଡଙ୍କୁ ବୁଲଙ୍ଗ ସିଂହାସନ ବଆଗାର ଥିବା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ଖଣ୍ଡ ସ୍ୱଜ୍ୟରୁ ବତାଡ଼ତ ହୋଇ ଏଣେ ତେଣେ ଭୂଲୁଣ୍ଠତ ହେବାପରେ ଜେନ୍ଦାପଡ଼ାର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ପ୍ରାଃ-ସ୍ମରଣୀସ୍ ସ୍ୱାଧାଶ୍ୟ ଉତ୍ତେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ ଜଜ ସଙ୍ଗୋଦସ୍ୱଳ ସହତ ତାହାଙ୍କ ଦେଇ ଜେନ୍ଦାପଡ଼ାରେ ଅଞ୍ଚଳ୍ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସୁଅ ଜଗନ୍ନାଥ ସାଉନ୍ତ ଅଠଗଡ଼ ବୁଢା ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଶର୍ମାଙ୍କ ଜନ୍ମତ୍ୟା ଜନ୍ୟାଙ୍କ ଘାଣିତ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରଇ ବୈଷସ୍ୱିକ ଅବସ୍ଥା ଟିକିଏ ଖସ୍ତସ ପଡ଼ଲ ଗଲ ଉତ୍ତ ଥିବାରୁ ଏବ ଜଗନ୍ନାଥ ସାରଉର ସଦ୍ୟାସ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ ଅଠଗଡ଼ର ଉତ୍ତରାକାଳିନ ବୁଢା ପଣ୍ଡନାଥ ଦେବଶର୍ମା ଜଜ ବଉଶୀ ଓ ଉଶଳାକୁ ଅଠଗଡ଼ରେ ଜଜ ସ୍ୱଜନାଥରେ ଅଞ୍ଚଳ୍ ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ଏହାପରି କୁଜଙ୍ଗ ସ୍ୱଳ୍ପଦିନର ଶେଷ ସନ୍ତାନ ବଳଖ୍ରମ ଗାଇଡଙ୍କ ଅଠଗଡ଼ରେ ତାଙ୍କ ମାମୁଙ୍କ ଅଣ୍ଡୁରେ ଜନ୍ମାବାଡ଼ ଗାଇ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବାବେଳେ ଅପରାହ୍ଣରେ ମୁଖୁ ମୁହଁରେ ଖବର ଦେଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଡାକ ପୋଖ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କୋଇଥିବାରୁ ମୋ ପିତାଳସ୍ୱ ଇନ୍ଦ୍ରପୁର ଗ୍ରାମରୁ ଅଠଗଡ଼କୁ ଯଥା ସମୟରେ ଯାତ୍ରେଇ ଦେଲେ ।

ଅଠଗଡ଼ ସ୍ୱଳ୍ପକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଅମ୍ମାମାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ବାସ୍ତବରେ ଥିଲା । ଏହାକୁ "ଜଅସ" କୁହାଯାଏ । ଦେବଲ ସେଉଁ ଜୁନ୍ଦେଁ ଖାଇବାକୁ "ଠାଅ" ପିବାକୁ "ଦଳେଇର" ଟାଧେଇବାକୁ "ଖାଉ ଦଳେଇବା", ଛାଡ଼ା ପିବାକୁ "ଶୁଜେଇ ଦଳେଇବା" ଇତ୍ୟାଦି ଦମ୍ଭୁତ ଭମାଡାର ଚଳନ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସହିତ ସେହ ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାରେ ଫସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ମୁଁ ଉଲେଖାଡ଼ ଦୌକୁଡ଼ଲାବାକୁ ନଦୋଇ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ଝଡ଼ାର ପଡ଼ୁଥିଲି । ଅଉ ସନ୍ତର୍ଜଣଙ୍କୁରେ ସାବଧାନତା ସହିତ ମୋତେ କଥା କହିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ଏବଂ ଦୃଶାଖରରେ ଝିଅଏ ସ୍କୁଲ ଘଟୁଥିଲେ "ଗୋଇଲ ପଦ୍ଦାଗ୍ଧି"ଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି "ସ୍ୱକର କାଜର" ସମସ୍ତେ ଖୁଣି ହଦାଇବାକୁ ଝିଅଏ ଦେଲେ ଇଚ୍ଛା ଜଥିଲେ । ଶେଷରେ ମା (ଗୋଖ) ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଅଂଶିତ ଯୋଗ ଓଦଇଥିଲେ ।

ମୋର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଇନ୍ଦ୍ରପୁରର ଗହଦେଶ ଫସ୍ପର୍ଶ ଶସଗ୍ଧତ ଥିଲା । ଯଦ୍ଦଓ ସେ ଘରକୁ ସମସ୍ତେ "ଡାଜେଲ" କହୁଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଜୁନଅନ୍ଦ ଖୁବ୍ ଇତ୍ତରରର ଥିଲ ତନ୍ତୁ ମୋଉଜବର୍ତ୍ତୀର ଗହଦେଶ ଝିଅଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଥିଲ । ଫ୍ରକ୍ତ୍ୟ ମନ୍ଦ୍ରଫ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦଟା ଏତେ ଜହୁଃ ନଥିବ, ଯେଉଁ ଅଠଗଡ଼ରେ ଜଅ, ସାତବର୍ଷର ପିଲ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିପାରିଛି । ନଦୀ ନାଳ ଜଗଲ ସମତଳ ଭୂମି; ଦଗନ୍ତ ବ୍ୟାପ୍ତ ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳ ଖେତ; ଡାଳ ନାଇଓଳଳ ଖର୍ଜ୍ଜୁର ବଳମଣ୍ଡିତ ଗାମଚ୍ଛ; ଘାଳ, ଉକ୍ତ, ଶ୍ୱେତ ଇତ୍ପଳ ଶୋଭିତ ଅଙ୍ଗଂଖ୍ୟ ଡଡ଼ାଗ, ସ୍ପଷ୍ଟଇର୍ଣ୍ଣ; ଘୁଡୁସୁରୁ ଝିପା ସ୍ୱନ ଧ୍ୱନିତ ଗୋରୁ ମହଷର ଦଲ; ଚୋଖି ଶ୍ୱେତ ଗୁମର ଲଲାଟ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଗର୍ଦ୍ଦିଭ ପଟା ଇତ୍ୟାଦ ନୈସର୍ଗିକ ଶୋଭା ବଚ୍ଛୁରଣ ସାଙ୍ଗକୁ ସହ୍ଲିସୁଲଭ ବାଲକ ଚାଲଚାମାନଙ୍କ ସରଲ ବ୍ୟବହାର; ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ, ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ, ଭାଦ୍ରବୁଣୀ ପୂଜା ଇତ୍ସବରେ ସାଙ୍ଗଦୋଇ ମୁଲ ଭୋଜନର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭଦ୍ଦଭଦା; ଦୋଲ, ରଜ ଇତ୍ୟାଦ ସବ ସଙ୍ଗୀତ ଯାତ୍ରାଗାଇଁକ ଇତ୍ସାହ ଭଦି ମିଳି ସବୁ ଝିଅଏ ଅଠଗଡ଼ର ସ୍ୱଳ୍ପସ୍ୱ ପରଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଔଜଜ୍ଜଲ୍ୟ । ଅବଶ୍ୟ ତାହାପରୁ ଏଠାରେ ଯେ ନଥିବ ତାହାନୁହେଁ ତବଂ ସେତେବେଳେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଥିଲ । ତାଙ୍କସମକ୍ଷ, ସାଜସଜ୍ଜା ସେତ ବଶେଷରେ ଅସାଧାରଣ ଥିଲ; ଜରୁସବୁ ଦେଇଥିଲ ନାଃଙ୍ଗସ୍ୱ ଭଙ୍ଗରେ । ନଥିଲ ଚଢ଼ିରେ ଜଲ୍ଲାଦନା, ନଥିଲ ଚଢ଼ିରେ ସ୍ୱଇଃସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ଗଡ଼ଜାଉର ସାଦଭ୍ୟ ଝଟିକ ବୃମ୍ଭ, ସ୍ତ୍ରୀସ୍ପ ସମସ୍ତରେ ଶବ୍ଦଜରେ କଥା ଜଣିବାର ଉଦ୍ରବେଶ, ବାଘ, ଶ୍ୱଲ୍ ଦଂସ୍ତ୍ର ଜୀବଜନ୍ତୁ ମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥାନର ଦୌନଦନ ସ୍ୱସ୍ପର୍ଶ, ଜେତ-ମାନଙ୍କର ଉରୁଅ ଉରୁଅ ସ୍ୱଲ୍ପର୍ଶ, ସ୍ୱଭାବାଡ଼ୀଳ ଇସ୍ପାତ ବସ୍ତ୍ରମଣ୍ଡା ଦୌନନ୍ଦନ ଜାଙ୍ଗିସ୍ପର୍ଶୀ, ବଚେଷ୍ଟ ବସ୍ତ୍ରର, ଦଣ୍ଡାଦେଶ, ଜେଲ, ଯୋତ୍ସାନା, ଢାଙ୍ଗା ଘୋଡ଼ା, ଗାଈ ସ୍ୱଦି ଜୁଡାଗର ପ୍ରହ୍ମଗ୍ୟମାନଙ୍କ ଜଲ୍ଲାର ଏସବୁ ସେହ ଚୋମଳ ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାରେ ମୋତେ ସଦ୍ଦା ଅର୍ଗଲାରୁଦ୍ଧ ବନ୍ୟ ପଶୁର ଦୂରତସ୍ଥାପର ଲସ୍ପୃଥିଲ । ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ସୁଲରୁ ଏହସବୁ ଜରବେଷ୍ଟନ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ସେମାନେ ଅଭ୍ୟାସ ଦୋଷରୁ ତାର ଜଲ୍ଲଃତା ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନୋଇପାରୁ ନଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଘାଟ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ ଇତ୍ୟାଦ ଚଢ଼ିବା ବେଳେ ଯଦ୍ଦଓ ଖଣିଜ ସୁଜ ଜପଯୋଗ ଜବଳେ ଭୁଲଥିଲ ମାତ୍ର ଅନନ୍ତ ଓ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବ ଜରଦନପାଇଁ ମୋ ଅନ୍ତରରୁ ଜଦାପିତ ନୋଇ ଯାଇଥିଲ ଏବ ଏପର ଦନ ନଥିଲ ଜିମ୍ମା ଏପର ଅବସର ନଥିଲ, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋ ଜନ୍ମଭୂମି ଇନ୍ଦ୍ରପୁରର ସ୍ନେହ ବାସ୍ତଲ୍ୟମସ୍ୱ ଶାନ୍ତ-ଗାଡ଼ଟି ଜଞ୍ଚଳରେ ଜୁ ରୁ ନଥିଲ । ସ୍ୱଣ୍ଡିଞ୍ଜରବଦ୍ଧ ପକ୍ଷୀଟିପର ମୋର ସେହ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମାସେ ଦୁରମାସ୍ପାଇଁ ଜୁଡ଼େଁ, ବର୍ଷେ ଦୁଇବର୍ଷ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ପର୍ଦ୍ଦ ସାତବର୍ଷ ଧର ଘାଣ୍ଡି ରଖିଥିଲ ।

ଏହସବୁ ମାନସିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ ଉତରେ ମୋର ପାଠପଢ଼ା ଚାଲିଥାଏ । ଶିଶୁଶ୍ରେଣୀର ଜବଲ ପ୍ରମୋଶନ ପାଇ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ନପଡ଼ି ଏକାବେଳେ ଦ୍ୱିତୀସ୍ୱ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ିଲି । ପୂଜା ଯତ୍ରନାଥ ଦେବଶର୍ମା ମୋର ଜଭିଭାବକ ହସାବରେ ଅଜା ଥିଲେ । ତାଇଣ ତାଙ୍କ ଭଣିଜାର ପୁଅ ମୁଁ ଥିଲ ଏବ ତାଙ୍କ ଜଣଜା ପୋଖ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ଚର୍ଜିତ ସେ ଅସୁହିତ ଥିଲେ ଏବ ତାଙ୍କର ସରୁ ସ୍ନେହ ମୋ ଉପରେ ଅଜାଡ଼ ଦେଇଥିଲେ । ପଡ଼ାପଡ଼ି ବିଷୟ ତାଁ ଜରୁଦ୍ଧ ତାଡ଼ା ସେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କଠାରୁ ଘନ ଘନ ଶୁଣୁଥିଲେ ଏବ ମୋର ଭଜଳ ପ୍ରମୋଶନ କଥା ଶୁଣି ସେ ଜରଉଶସ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କୋଉଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟହ ସେ ସାନ୍ଧ୍ୟଭ୍ରମଣ ପାଇଁ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ରେ ଗଲବେଳେ ମୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଉଥିଲେ ଏବ ଗାଡ଼ର ଉପରଣ୍ଠ ଅଞ୍ଚଳରେ ବସିବା ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିବା-ବେଳେ ମୋତେ ସ୍ନେହ ସ୍ନେହ ମାନସାଙ୍କ, ପଶୁଜଅ, ସାହୁତ୍ୟର ଜଡଡା ଓ ସରଳ ବ୍ୟାଜରଣ ଇତ୍ୟାଦରୁ ଅ

ସବୁଜ ପ୍ରକୃତିମାନ ସଜୀବ ହୋଇଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାର ସହିତ ମୋର ଭାଇର ଭାଇ ଏବଂ ଅନନ୍ତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଭାଇ ସୁଖ ମଣ୍ଡଳରେ ସୁଗନ୍ଧର ହର୍ଷ ଓ ସନ୍ତୋଷର ଲକ୍ଷଣମାନ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ମୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଅନ୍ତର୍ଦାହ ମଧ୍ୟରେ ଭାଇର ଏହ ଦୃଷ୍ଟି ସନ୍ତୁଳୁମିରେ ମରୁଦ୍ୟାନ ଭଳି ଶୋଭେ ସରସ ଲକ୍ଷିଥିବ । ଭାଇ ଦଳା ଅନୁଯାୟୀ ମୁଁ ବଳବତ୍ତ ଗଢ଼ିବାପାଇଁ ସଂକଳ୍ପ କରିଥିଲ ଏବଂ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ସେ ଜଣେ ମହାପଣ୍ଡିତ ଥିବାରୁ, ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ମୋ ସାଧନାର ଶକ୍ତିସ୍ୱ ଦେବା ମୁଁ ଦାହ ଜେଇଥିଲ । ପୁସ୍ତକ ଲେଖା ଅଳ୍ପ ଜ୍ଞାନ ଅଧୁନିକ ଥିଲେ ବୋଲ୍ଲ । କେହ କେହ ସମ୍ପର୍କ ହେଲେ ବି ଗଭୀର ଦାର ସହଗ୍ରହ କଲେ ଭାଇର ବକ୍ତବ୍ୟ ପୂଜ୍ୟସ୍ତାନ ଭେବ ହୋଇ । ଫଳରେ ଭାବାବ୍ଧି ଘଟିଛି । ଦ୍ୱନ୍ଦାତ୍ମାର୍ଗଣିତ ସର୍ବତ୍ରୁ ସ୍ୱଳ୍ପସନ୍ତାନ ଲବ୍ଧ ଜେଲ ଏବଂ ଅଠଗଡର ବାସୁ-ମଣ୍ଡଳ ଅନଦୋଳ୍ଲାସରେ ସ୍ପାନ୍ଦତ ହୋଇ ଉଠିଲ । ମୋତେ ସେତେବେଳେ ମାନ ନଥିବର୍ଶ ଏବ ସତ୍ତାପାଇଁ ବେଶି ମୁଁ ଦୁଖୀ ଦେଇ । କାରଣ ସ୍ୱଳ ଅବରୋଧ ମଧ୍ୟରେ ଏଭଳାଟ ସୁତୁଷ୍ଟ ପିଲ୍ଲ ଜ୍ୱବେ ମୋର ସ୍ୱଳ୍ପ ଅବାଧ ପ୍ରବେଶର ଅଧୀର ଥିଲ ଏବ ସେହ ସୁଯୋଗରେ ମୁଁ ଶିଶୁ ସୁଲଭ ଓ ନୂତନା ମନ୍ତ୍ରଣାଙ୍କର ଏତେ ପ୍ରିସ୍ ହୋଇ ଉଠିଲ ଯେ ସେମାନେ ମୋତେ ଆଖରୁ ଛଡ଼ାବାକୁ ଜେହ ଜେଲ୍ଲେ ମନ୍ଦରୁ ନଥିଲେ । ମୋର ଅନ୍ତଜୀବନ ଦୃଶ୍ୟ ସେହ୍ନନନ୍ଦ ସମାଦେଶରେ ଲଘବ ହୋଇଗଲ । ଏହପର ଜେଲ ବର୍ଷ ଦେବାଯାଏ ମୋତେ ଅବଚ୍ଛିନ୍ନଭ୍ୱବେ ଅଠଗଡ଼ରେ ରହବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲ । ଜନ୍ମୁ ଅଠଗଡ଼ରେ ମୋର ଉଚ୍ଚସ୍ତର ଶିକ୍ଷା ନଜେବାର ଅଣଦା କର ସ୍ୱଜାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟରେ ଦେଖାଥିବ ମୋତେ ଦଃଖ ପଠାଇବାକୁ । ଏ ସମୟରେ ଭାଇ କଣ୍ଟଗୋଚର ହେଲ ଯେ ମୋର ବନ୍ଧୁମାନେ ଦଃଖରେ B. A. ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ସେ ମୋତେ ଭାଇ ଆଜକୁ ପଠାଇବାକୁ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲେ ଏବଂ ମୋତେ ପାଇନର ପାଠ୍ୟ ଶେଷ କରିବାକୁ ମୋର ଦର୍ଶ ଜନ୍ମିଥିବ. ସେ ମୋତେ ଦଃଖ ପଠାଇ ଦେବାକୁ ମୋ ମଁକୁ ଦାଧ ଜଲେ । ଗୁରୁ ଉସ୍ଥାନର ସହିତ ଆମ ବଡ଼ ଦଳା ଜାଗାରେ ବସି ଜହଣା ପାଃବାଃଃ ଦଃଖ ଅସିଲ । ସେତେବେଳେ ମୋଠାରିଆରୁ ପାଃ ପାଃ ନ ହୋଇ ଜହାଜରେ ଯାଇଥିଲ ବରୁ ସ୍ୱଜରେ ଅଠଗଡ଼ କଥା ମନେ ହେଲ ଦାଦ ହସିଥିଲ । ଉତ୍ତରରୁ ଅଠଗଡ଼ ଅସିବାସରେ ଆମେ ସେତେ ଦୂରତ୍ୱର ଯାଏ ମୋତେ ସାଇ ଉଶିଥିଲା ଏବଂ ଆଠଗଡ଼ର ବଶ ଉଟଲ, ସାଙ୍ଗୀତ ସଦସ୍ତ, ନଈ ଗୋଖସ୍ପ, ଡାଗ, ଘୋଡ଼ା, ଭୋଠାବାଡ଼, ଧୂଳଂପଦ ଓ ଯାତ୍ରଯାତ୍ରା ସବୁ ଯେପରି ମୋ ମସ୍ତଷ୍କର ଘୋର ଅନର୍ଗଳୀ ସହ ଜଣାଗଲ । କେତଳ ମଦାନଙ୍କର ସ୍ପହ ଗାଲବେଳା, ଦଶନ୍ତ ଦସ୍ତୁତ ଧବଳ ସୈକତ, ସ୍ୱଳିରେ ଡେଣ୍ଡେଇ ଶଙ୍ଖର ତରଳ ରବ ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପିଆସୁ ମୋ ମନରେ ଗୋଟିଏ ମିଳତାତ୍ମକ ବରଦର ବନ୍ୟା ଉରଡାନ୍ତର ମିଳନର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସଙ୍ଗୀତ ବୋଳ ଯାଇଥିଲେ । ନଦ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ବାଲ୍ତା ଶପ୍ତା ବୋଇରେ ଅବସ୍ଥିତ ଗୋଟିଏ ଅସ୍ତାସ୍ତୀ ଶିଶର ମଧ୍ୟରେ ଅନନ୍ତ ଜାରତତା ମଧ୍ୟରେ ହିଲ୍ଲିସ୍ତନହୁ ତାଳେଇ ତାଳେଇ ଶୋଇ ପଡ଼ଲ । ମୋ ଜଳ ମାଁକୁ ଚ ବର୍ଷ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଗଣିଥିଲ ଭନ୍ନ ଅନୁଭବ ଜଦଜାର ଶତ୍ତ ଅଳ୍ପଦରୁ ସେ ଉଚ୍ଛେଦ ଏତେ ଗାଢ଼ା ଭାସ୍ତର ହୋଇନଥିବ, ଏଥର ଯେପରି ହେଇ । ଗର୍ଭ ସାଉଦର୍ଶ ମୋତେ ଦନଜଗାଇ ମୋ ଏହ ମା ଆଜିର ଅଭାବ କର ନଥିଲେ ଏବଂ ଅଭ ଦଦାସ୍ୱ ଭେଣ ଅସିବା ହେଲେ ଭାଇର ଅନର୍ଗଳ ଅଶ୍ରୁ ଏ ଅବଧି ବଡ଼ ହୋଇ ନ ଥିବ ଏଡ଼ା ଭାବର ହେଲନ୍ତ ମୋ ବୈଜଲ୍ୟର ସୀମା ରହିବ ନାହିଁ । କେବଳ ଅରଜାତ୍ୟାର ଲସ୍ପାଇମସ୍ ବନ୍ଧନ ମଧ୍ୟରେ ଅବ୍ୟସ୍ତ ଥିବେ ବାନ୍ଧ ହୋଇ-ଥିବା ବୃଦ୍ଧିମତାର ଏତ ଗରଦା ଅନ୍ତଗ୍ଗଲରେ ଛୁଦସ୍ପନ୍ଦ ଘୋଡ଼ାଇ ଉଶିଥାଇ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ମୁଁ ଏହ ଅଲ୍ଲ ବସ୍ତୁଗରେ ଶିଶି ଜେଇଥିଲ, ତାହାଦ୍ୱାସ୍ତ ସେହ ସ୍ୱଜଣୀସ୍ପ ସ୍ୱଳିରେ ଲେ୍ଲେ୍ ହୋଇ ଭାଇ ନଥାଇ ସମ୍ମାନ ନେଇ, ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ଦୌଣସି ଅଳ୍ପ ଯେପରି ନ ଆସେ ।

ପରଦନ ସକାଳେ ମହାଉତ୍ସ ଶାରହୋଇ ଯଥା ସମସ୍ତରେ ଦଃଖ ଦସାରେ ପଡ଼ିଥିଲ । ଜ୍ୱର ଗୋଟିଏ ସେସ୍ଥରେ ଥିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଜଲେଜ ଫିଜ୍ଞ । ଅଳ୍ପ ସମସ୍ପତରେ ମୋ ପଢ଼ାପଡ଼ିର ଖବ୍ରଖା ବୃଜଦ୍ଧ । ଇଂରେଜ ବ୍ୟାଜରଣରେ ମୋର ଅସାଧାରଣ ପ୍ରବେଶ ଲକ୍ଷ୍ୟକର ସେମାନେ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନ ହୋଇ ରହି ପାରଲେ ନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟ, ଇତହାସ, ଭୂଗୋଳ ଇତ୍ୟାଦରେ, ଜେଉଳ ଅଳ୍ପ ଛଡ଼, ସେମାନେ ଯସ୍ପୂର୍ଣ୍ଣେନାଟି ଅନନ୍ତ ଅନୁଭବ ଜଲେ । ବଶେଷତଃ ଗଡ଼ଜାତ ଅଳ୍ପାଧିକ ସ୍ୱଳ୍ପୀୟ ଶିକ୍ଷା-ପାଶା ମୋଗଲବନ୍ଦୀ ସ୍କୁଲ ସ୍ପାର୍ଟାର୍ଡ ଯାଠ ଅପେକ୍ଷା ଜେଉ ଗୁଣ ଅଧିକ, ତାହା ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଏହପ୍ରର ଅନୁଭବ ଜର ବସ୍ପି ଜ ହେଲେ । ଗୁଦଳ ଗାଶହୁ ଅସିବାସରେ ମୋ. ପଢ଼ାପଢ଼ରେ ବଶେଷ ଭିନ୍ନ ଜ୍ଞାନର ଦେବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ପାରଲ ନାହିଁ । ଇଂରାଜୀରୁ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲ ସତ ହନୁ

ପଢ଼ୁଛନ୍ତେ କହିବାକୁ ଗଲେ ମାଟ୍ରିକ ପଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଲ୍ୟାଏ ସେହି ସାଇନର ବ୍ଲାସ୍ଟରେ ଅଠଉଡ଼ରେ ଯାଡ଼ା ମଡ଼ିଥିଲ, ସେହି ଚୁଲଧନରେ ଗ୍ରାସ୍ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚଲଗଲ ।

ଅଠଗଡ଼ରେ ସେତେବେଳେ ଥିଲ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ସହର ଦିଭାମିଶା ଜବବାର ସୁବଧା ନଥିଲ । ସ୍କୁଲ ସମସ୍ତ ମୋ ପଛରେ ସବୁଠାରୁ ଅନଦଦାୟକଥିଲ ଏବଂ ଖେଳରୁଟି ସମସ୍ତଙ୍କିତ ସଥାସମ୍ଭବ ଭଲ ଗୁବେ ଖେଳୁଥିଲ । ସାଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷକ ସହର ମୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ଅକର୍ଣ୍ଣାଳସ୍ ଥିଲ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସହର ମିଳାମିଶା କରବାକୁ ଯେଉଁ ଝଡ଼ ସମସ୍ତ ଥାଉଥିଲ ତାଡ଼ା ମେଜେଭୁର ଥାରେ ଜଖସ୍ତେଗ କରୁଥିଲ । ଜନ୍ମ ଦଣ୍ଡ ଅଣିବା ପରେ ତାଡ଼ା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଦଳଗଲ । ଶିକ୍ଷମାନଙ୍କ ସ୍ୱଭାବରେ ମାନସମ୍ଭାଦାସ୍ପନ ବଡ଼ାଶ ଢଙ୍ଗ ବେଶି ଜଣା ପଡ଼ୁଥିଲ । ସେମାନଙ୍କ ଜଥାବୁଝା ଗୁଜ୍ଜବଲଣ ସାଠପଡ଼ା ଶିକ୍ଷକଙ୍କଠାରୁ ଏସର ପୃଥକ ଥିଲ ଯେ ମୁଁ କୌଣସିମତେ ସେମାନଙ୍କ ସହର ଭାଲ ସଦାଇ ପୁଲ ସାରୁଉଥିଲ । ଫଳରେ ଅବାଇଅ, ଏଇଘଟଣା ଭଲ ଯଥା-ସମ୍ଭବ ଦୁରେଇ ଚୋଇ ରହୁଥିଲ । ଜନ୍ମଜନ୍ମ ଅଣିଲେ ସୃଷ୍ଟିଛଡ଼ର ସହର ଅବାଧ ଗିଲଜର ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଅଦର୍ଶଣୀ ଥିଲ ତାଡ଼ା ଏହାରେ କୁଟିପଡ଼ିଲ ଏବଂ ଅଣ-ଭାତ୍ୟଭାର ଯେଉଁ ବଲ୍ଲଗାହୁ ଝୁଟିବାହୁ ଅଠଗଡ଼ରେ ତେତେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲ, ଜନ୍ମରେ ମୋତେ ସାବଧାନ-ଭାର ସହର ତାହାରହୁ ସୁରଖିତ କରବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲ । ବ୍ଲାସ ଶିକ୍ଷମାନଙ୍କ ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁମାନେ ସୁଦୂର ମଫସଲ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଅସିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ଖାସ୍ ଜନ୍ମ ଶିକ୍ଷମାନଙ୍କଠାରୁ ପୃଥକ ଥିଲ ଏବଂ ସେମାନେ ଗ୍ରାସ୍ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଏବଂ ଜନ୍ମତ ଶିକ୍ଷମାନେ ଯଥର୍ଣ୍ଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ମୋ ସହର ମିଳମିଶି ଯିବାକୁ ଜନ୍ମୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଚହୁଁ କରୁଥିଲ । ସେଥିସାଇଁ ସେମାନେ ତେତେ ତେତେ ଜର୍ଦ୍ଦୋଖ ଅସମାନ ଦେବାରୁ ସୁବଧା ପାଇଲେ ହେଁ ନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅବାଧ ଅଚରଣ ମୋତେ ସଦାସେବା ଶଗ୍ରସ୍ତ ରଖୁଥିଲ । ଶିଷ୍ଟାନୁଷ୍ଠାନର ଶୃଙ୍ଖଳା ଲଘନ କରବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଏତ ବାଡ଼ାବାଡ଼ିଆ ବୋଲ ଗଣ୍ୟ ହେଉଥିଲ । ଜମଶଃ ଦେଖାଗଲ ଛତ୍ରବୃନ୍ଦ କେବଳ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରମୋଶନ ନପାଇ ଭଲ କ୍ଲାସରେ ରହିଗଲେ ବମ୍ବା ସ୍କୁଲ ଛଡ଼ ଗୁଳ ଯାଉଥିଲେ । ସେହିମାନେ ବୁଦ୍ଧିରୁର ସହର ଅଗେଇ ଗଲେ ସେମାନେ ଗ୍ରାସ୍ ମଫସଲର ସିନ୍ଧ ।

ମୋର ଅଠର ବର୍ଷ ବୟସରେ ଅଠଘଡ଼ ବୁଢ଼ା ବୃଦ୍ଧାଙ୍କର ଡାକ ଚୋଇଗଲ । ସେହିବର୍ଷ ମାଟ୍ରିକ ପଯ୍ୟନ୍ତ ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇଥାଏ । ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଦରୁପାତ ସଦୃ ଜଣାଗଲ । ସାଙ୍ଗ ଜର୍ଦ୍ଦିୟାଡ଼ ଜଦଦପରେ ଏତେ ସୁସ୍ତ ଯେସର ମୋ ଜରୁଜରେ ଏତ ଅରପାନ ଗୁଜଥାଏ । ବହୁ ବହୁ (test) ପଯ୍ୟନ୍ତ ହେଲନ୍ତୁ ଦେଖାଗଲ ସେଜର୍ଣ୍ଣର ସ୍କୁଲରେ ମୋର ଜଉସ୍ଥିତ ମାତ୍ର ବପ୍ୟାଲଣ ଦନ ହୋଇଛୁ । ପ୍ରଣି ଫସ୍ଟ୍ଲ ଦୁଇଟିଯାଡ଼ ସେପର ଦ୍ରୁଶ ଜଉଥିଲ । ଫାଇନାଲ୍ ପଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବାର ମନୋବୁଦ୍ଧି ମୋର ଆଦୌ ନଥିଲ । ତଥାପି ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ମୋ ଉପରେ ବାହୁରେ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିମାପ ସଡ଼ପଡ଼ିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାସ୍ଦଲ । ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀ ଭାଲେ ନହେଉ, ଏହ ଅଶଙ୍କାରେ ପଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତଥିଲ ଜନ୍ତୁ ଫଳରେ ସେହିରା ହେଲ । ଅଠଗଡ଼ ବୁଢ଼ାବୃଦ୍ଧାଙ୍କ ସଦଲଥିଲ ମୋତେ ଉଚ୍ଚତ ପଠାଇବାକୁ ; ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁସହତ ମୋର ସେ ଅଶା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ନପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲ । ତେଣୁ ଦଲେଜରେ ଦୁଇବର୍ଷର ସହର ପଢ଼ା ଶେଷ କରବ ଏହ ସଦଲ୍ଟରଶିପ ନାମ ଲେଖାଇଲ ।

ସ୍ୱଳ୍ପଖଣ୍ଡ ସହର ମୋର ଚୌଣସି ଗମର୍ଦ୍ଦ ନଥିଲ । ଶବର ଜାଗଜ ମଧ୍ୟରେ "ଗଡ଼ଜାତ ବାସିଜ" ଏବମାତ୍ର ସମ୍ବାଦପତ୍ର ମୁଁ ନିୟମିତ ପଢୁଥିଲ ଏବଂ "ଦ ସ୍ପାର ଅଫ ଇଡ଼ିଆ" ଇଂରେଜ ଜାଗଜର ଅସ୍ପଷ୍ଟକାଶ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯଦର୍ଥ ମୁଁ ଗ୍ରାହକ ହୋଇଥିଲ ଜନ୍ତୁ ସୁଦଂଚର ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧ ଜାଣି ନଥିବାରୁ ତାକୁ ପଢ଼ି ଠିକ୍ଠିକ୍ ବୁଝେ ହଉନ୍ଥ ଜରୁଥାରୁ ନଥିଲ । "ହୁଡବାଙ୍ଗ" "ଡଥୁସଙ୍ଗ" ପ୍ରଭୃତ ବଙ୍ଗଳା ଶବର ଜାଗଜ ପଢ଼ିବାକୁ ମୋତେ ଜର ଭଲ ଲଗୁଥିଲ, ହେଲେ ସାବୁତ୍ୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲି ରୁ ।

୧୯୨୨ ମସିହା ଡୁଲସ୍ଟଙ୍କସ୍ ବନ୍ୟାରେ ସାଜପୁର ଡେଙ୍ଗାପଡ଼ା ସବଡ଼ଭିଜନ ଭାଇଖାର ହୋଇଗଲ୍ଲ । ଜନ୍ତରର ଗୋଖବ୍ଧ ଭାସଙ୍କ ଜର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ଜଲଫ ଭର୍ତ୍ତି ହଇଚିଲ ହେଲ୍ଲ, ଜସ୍ତେଲ ଭଲେଜ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଲେଜ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବଳ ନେଇଥିବାରେ କୋଟ୍ଟଡ଼ାର ଜଞ୍ଚଳର ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରେରିତ ହେଲ୍ଲ ମୋ ଉପରେ ଜଞ୍ଚଳର ଅଞ୍ଚଳରେ କାମ କରବା ସହଜସାଧ୍ୟ ହେବ। ଜର୍ଦ୍ଦେଚନାରେ ମୁଁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳକି ବାଛିଲ । ଏହ ଦଳର ନେତୃତ୍ୱ ସଥସ୍ତ ସ୍ୱୟଂ କମିଶନର ସାହେବ ଥିଲେ । ଦଳର-କାମ ଶୁରୁ ସମାରୋହ ସ୍ୱରରେ ଅରମ୍ଭ ହେଲ୍ଲ । ସେହମାନଙ୍କ ଦୁରବସ୍ଥା ଏତେ ଶୋଚନୀୟ ହୋଇଥାରେ ଏ ଧାରଣା ମୁଁ ପ୍ରଥମରୁ ପାଇଁ ଅନୁଭବ ଜଲ । ସେତେ-

କେବଳ ଉତ୍ତୁଳ ସମ୍ପିଳଗର ଜାଙ୍ଗସ୍ତାବୋଧ ସେଉମାକ ମୁଁ ପଢାଉ ଥାଏଁ। ମୋ ଦେଶବାସୀମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚୁଉଡ଼ା ଦାଗ୍ଧ ଜାଡ଼ି, ଏ ବଷୟ ମୁଁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ କରବା ସାଙ୍ଗେ ମୋ ମନ ଉଦ୍ରୋଳ ହୋଇ ଉଠିଲ । କାରଣ ଦେଉପଡ଼ା ସାଉଣ୍ଟେଃ ହୋଇ (?) ସାଦ୍ରେବ ଯେଉଁ ସେଲ୍ଫରୁ ଉଲଟ ପାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲ ବାହୁ ଅନ୍ୟ-ମାନଙ୍କୁ କାଢ଼ିଦେଲେ ସେମାନେ ଦେହ୍ଦେଲେ, ବହୁବାର ଅଣା ନଥିଲ । ଯେଉଁ ପିଲ୍ଲଗୁଡ଼ିକୁ ବାହୁଲେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ମୂର୍ଚ୍ଛ ଏବଂ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କାଢ଼ିଦେଲେ ସେମାନେ ଦାମ ଉଠବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ସେ କିଏ ଦସ୍ୟା ପରଦଣ ଦେବାକୁ ମୁଁ ଯେତେ ଅନୁରୋଧ କଲ ଦେଖିଜ ତାଙ୍କ ଜଣ୍ଟୁରତା ସ୍ନେହ ସତ୍ତ୍ୱାଶରେ ବଢ଼ିଚ୍ଛଥାଏ । ଭେଣ୍ଡୁ ମୁଁ ବରସ୍ତ ହୋଇ "ଜାସେ ଅସଣକ୍ଟ" ସମସ୍ତ ଜଣାଇବାକୁ ବଧ୍ୟ ଫେରଗଲ ।

ମୁଁ ଜାଣେ ମୋ ମନ ଲଦ୍ଦାପଣ ଖାଣୁଆ । ଦୌଣସି କାରଣରୁ ଏଥାଗ ସେପାଖ ଦେବାର ନୁହେଁ । ଧଳ୍ପବରା ପ୍ରଷ୍ଠପ୍ରଦେରେ ଅଦଚଳତ ଗ୍ରବେ ଅଗେଇବା ଦେଇ ମୋର ଅର୍ଜାଚ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ । କିନ୍ତୁ ଦୋଇ ସାଦ୍ରେବଙ୍କର ଏହ ଯେଉଁ ଅସଭ୍ୟ ବର୍ବରେତତ ଅଘାତ ମୋର ମୌଳତ ଉତ୍ତିକୁ ଚଢ଼ଲଇ ଦେଇଥିଲ । ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଶୋଚଜ୍ଞସ୍ୱ କ୍ଷମସ୍ତାସ୍ୱ ଦୁରତସ୍ଥା ଓ ଶାସକମାନଙ୍କ ଦସ୍ୟାମାସ୍ତ୍ରିନ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା, ଦୁଇଟି ଦଗରୁ ମୋର ହୃଦସ୍ ସ୍ରଙ୍ଗ୍ୟରେ ଏକ ପ୍ରବଳ ଅଲ୍ଲୋଳନ ତଲାଇଥିଲ । ମୁଁ ତ'ଣ ଜରବ କନ୍ତୁ ଖୁବ ଟ୍ରିମ ଜରଯାଉନଥିଲ ସତ କନ୍ତୁ ବଣ୍ଟସ୍ୱ ଯାତ୍ରାକୁ ଜରବାକୁ ଦେବ ଏଦା ସଳ୍ପଲ ଜର ସାରଥିଲ । "ଜାସେ ଅସଣେ" ସତ୍ତ୍ୱକଥା ମୋଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ଏବଂ ସେହ ସୁଯୋଗରେ ଦେଶର ପରସ୍ଥିତ, ଜଦେଶୀସ୍ ଶାସକମାନଙ୍କ ହୃଦସ୍ହୀନତା, ପରାଧୀନତାର ଜାସ୍ତ୍ରିକ, ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରିତିପାଦନଙ୍କର ଜାସ୍ତ୍ରିକ ଉଦ୍ୟାଦ ଉପସ୍ୱରେ ମୋତେ ଯଉଳସ୍ଥିତ ସ୍ତୁଚନା ଦେଲେ ଏବଂ ସର୍ବଶେଷରେ ଧାସ୍ତ୍ରାଦ୍ଭତ ଜରର ଜଗଜ ଯୁଦ୍ଧରାକୁ ନଦେଁଶ ଦେଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ସାଙ୍ଗ ଜର୍ଶକ ମୁହଁ ଜଗବଦ୍ଗୀତା ଏକାଧିକବାର ପଢ଼ିସାରଥାଏ । ଅଉଜାଣତ ଅଉମାନ ଉତ୍ୟାଦରେ ଯଦଓ ବଳ ଦେଇ ବଣ୍ଟାସ କର୍ମରେ ଜଳିପ୍ତ ହୁବେ ଜୀବନ ଜଖାଇବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ବେତେଦୂର ସମ୍ଭବ ଦେବଁ କି ନା ଅନୁଶୀଳନ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବ୍ୟାସ୍ତ ଥାଏଁ ଏବଂ ଯେଉଁ ପ୍ରେରଣାରେ ବନ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ରଲିଫ କାମ କରବାକୁ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲ, ତଥାପି ମୋ ମୁହଁ ସବୁବେଳେ ଜୀବନ୍ତ ଥାଏ ଏବଂ ଏହ ଜଗତ୍ ଜଞ୍ଜଳରେ ମୋ ଦୁର୍ଭସ୍ତସସ୍ୱ ଅଭମାନ ଏଥର କୁନ୍ଥିତ ହୋଇ ଉଠିଲ ଯେ, ସେ ଦୌଣସି ଉତ୍ତର, ସେ ଦୌଣସି ଉଦ୍ରୋତ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ ହୋଇ ଜ୍ୱଲ୍ଜ୍ୱଲ ହୋଇଗଲ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଗୀତା ଉପଦେଶ ମୋର ପ୍ରତ ସ୍ନେମ ଉତ୍ତରେ ସତତ ମେଘର ଉପଜାସ୍ୱିତ ହୋଇ ରହଲ । "ସୁଖାସ୍ୱଦୁତ ଉତ୍ତମ୍" ଅଷ୍ଟାଃ ଗୀତା ଉପଦେଶର ସାଇମର୍ମସ୍ତବେ ସ୍ଥିରେଧାର୍ଯ୍ୟ ଜରନେଇ । ଉତ୍ତୁ ଜାଡ଼ି ଅସ୍ତ୍ର, ଜାଡ଼ି ସଙ୍ଗଠନ, ଜାଡ଼ି ଖାଉଣ୍ଟ, ଜାଡ଼ି ରଥ । କିନ୍ତୁ ନ ଥାଉ ପଛେ ସମସ୍ୟାତ ଠିକ୍ ଅଛ । ସୁତ୍ର ମଓଜାତ୍ତରଉ ଆଗାଇଲଃ ଯଥେଷ୍ଟ, ଯାଦ୍ରାକ ଦୌଣସି କାରଣରୁ ବନ୍ଦଲାଇ ହଥାଉ ପାରନ୍ତ ନାଡ଼ି । ପ୍ରଲେଇନ, ସ୍ୱାଇଜ୍ୟ, ଇବକ୍ୟତ, ଜାସ୍ଥିତ୍ୱ,—ଇ, ଏ ସବୁ ଜେତେ ଭୁଜ, ଜେତେ ଜଇର୍ଥକ । ଏସବୁ ଥାଉ ଯଦ ଆସ୍ଥ ମର୍ଯାଦା ନାଡ଼ି, ସଦେ ପଦେ ଅପମାନ, ସଦେ ପଦେ ଭାତ୍ରଲ୍ୟ, ସଦେ ପଦେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା, ପୃଶି ଜାହାଠାରୁ ଶଦେଶୀସ୍ୱମାନଙ୍କଠାରୁ ତା ଗୁଂରୁ ମୃତ୍ୟୁ ବରଂ ଶ୍ରେସ୍ତସ୍କର ଏହର ପଦାନତ ଦେଶରେ ମୃତ୍ୟୁଦ୍ଧ ଏକମାତ୍ର ସାନ୍ତ୍ୱନା, ଏତମାତ୍ର କାମନା ଯଦ ଏହାର ଉପସ୍ତତ କେତ୍ତ ହୁବେ ସେ ଦେଶ ଦୋସ୍ତ, ସେ ଜାସୁରୁପ, ସ୍ୱାଗୁ ଜାହାର ଏ ଦେଶରେ ବସ୍ତବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ବରଂ ଜାହୁ ଅଗେ ମାଦ୍ଦବା ଜାଡ଼ିକ୍ୟ । ଏହପଛ ଦ୍ୱିଧାଦ୍ୱନ୍ଦ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱସ୍ତନ ଏକ ସ୍ତରରେ ମୁଁ ଉଚ୍ଚର୍ମୁଦ୍ରାସ୍ତରେ ବତରଣ ଜସ୍ତବେଳେ ସମସ୍ତ ଉତ୍ତେଧ ଶକ୍ତ ମୋ ଅଙ୍ଗିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୀଣ ଓ ନ୍ୟିସ୍ମାଣ ଜଣା ପାଉଥିଲ । ଏ ସ୍ତରରେ ଗତ ଜସ୍ଥପରେ ଜମ୍ପସ୍ତରହ ଦୌଣସି କାରଣରୁ ଜହି ଆହିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଦୋଇ ଲଜ୍ଜା, ଘୋର ଅସ୍ତୁଟାନ ଘଟିବ ଏବଂ ସେହ ମନ୍ତ୍ରଣ୍ଟି ସତ୍ତ୍ୱରୁ ମୁଁ ଦୌଣସି ସତେ ସଜ୍ଜ ବା ବୁଝାମଣା କର ପାରବ ନାହିଁ, ଏ ଜମ୍ପ ମୋର ମୌଳତ ଅଭ୍ୟାତ୍ୟ ଯୋଗାଉ ଥିଲ । ଅସ୍ତସ୍ଥ ଜବସ୍ଥାତ୍ତର ଜେତେ ଜର୍ଯାଇଲା, ଜେତେ ଅତ୍ୟାଗ୍ରର, ଜେତେ ଅପମାନ ସହ୍ୟକୁ ଦେବ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀସ୍ୟମାନ ହେଇଥିଲ ବଳୁ ମୃତ୍ୟୁଦ୍ଧ ବରଣ କରଥିବା ଯେ ଦୌଣସି ସାର ପକ୍ଷରେ ଭାହା କାମ୍ୟ ଦୋଇ ସେ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ତତ୍ତରେ ଜ୍ଜାଇ ଦେଇଥିଲ । ଗୀତାର "ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ଜନ୍ୟ ମହତ୍ପ୍ରେଗ" କରବା ପଛଣଉମାନ ମଧ୍ୟ ମୋ ଜଜେତନାରେ ଜଶ୍ୟଜଣାସଲ । ଜାଉଣ ଦୌଣସି ସୁରସାଇ ପ୍ରସେଦନରେ ମୁଁ ଏହା ଜରବାକୁ ବାଧ୍ୟାରୁ ନ ଥିଲ । ମୋର ଦୁବସ୍ତୁଚ୍ଛି ଏବ ଦୁର୍ନିବାର ଇଚ୍ଛାକୁ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଏକ ବସ୍ତମ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ବରବାକୁ ଏବ ଏକ

ସଦ୍ଭାବନାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବେଗରୁ ସଥଦେବାରୁ ମୋ ଜଡଗାଈ ଅର୍ଥ-ଜଡ଼ିମା ନଉଟି ବିଷୟ ଅନୁଧାବନରେ ଯନ୍ତ୍ରା ସାଧୁତ ହୋଇ ଥାଇବ ଏଭାଳି ମୋର ଏକାନ୍ତ ଆଗ୍ରହ ଥିଲା । ଜଜେ ମନରୁ ଅଜଣାତସାରେ ଜରୁଜଗାପାଇଁ "ଅଭର୍ଜିତ ଖୁବେ ମାର-ପାଇଟ ଏଭାଳି ମୋର ଶେଷ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ସଦଲ ଯାହାରୁ ଏଭମାନ ଜର୍ଯ୍ୟଥିଲ । ସମସ୍ତ ଜ୍ଞାନଯୁକ୍ତ ଉପ୍ଲୋଇକ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ଅତ୍ଯଧିକ ଯୋଗ ଓ ଉପ୍ଲୋଜନରୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉହ୍ୟଥିଲ ମାନ ।

"ଦାସେ ଅପଣଙ୍କ" ଜର୍ଦ୍ଦେଶମତେ ଖବର ଦାଗଜ ଜସ୍ଥାପିତ ହଡ଼ିବାରୁ ଅଜସ୍ର ଭଲ ଏବଂ କିଛୁ କିଛୁ ତ୍ରୁଟି ଥାଏ, କିଛୁ କିଛୁ ତ୍ରୁଟି ନଥାଏ ଏହାପର ଖୁବେ ଜଳ୍ପଦନ ପରେ ତ୍ରୁଟି ଥାଉଛ "ଅଭ୍ଯର୍ଥୀ ଅସଡ଼ଯୋଗ"ର ମର୍ମ । ତନୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଯେ ସୀମା ଅଛ । ଅନ୍ତତ ଚାଡ଼ିକାଲରୁ ସମାଧାନରୁ ଛଡ଼ ଏ ଅଭ୍ଯର୍ଥୀ ପଥରୁ ଗଡାଗିଷ୍ୟ ଗ୍ରାଉତବାସୀ ଗ୍ରହଣ ଜସ୍ଥିବାରେ ମୋର ମୋର ସନ୍ଦେହ ହେଲ । ତଥାପି ଅଗାଉଛାଃ ଅଜେଡ଼ଉ ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ଜାଲଖେପଣ ଜଉବା ଠାରୁ "ଅଭ୍ଯର୍ଥୀ ଅସଡ଼ଯୋଗକୁ" ବରଣ ଜରଜେବା ଶ୍ରେୟସ୍କର ମନେକଲ । "ଦାସେ ଅପଣେ"ଙ୍କ ଜଭ୍ଯନ୍ତରେ ସରୁ ମନକଥା ପ୍ରକାଶ ଜସ୍ଥିବାର ସୁଯୋଗ ଜଣ୍ଟୁ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏଥଗରେ କିଛୁ ଅଜ୍ଞେଚନା ଜସ୍ଥା ସମାଜ୍ଞେଚନା ନଜ୍ଞେଲେ ମୁଁ ମନକଥା ପ୍ରକାଶକଲେ ଭାଲେ ବେଢ଼େଇ ଜବ, ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ସଙ୍କୋଚ ବୋଧକଲ କନ୍ତୁ ମନ ମଧ୍ୟରେ ଜଶ୍ଳେଷଣ ଜରୁଥାଏଁ ଏହା ମୋର ସଲ୍ଲାଜସ୍ତର ଅସ୍ତ୍ରବ ନୁହେଁତ ? ଓମଣଃ ଗାନ୍ଧୀଜଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ ପରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ମୋ ବାଲ୍ୟରୁ ସମ୍ମୁଖ ଭୂଷାଇ ଦେଲ ଏବଂ ଅକୂଳ ସମୁଦ୍ରରେ କୂଳ ପାଇବାଭଳ ଏଥର ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ସଦ୍ଭୁଷଳ ଯେ ଦୋଷମୁକ୍ତ ପ୍ରଜାପଡ଼ ପର ଉଡ଼ାଇ "ଦାସେ ଅପଣଙ୍କୁ" ମୋ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଜଣାଇ ଦେଜ । ସେ ଟିକେ ବସ୍ତୁତ ଦୋଇଯାଇ ସମ୍ବରଲେ "ଅମ ସିଦ୍ଧାନ ଭେବେ ଗାନ୍ଧୀ ମନ୍ତାସ୍ତାଙ୍କ ଜଥା ବମ୍ବୁଉଛନ୍ତ" । ଭାସରେ ଦେଉେ ଅଜ୍ଞେଚନା ଦେଇ, ଅବଶ୍ୟ ଏକାନ୍ତରେ । ମୋ ଡ଼ଡ଼ଭା ଓଦଙ୍ଗି ସେ ଖୁବ୍ ଖୁସି ଦେଲେ ଏବଂ ଘୃଣାକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ମତେ ଜବଜାଁଇ ନାଡ଼ାନ୍ତ । ଦେବଳ ଅଜ, ଏ, ଟେଷ୍ଟ ପଖ୍ଖାଃ। ଦେବାକୁ ଓ ଜଜ୍ଜଡ଼ା ଖୁଚନ୍ତ ଜଂଗ୍ରେସ ଅଧିବେଶନ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଅପେକ୍ଷା ଜରବାକୁ ଜର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଜଜ୍ଜଡ଼ା ଅଧିବେଶନ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷପତି ସ୍ୱତ୍ୱକ ସଭ୍ଯପଦରେ ବସିଲ ଓ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇ ଯାଇଲ ନାହିଁ । ତଥାପି "ଦାସେ ଅପଣେ" ଆନ୍ଧ୍ରାନ୍ତଜଖ୍ଟକେ ମା'ଙ୍କ ଦ୍ୱାର ଦଲେଜ ପ୍ରିନ୍ସପ୍ୟାଲ୍ଙ୍କଠାରୁ ଅସହଯୋଗ ମର୍ମରେ ସତ ଲେଖିବାକୁ ପଡ଼ ଖଣ୍ଡେ ନଜଲ୍ ଜରଦେଲେ । ଟେଷ୍ଟ ପଖ୍ଖା ଫଲରୁ ଅପେକ୍ଷା ଜରିବାକୁ ମୋର ଅବସର ନଥିଲ । ଗ୍ରାଜୁଜବର୍ଣ୍ଣରେ ପ୍ରଥମ ଅସହ-ଯୋଗୀ ସତ ଖୁବେ ମୋ ନାଁ ସାମ୍ବ ସରୁ ଦାଗଜରେ ବାହାରଯାଇ । ମୋ ଅଇଜାଭ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଘନ ଘନ ଅଘାତ ଲଗୁଥିଲ ତାହା ଓମଣଃ ପ୍ରଶମିତ ହୋଇଗଲ ।

(ଓମଣଃ)

● ଏମିତି ଅରେ ଅରେ ହୁଏ.....

ଥରେ ଜଣେ ବଡ଼ ସାହୁକ୍ୟଙ୍କୁ ଜମୃଗାସ୍ଥ (Nudist) ବୈଠକକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଦେବାକୁ ଡକାଗଲ । ନଗ୍ନବାସୀମାନଙ୍କ ସମ୍ମାନାର୍ଥେ ସେମାନଙ୍କ ସଜ ଜଲଗ୍ନ ହୋଇ ନିମନ୍ତ୍ରଣ, ଶିଥିଥିଅ ଇତ୍ୟାଦି ଜଉବାକୁ ଦେବ ଜୁଣ ଲେଖାଏ ସଡ଼ାଣସ୍ ବଡ଼ ଜବତ ହେଲେ । ବୈଠକ ଘର ସଲଗ୍ନ ଅଫିସ୍ ଭିତରେ ବସ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍ଗରୁ ଯାଇ ସେ ବସି ରହି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ରିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲେ ।

ଇତ୍ୟବସରେ ବାହାରୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ସ୍ୱର ସେ ଧାରେ ଧାରେ ସରୁ ଯୋଗାଡ଼ କାଢ଼ିଦେଲେ ଓ ସିମାନ୍ତ ଇଅ ବାହାର ସିମାନ୍ତ ଜଜାଣ ଖୋଜି ଦେଇ ବୈଠକ ଘରେ ପଶି ଯାଇ ଦେଖନ୍ତି ତ ସମସ୍ତ ସଭ୍ୟ-ମାନେ ଚାଳ ସମ୍ମାନାର୍ଥେ ଗୋଡ଼ରୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ଟିପ୍ସାଏ ଗୋପାତରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା ଜରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରବନ୍ଧ

ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟର

ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା

ପରିସ୍ଥିତି ଓ ପରଂପରା

ଉତ୍କଳ ଇତିହାସ ଲେଖକ ବୃଷାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଉତ୍କଳର ଶେଷ ସ୍ୱାଧୀନ ଗଜପତି ବୃଦ୍ଧା ମୁରୁନ ଦେବଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁଠାରୁ ମରହଟ୍ଟା ଅଧିକାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଖ୍ରୀ: ଅ: ୧୫୬୮ ରୁ ଖ୍ରୀ: ଅ: ୧୭୫୧) ଏ ଦୁଇଶତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍କଳ ଇତିହାସର ଯେ ଶତ୍ରୁକ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଓ ଅଭ୍ୟାଗତ, ଉତ୍କଳପାଇଁ କାହାଣୀ ସୁଦଂଚନ୍ତି ଅଧ୍ୟାପ୍ୟାନଙ୍କରେ ବଞ୍ଚିତ ହେଲା, ତହିଁରୁ ଦେଶର ଶାସନତନ୍ତ୍ର ଯେ କେବେ ନସ୍ପିଚ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଗ୍ରଥିତ ବୋଧ ହେଉନାହିଁ । ସାଜ ସେ ସକଳ ଅଶାନ୍ତ, ଅରୁଜତା ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ସମୟରେ ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ଶାସନ ପଦ୍ଧତିର ଯେ ଅଶ୍ୱଥ ମିଳେ ଉହିଁରେ ଦେଶବାସୀ ସମାନ୍ୟ ଅଣ୍ଟାସନା ପାଇଥିଲେ । × × × × ×

ମୋଗଲ ଶାଜତ୍ୱରେ ସାମାଜିକ ବଧାନମାନ ଜମେ ଜଟିଳ ହୋଇ ଉଠିଲ । କୌଲିନ୍ୟ ପ୍ରଥା ସମାଜରେ ପଶିଲ । ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ୱାଧୀନ ଉଶରଙ୍ଗ ଓ ବଜତ୍ୱ ଅଇଲାମ ଜମେ ଅବଜଡ ହୋଇ ବୃଥା ବଡ଼ମା ବଡ଼ାଇବାରେ ଲଗିଲ । × × × ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଅଭ୍ୟାଗତ ସତ୍ତ୍ୱେ × × ଗ୍ରସ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟରେ ଦେଶବାସୀ ଅସଣାର ଅଥିକ ଅବସ୍ଥାର ସ୍ପହଲତା ବଢ଼ାଇ ଥିଲେ । × × ଜଜପଉଙ୍କ ଶାଜତ୍ୱର ଶାର୍ତ୍ତିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ଉତ୍କଳରୁ ଲୋପପାଇ ନ ଥିଲ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ସାଧାରଣ ସଂସ୍କୃତ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଅତ୍ତରଭ ଥିଲେ । ଲୋକ ଦଂଶୀଯ ଗ୍ରନ୍ଥାମାନଙ୍କର ଶାସନ, ଦାନ ଓ କୌଲିନ ବଧାନ ଉତ୍ତରାଳୀନ ପାର୍ତ୍ତିତ୍ୟର ସମ୍ପୃକ୍ତ ପରିଚୟ ଦଏ । କାବ୍ୟ, ନାଟକ, ସ୍ମୃତି, ବ୍ୟାକରଣ, ଦର୍ଶନ, ଅନୁଧାନ, ଜର୍ମଚାଣ୍ଡ, ଜ୍ୟୋତିଷ, ଆୟୁର୍ବେଦ, ଗଣିତ ପ୍ରଭୃତି ବଦ୍ୟାରେ ଯେ ବାଲରଁ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସ୍ଥଳଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଟୀକା ଅଭୋରରେ ବହୁ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । (୧)

---

୧ । ଉତ୍କଳ ଇତିହାସର ପୃ ୨୫୦ ପୃ। ଠାରୁ ପୃ ୨୬୬ ପୃ। ମଧ୍ୟରୁ ସଂଗୃହୀତ ।

ପଣ୍ଡିତ ମଣ୍ଡଳୀ ଓ ଉତ୍କଳୀୟ ଭାଷା—

ଉତ୍କଳେନ୍ଦ୍ର ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ପୂର୍ବରୁ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଜଣାଯିବ ଉଚ୍ଚାଳରେ ଜଣେ ଉତ୍କଳୀୟ ଉଚ୍ଚାଳ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ସାଉଲାଦାସଙ୍କ ସମୟରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଉତ୍କଳେନ୍ଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚାଳର ସାମାନ୍ୟ ଫରକ ଯେପରି ଥିଲା, ତଦ୍ୱାରା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାଧୁଭାଷାର ଅଗ୍ରଗତି ସତେ ଯେପରି ବ୍ୟାହତ ହେବାର ଯଥେଷ୍ଟ ଆଶଙ୍କା ଥିଲା । ଉଚ୍ଚାଳର ଅଜଣ୍ଡ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଉଚ୍ଚାଳ ବାଳାରେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦାସ୍ୟର ପଦ୍ୟ ହେଇ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିଥିଲା । ଉଚ୍ଚାଳର ଗୁରୁଜାମାନେ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଥିଲେ । ବାହ୍ମଣ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ଗଭୀର ଚର୍ଚ୍ଚା ଫଳରେ ଏବଂ ରକ୍ଷଣଶୀଳତାର ଅନୁଧାବନରେ, ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ସେତେବେଳେ ସଧ୍ୟ ଜୀବିକାସ୍ୱ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟିତ ଥିଲେ । ସାଧାରଣତଃ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଚାବ୍ୟ, କବିତା ରଚନା କରିବା ସେମାନଙ୍କର ରୁଚି ବିରୁଦ୍ଧ ଥିଲା । ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ଏକେ ସମୃଦ୍ଧ, ଏବେ ଗଭୀର ଓ ଏତେ ରସାଳ ଯେ ଯେଉଁ ପଣ୍ଡିତ ଅରେ ସେହି ଭାବ୍ୟ ରସାସ୍ୱାଦ ଗାନ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଇଥିଲ ତା ପ୍ରୟୋଗ ସାରିଥିଲ, ଉତ୍କଳ ଜ୍ଞାନଙ୍କ ଭଣ୍ଡାର ତା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅକିଞ୍ଚନ ପ୍ରତିଭାତ ହେଇଥିଲ । ପଣ୍ଡିତ ଗଜ ଜଗନ୍ନାଥ 'ଭ୍ରମର ବିଲାସ'ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ସରଳ ମାନସ-ସରୋବରର ଅପାଙ୍ଗିତ ଶୁଭ୍ରରଚନାରୁ ସ୍ୱଳତ ସମ୍ପତ୍ତରେ ସୁରଶ୍ମିକୃତ ବମଳ ଜଳ ସ୍ରୋତରେ ବେଳ କରୁଥିଲ, ତା ସ୍ୱତଃରେ ଯେବେ ବେଦ ମୁଣ୍ଡ ଓ ଅବଳ ଜଳମସୁ ଚଡାଗ ବନ୍ଦାର ବଳାସର ସେମ୍ଭ ଦୃଏ, ତେବେ ତା ଦୁଃଖରେ ସାମା ରହିବ ନାହିଁ ।

ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଏତ ଥିଲରେ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ଇବଧ ମାନସର ବମଳ ଜଳଭୂମି ସ୍ୱରୂପ ବାଦ୍ୟରସ୍ୱ ଲୁଲନାରେ ନରୋତତ ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ ଏକାନ୍ତ ଅନଭିଲଷ୍ୟ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ବେବଳ ଯେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସେବକ ନଥିଲେ ତାହା ନୁହେଁ ବରଂ ଅନ୍ୟ ସାଧକଙ୍କର ସେମାନେ ଥିଲେ ଘୋର ପ୍ରତିବାଦ ଓ ବିରୋଧୀ । ଏହାର ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁଗଲେ ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ୍ତୀୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜଣଙ୍କର କୃତିମାନ ପରିଶୀଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସାଉଲାଦାସ ସୃଷ୍ଟି ତରେ ଦେଡେଢୁର ଦ୍ୱ୍ୟସ୍ପତି ଲକ୍ଷ କରିଥିଲେ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଇ ନାହିଁ। ତଥାପି ଉକ୍ତ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ଭବ ବା ବିଷୟରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ସୂତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ସଙ୍କଳନ କରି ତବେ ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କର ଏ ପ୍ରତବେଧର ଗୁରୁତ୍ୱ ବିଷୟ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଓ କିସର ସ୍ତବେ ତାହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଅମର ବଗୁର୍ଜ ଦେବା ବଧେସ୍ୱ । ସେ ଜଳଦ୍ରୁତ ସ୍ତମାସ୍ୱର, ବିଦ୍ୟାଦ୍ଭରତ ଓ ଦ୍ୱଗବତରେ (ବା ବଇବା ସ୍ତମାସ୍ୱର ସଦ୍ୟାଦ୍ଭରତ ଓ ଚଣ୍ଡୀ ସୁସ୍ତବ) ସ୍ପଷ୍ଟ ବହୁଅଛନ୍ତି ଯେ ସାଉଲାଙ୍କର ପ୍ରସାଦରୁ ସେ ଏ ଚତୁର୍ଗୁଡ଼ିକ ଲେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ସମସ୍ତରେ ସଦ୍ୟାଦ୍ଭରତ ଲେଖିବାକୁ ଅଇଲାସ ପୋତ୍ତଣ କରିବା ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ପକ୍ଷରେ କମ୍ ସାହସ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ପ୍ରଂସାର ବସସ୍ତ ନୁହେଁ । ଅନୁମାନରୁ ଜଣାଯାଉଛ ତାଙ୍କର ତାବ୍ୟରଚନା ଫଲସ୍ରୁତି ହେଲ ସେଯେତେବଳେ ସଂସ୍କୃତ ଅନଭିଜ୍ଞ ପାଠକ ସମାଜ ଅଭାବ ସତ୍ତ୍ୱତାରେ ସାଉଲାଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ସଦ୍ୟାଦ୍ଭରତ ପାଠ କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଜଣ ଜଳସ୍ରୋତ ଦ୍ୱଳରେ ବସି ସମସ୍ତ ସଦ୍ୟାଦ୍ଭରତ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଉତ୍କଳର ପ୍ରାରମ୍ଭ ଓ ସମାପ୍ତି ସମୟରେ ସେ ସୁରୁଖୋଖରା ସୁମ୍ବ, କୋଣାର୍କ ପ୍ରଭୃତି ତୀର୍ଥସ୍ଥଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲିଖିଥିଲେ । ସ୍ତମ୍ଭରେ ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥାନ ବେଳେ ଜନ ସମାଜ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସଦ୍ୟାଦ୍ଭରତ ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଜାଣି କରନ୍ତୁ ଏପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବ ଜଣାଇଥିଲେ । ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ସମୟର ସୂଚନାରୁ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଂସ୍କୃତଭାବାପନ୍ନ ସେସ୍ୱ ପଣ୍ଡିତମାନେ କରିବାର ଭାବ୍ୟ ସଧ୍ୟରୁ ନାନା ଦୋଷ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ଉତ୍ସୋଚ ଙ୍କରେ କବି ଠାଏ ଲେଖିଛନ୍ତି—

'ଗଡ ଗାଇ ସୂଣ ଭାର ପଣ୍ଡା ଗାଇ ସୂଣ'

ପଣ୍ଡିତମାନେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଗଜଯେବେ ବାରଯୋଜନ ଦୃଏ, ତାର ପଣ୍ଡା ବାରସୂଣ ହେବ କହିବ ? ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ସାଉଲା ତାଙ୍କ ଏ ଅସସ୍ତାବିତ ଦୋଷ ଉଦ୍ଧାରରେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ବହୁ ପରେ ଚତୁର ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତ ହୃଦୟରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇ ଉତ୍ତରାପ-ମାନକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଥିଲେ ।

ସେତ୍ତର ଶତାବ୍ଦୀରେ ସଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହି କଥା । ବଙ୍ଗଳ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ସର୍ବଦିର ପ୍ରଶ୍ନ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦାଶଦାଠାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତାବ ବଙ୍ଗ ଥିଲ । ସେ ଥିଲେ ଘୋଗୀ ଓ ଜାଣତଳ । ନୈସର୍ଗିକ ଚତୁର୍ଦ୍ଦ ତାଙ୍କର ଜାଣ୍ଡ ବ୍ୟସାସ୍ୱଣରେ ଚର୍ଚ୍ଚାଦନର ଭଙ୍ଗିମା ଭୁଲ୍ୟ ପ୍ରଭୁର ବେଗରେ ପ୍ରବାହିତ । ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣ ଦୃଏତ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଥିବାର ଜାଣି ନାହାନ୍ତି—ତଥାପି ତାଙ୍କର ଜାଣ୍ଡ ବ୍ୟସାସ୍ୱଣର ଅତଯର୍ଦ୍ଧନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଦୋଷର

ଗୋଟିଏ ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନରୂପେ ଉଦ୍ଦେଚନା କରି ଅସିଛନ୍ତି । ଦେବାଭାଷାର ଗୁପ୍ତ ଗାଁଭାରେ ବଲରାମ ଦାସ ସ୍ତ୍ରୀସ୍ପର୍ଶ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସାଧନାରେ ବଦ୍ଧକ୍ତ ହୋଇଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଠାରୁ କଥାର ପଦ୍ମଭର ପାଇଥିଲେ, ଭାଷା ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି ସୁଭଦ୍ରାଶ୍ରମ ସଭାରେ ପ୍ରଶଦର ଜ୍ଞାନୀ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଗାଦ ଅଲୋଚନା ହେଇଥିବା-କେଳେ ସେ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଧୀରସ୍ଥିର ଭାବରେ ଅଲୋଚନା ନ ହଇ ଶାସ୍ତ୍ରାଲୋଚନାକୁ ବଲଦ୍ଭରେ ସରଣ୍ଡ କରୁଥିବାରୁ ବଲରାମ ଚଞ୍ଚିରେ ଛରଛର ହୋଇ ମାର୍କଣ୍ଡେସ୍ ସୁଦ୍ଧା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀଭାନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ୍ତ କଲେ । ଫଳରେ ଉତସ୍ପାଇଛି ତାଙ୍କର ପୁରସ୍କାର ହେଲ୍ଲ । ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ତା ଶୁଣି ଉତ୍ତେ କଲେ ଉଚ୍ଚ,
ଉଦ୍ଭତ ହେଲେ ମୋତେ ଗାଳ ।
ତୁ ସୋମନାଥ ଶୂଦ୍ର ସୁତ
ତୁ କଦୁ ବେଦାନ୍ତ ଚରିତ
ତୁ ଛଳ ସୂତ୍ର ସ୍ପର୍ଶ ଜଳ
ତୁ କଦୁ ବେଦାନ୍ତ ବଖାଣ ।"

ଏଥିରେ ରଖଣଶୀଳ ମତର ବୁଲନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଶୂଦ୍ର ବେଦ ବେଦାନ୍ତ ଚର୍ଚ୍ଚାର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ସୂତ୍ରସ୍ଥ ଶୂଦ୍ର ବଲରାମ ମୁଖରେ ବେଦାନ୍ତର ଅଲୋଚନା ଅସଙ୍ଗତ ଏହାହିଁ ଥିଲ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ମତ ।

ସାମାଜିକ ମନ୍ତବ୍ୟଟି ସ୍ପଷ୍ଟ—

ଏକଳ ସ୍ତରରେ ଅଲୋଚନା ହଲେ ସାମାଜିକ ବୃଦ୍ଧ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଉପକୃତ ହବ—ପଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟରେ ଗୁଲ୍ଲଖୁସା ଫଗଡ଼ର ତାନା ବୃଦ୍ଧାନ୍ତ ମିଳବ । ସାରଲା ଦାସ ଏବଂ ବଲରାମ ପଣ୍ଡିତ ସମାଜର ଅଶେଷରେ ଏତେବୁର ଖ୍ୟାତିସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ସେ ଜଣର ପ୍ରଧାନ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ସଧାରଣେ ସାରଲା ଭଣ୍ଡି ଓ ଜଗନାଥଙ୍କର ସ୍ପଳାଖ୍ୟତ ବାଣୀରୁପେ ବଣ୍ଟନା କରିଛନ୍ତି ।

ସାରଳା 'ଚଣ୍ଡୀସୂରଣ'ରେ "ଶୂଦ୍ରମୁନି ସାରଳା ଅଟେ ଚଣ୍ଡୀ ସୂତ୍ର" ଲେଖି "ବଳରାମ ସମାସୂର୍ଣ"ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ସେ ଯାହା କରନ୍ତ ଅଜ୍ଞ ଭାବା ମୁଁ ଲେଖର
ଅପଣ୍ଡିତ ମର୍ଜ୍ଜ ମୋର ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞନ ନାହିଁ ।"

ସେହିପରି ବଳରାମ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଶ୍ରୀକରଣାଥଙ୍କ ଅଜ୍ଞ ଫିରରେ ମୁଁ ଧରି
ହନ୍ତୁ ବଖାଣିବା ଇଚ୍ଛା ଥିବ ଅନ୍ତରର ।"

—ଭାଣ୍ଡି-ସମାସୂର୍ଣ

ସାରଳା ଭକ୍ତ। ବଳରାମ ସେପରି ମୂଳ ମହାଭାରତର ଭକ୍ତ। ସ୍ଥଳସ୍ପର୍ଶାସ୍ପର୍ଶ ଅନୁବାଦ ନଜରୁ ସେପୁଣ୍ଡିଚରର ଅନୁସରଣରେ ମହାଭାରତ ଓ ଭାଣ୍ଡିସ୍ପର୍ଶାସ୍ପର୍ଶ ରଚନା କରିଥିଲେ, ଜଗନାଥ ସେହିପରି ସଂସ୍କୃତ ଭାଗବତର ଅକ୍ଷରକ ଅନୁବାଦ ନ ହଇ, ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ କେତେକ ଅଂଶର ସାରାହାର ଭକ୍ତ। ସଂଯୋଜନପୂର୍ବକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ରଚନା କରିଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କବମଣ୍ଡଳୀ, ଉତ୍କଳର ଶତ ଶତ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଓ ସ୍ପର୍ଶ ଭ୍ରେମୀ ପାଠକ, ଉଭିନ୍ନ ଯେଉଁ ସୁଫଳ ପାଇଛନ୍ତି, ତାର ତୁଳନା ନାହିଁ । ଜେଲେଙ୍କେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଗବତରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ତୃପ୍ତି ଥିଲ ସେମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଉତ୍କୃ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଏପରକି ଉତ୍ତେଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତକୁ "ଜେଲ ଭାଗବତ" ନାମରେ ଅଭିହିତ କରିଯାଇଥିଲ । ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କରେ ତାନା ଦୋଭଭଙ୍ଗୀ ଅଖ୍ୟାୟିକା ଛଳରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଯାଇଛି ସେଥିରେ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ଗର୍ବର ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲ । ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲ ଏଙ୍କ ଅଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଏ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ଯେ ବିଧି ଅନୁସାରେ ଭାଗବତ ସାସ୍ପର୍ଶ କରେ ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର ଜଣତ ପଙ୍ଗଲମସ୍ତ ଫଳ ପାଠକର ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ । ଗୋଟିଏ ସ୍ପର୍ଶରେ ଲେଖାଅଛ—ଅର୍ଥ ବୁଝିହି ମଧ୍ୟ ଯେବେ ଶାସ୍ତ୍ର-ସାନଙ୍କର ଶବ୍ଦଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ପର୍ଶକ ଅଧ୍ୟୟନ କରସାଏ, ତେବେ ତାହା ଅର୍ଥ ଅବଗତ ସ୍ପର୍ଶକ ଅଶୁଦ୍ଧ ପାଠଠାରୁ ମହତ୍ତର ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରେ । ସୁତରାଂ ଶ୍ରୀଭାଗବତର ଓଡ଼ିଆ ପାଠ ସଂସ୍କୃତ ଭକ୍ତଙ୍କ ପାଠଅଟ୍ଟ ସୁଫଳ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ । ସତ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଶ୍ରୀଭାଗବତ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ରୀଭାଗବତର ଅନୁବାଦ ହୋଇ ସେଭେବେଳେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ହେଉଥିଲ । ତଳ ମୂଳ ଶ୍ରୀଭାଗବତର ଅନୁବାଦ ଓ ତୁଳନା ଭଥା, ଶ୍ଳୋକ ଚରଣର ଅକ୍ଷରାରଣା ମଧ୍ୟ କର. କରନାଦାୟକ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ପରୂପ, କେବଳ ଦଶମସ୍କନ୍ଧର ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରି ପାରେ । ଅନ୍ୟ ସୁଲ-ସାନଙ୍କରେ ସଂଶୋଧନକାରଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନସ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଦଆଯାଇଛୁ । ତଳୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତର ଦଶମସ୍କନ୍ଧର ୨ସ୍ୱ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଉଛି ସୂଳ ଶ୍ରୀଭାଗବତର ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ । ତଳ ଅନୁବାଦ ନ ତଇ, ସେ ସୁଲ ଅନୁବାଦ କରିଛନ୍ତି, ତଳୁ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଅନୁବାଦ ଦ୍ୱାରା ଅଖଣ୍ଡ ଅନୁବାଦ ଦୃଷ୍ଟିଥିଲେ ।

ଅତଏବ ଯାହାକୁ ମୂଳ ଅନୁବାଦ ବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣାବାଦ କୁହା ଯାଇପାରେ ସେତେବେଳେ ତାହା ଅତତ -ପେଇ

ନଂଶ୍ରୀ ଭଗବତଂ ପ୍ରତି ଶ୍ଲୋକ ଅନ୍ତଶତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦର ସାରମର୍ମ ଅନୁଦିତ ହୋଇଛି ଓ ନାହିଁ, ସେମାନେ ଆଲୋଚନା କରି ଦେଖୁଥିଲେ । ରସ ପଞ୍ଚାଧ୍ୟାୟୀ ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟର ପ୍ରଥମ ଶ୍ଲୋକଟିକୁ ବସ୍ତୁର ଜହ୍ନାଇ ।

ଭଗବାନପି ତା ରାତ୍ରୀଃ ଶରଦୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ ମଲ୍ଲିକାଃ
ବୀକ୍ଷ୍ୟରନ୍ତଂ ମନଶ୍ଚକ୍ରେ ଯୋଗମାୟା ମୁପାଶ୍ରିତଃ ।

ଏହାର ଅନୁବାଦ କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥା ମଧ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ସଜ୍ଜେ ଶରଦଇ ତାଳ
ସବନ କଲେ ପଶ୍ଚଲ ।

ଶରତ୍ ତାଲରେ ପଦ୍ମଳ ସବନର ପ୍ରକାଶ ମୂଳ ଶ୍ଲୋକରେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଯୋଡ଼ିଏ ତାଳମା କଲ୍ପିତ କରି ନମାଣ ଭାଙ୍କର ଚରଣଗତ ଦୋଷର ଅନୁଯୋଗ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ଜଗନ୍ନାଥ କବି ସ୍ୱୟଂ ଲିଭୁଲ ଜଣଥିଲେ ଦ୍ୱାରା ପଶ୍ଚିତ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧ ଚରଣ ରୂପେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏସବୁକି ଗ୍ରହ ବାମଣର ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ପଞ୍ଚସଖା ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ, ବଖ୍ୟାତ ମାଇକା ଲେଖକ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଆସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାରେ ଉତ୍ତମରୂପ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଇ ଲେଖିଥିଲେ—

"ଅନେକ ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରପାଠ ପଠନ କରିବ,
ପଣ୍ଡିତ ପଣରେ କେତେକ ଜହ୍ନଣ ନଯିବ ।
ସ୍ୱପ୍ନ ପଦ୍ମକୁଳ ଯେ ଦୁଇ ସମ ସର,
କେବଳ ଗୋବନ୍ଦରସ ଅମୃତ ସାଧୁଙ୍କ ।"

(ଗୁରୁବ୍ରତ ଗୀତା)

ଏହା କହିବାର ଅପେକ୍ଷା ନେଇଛ ଭାଷାଦ୍ୱାର ମୂଳ ଅସମ୍ଭବ । ସେଇଁ ଭାଷାରେ ନେଇଥିବା କାହିଁକି, ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟଦଙ୍କର ବୃଣଗ୍ରାହିନ ଓ ଲଲାଳଙ୍କନ ହୋଇ ନାହିଁ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ମଦ୍ଭକ୍ତ କା ପରମ ସ୍ୱରୁପାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତି ଅସମ୍ଭବ । କଲଗ୍ନ ସେପରି ଶୂଦ୍ର ହୋଇଥିବାରୁ ମୃତ୍ତ-ମଣ୍ଡପ ବିଜୟରେ ଉରସ୍ଥିତ ହୋଇ ଥିଲେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭକ୍ତ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଷ୍ଠା ସେପରି ଲଙ୍ଘିତ ହୋଇଥିବା ଅତି ସାଧାରଣ କଥା । ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଏଥିର ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ—

'ଦେଲେ ଜାଇ ସ୍ୱଜ ନାହିଁ ତହିଁ ମାନ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାସନା ଥାଏ,
ତଣ ତତ୍ତ୍ୱ ଯେ ପଙ୍କରେ ପଶିଲେ
ପଙ୍କ ନ ଲଗଇ ଦେହେଁ ।'

ଏହିରୁ ଜଣାଯାଏ ଅଉଜାତ୍ୟ ଓ ଦୌଜନ୍ୟ ମଜରେ କୁଠାଘାତ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସପ୍ତ—ପ୍ରସଧାନ୍ତ ଅଗ୍ରଗାମୀଗଣ ସ୍ୱଜ୍ଞ ଭର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱତାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସୁନ୍ଦ ଓ ବଳଶ୍ୱ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ।

ପଣ୍ଡିତଙ୍କ କାବ୍ୟରସ ଓ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକଙ୍କ କୃତ୍ରିମଭକ୍ତି—

ଲେଖକ ସମାଜ ସେତେବେଳେ ସ୍ୱଜ୍ଞ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଏ ଦୁଇଟି ମାର୍ଗର ପଥିକ ରୁଷେ ଦ୍ୱିଧା ହଉଛି ହୋଇ ଥିଲେ ଓ ଦେଉଥିଲେ ଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟକ ନେତୃତ୍ୱର ଜଲଯୁକ ଶବ୍ଦ ପଦେ ପଦେ ଖଣ୍ଡିତ ହେଉଥିଲା । ମନେ ହେଉଥିଲା ଏ ସମସ୍ତ ଦୌଷମ୍ୟ ଦୂରଇଯ ହଇଲ ସାହିତ୍ୟକ ସୋଇର ସମନ୍ୱୟ ପୂର୍ବକ ଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଳବତ୍ତ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶସ୍ତ୍ରୀ ଆବଶ୍ୟକ । ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କର ଠିକ୍ ଏଭଳି ହେଲେ ଅବତ୍ତର ।

ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସମସାମୟିକ ରୁଷିତ ପଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍କର ପ୍ରାମ୍ଭ ଦୁରଗତ କର୍ମ ଫୁଟେ ଜାତ ହୋଇଥିବା ଏ ସାହିତ୍ୟକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ସୂଚନା କେଇଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ମହାଗ୍ରନ୍ଥର ସ୍ୱମାୟଣ କଥା ଭଗବତରେ ସ୍ୱଜ୍ଞ ସାହିତ୍ୟ ସୁଲଭ ଶବ୍ଦାଡ଼ମ୍ବର, ଶବ୍ଦ ସୌଷ୍ଠବ ଓ ଅର୍ଥ ଗୌରବ ନାହିଁ । ରୁଷିତ "ଟ୍ରେମ ପଞ୍ଚାମୃତ"ରେ ପୁଙ୍ଖବତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଭଗବତାଦ ଗ୍ରନ୍ଥରଚିତ୍ୟ ସରଳ ଭାଷା ଓ ସ୍ୱତ ପ୍ରସ୍ପୋଗ କରିଛନ୍ତି ।

ଭାଙ୍କ ମତରେ

ନାହିଁ ଯହିଁରେ ବୃଷ୍ଣରସ
ସେ ସ୍ୱପବ୍ଦତେ ବାର୍ଯ୍ୟବତ୍ତ ।

(୧୩ ଛନ୍ଦ)

ଭାଷା ଭୁଲନାରେ ଉତ୍ତମଲଚ କଥାବସ୍ତୁ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ "ଚଦଗ୍ଧ ଚନ୍ତ୍ରାମଣି"ର ପ୍ରଥମ ଛନ୍ଦରେ ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଅସ୍ମଦେ ଦେଉ ସେ ଦେଉ ଗାଲସ୍ତମ ସ୍ୱାଦେ,
ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ଜାତାର ଚଦୋଦତ ନାମ ଶ୍ରବେ ।"

ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କର ଗୁରୁ ସଦାନନ୍ଦ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶରତ୍ନା ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପଞ୍ଚଶିଷ୍ୟ ରୁଷେ ଶ୍ଲୋକଟିର ଅନୁବାଦ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଯଦ୍ୟପି ଏ ଗନ୍ଥେ ମୋର କବତ୍ତା ଜଘନ୍ୟେ,
ଅଭ୍ୟକ୍ତ ଲଲିତ ସବ ହୋଇବ ପ୍ରତଚ୍ଛେ ।
ତଥାପି ତ ବୁଧଗଣେ ମୋହୁଦେ ଶ୍ମେଖ,
ସବେ ମାନ ବୃଷ୍ଣରୁଣରୁ ପାଇବେ ସୁଖ ।

ଦୁଗୋଦକେ ଶାଳଗ୍ରାମ ସ୍ନାନ କରିଥିଲେ,
ଚରଣାମୃତ ବୋଲିଣ ତାକୁ ତେ ନ ବୋଲେ ।"

ଜୟଦେବଙ୍କ କଳୁ ଏହ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ସମାଧାନ ଯାଇଁ ବହୁ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଡକାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପରେ ସଭାସଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନଗତ ଅହଙ୍କାରଟ୍ୟର ମନୋରଞ୍ଜି ଦେଶି ସଦାନନ୍ଦ ଏକ ଅଭିନବ୍ୟ ଏଭଳ ଲେଖିଥିଲେ । ଜୟଦେବଙ୍କର ବହୁବର୍ଷ ପରେ ସଭା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଶଙ୍କାଭାବମାନ, ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣମାନ ଓ ଜାତ୍ୟାଭିମାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହଉଥିବା ଏକ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ "ସୁଚିଣୀ ପ୍ରଶସ୍ତି"ର ମୂଳରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଶୁଦ୍ଧ ମୁଖ ଏ ବୋଇହ ବାତାର,
ରୌଦ୍ରତା ବହୁ ଦେହୁ ନଈସ୍ତର ।
ଶବ୍ଦ ଅଧୁନ୍ତଦ ଛନ୍ଦିଷଃ ଜଣା,
— ଶ୍ରବେ ବାଳେ ଚନ୍ଦ ବୃତ୍ତ ବାଳଣା ।
ପଦ୍ମାପଙ୍କର ପଦ ଯେ,
ସମ୍ବଦ ସଂପଦ ପଦାର୍ଥରେ ବ୍ୟର୍ଥ
ଶଣ୍ଡିତାର ଅଃବ ଦ ଯେ ।"

ଜୟଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଏହ ଉତ୍ତରଣ ତତ ପରମ୍ପରର ଅନୁସରଣରେ ଏ ପ୍ରତାର ଲେଖିଥିଲେ ସଭା ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତ ବୈମୁଖ୍ୟ ଅଲ୍ପକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିମୁଖ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପରନ୍ତୁ ମାନ୍ଧିଣ୍ଡ ଉଦତ ହେଲେ, ଅମାନସିଂହଙ୍କର ଘନଘଟାର ଅପସାରତ ଦ୍ୱାରା ସେତ୍ତପର ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କର ଜନ୍ମକାଳୀନ ସାହୁଡ୍ୟ ଉତ୍ତା-ମଣ୍ଡିତ ଉତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଭାବ୍ୟ ଉତ୍କଳର ଘରେ ଘରେ, ବୃତ୍ତି ଜରତ ବୃକ୍ଷତଠାରୁ ବୃକ୍ଷସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସ୍ୱକୁଠାରେ ନବୀନ ଭାବ୍ୟାସ୍ଫୋଳ ଜାଗରଣ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲ । ଜୟଦେବଙ୍କର ଏ ଶତ୍ରୁମଲ୍ଲ ଉପଲବ୍ଧି କରି ତାଙ୍କର ପରୋଗାମୀ କବି ଲେଖିଥିଲେ—

"ଗାଏ ଭୁମ୍ବ ଗୀତ ସମ୍ବରେ ପଣ୍ଡିତ
ଯେଥେ ପାନ୍ଥ ଭୁଲ୍ଲମନା,
ବଲେ ବୋଲେ ଜଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ଓଯାଣା
ନୃତ୍ୟଉଙ୍କେ ବାରଙ୍ଗନା ।"

ଜୟଦେବ ବଞ୍ଚି ଥବା ସମୟ ଯଦି ନ ଥିଲେ, ମଙ୍ଗଳ ବଲ୍ଲଭା ଜନ୍ମିତ 'ଗ୍ରହଣ୍ୟବଗ୍ଗ' ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହତ ଶତ ସ୍ତୁତିପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚାଣିତ "ଦେଃଦେସ୍ତୁତ ବଲାସ" ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଚନା ତତ୍ତ୍ୱ ନ ଥିଲେ, ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଅନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସାହୁଡ୍ୟରେ ଅରୁଚି ଯେ ଘୁଂପରି ନ ଥାନ୍ତା, ଏହା କହିବ କଥା ? ସୁତରାଂ ଏହ ବୃତ୍ତମତ ପୋଷଣୀ ହୋଇଯାଇ ଥାରେ ଯେ ଜୟଦେବଙ୍କର ସାଧନାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଉତ୍କଳ ପରମ୍ପରା ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନ ଉତ୍ତନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅନେକ ବର୍ଷପରେ ବାହ୍ମଣ-ଶୂଦ୍ର ଦୋଷର ଅସାଧାରଣତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଯାଇ ଈଶ୍ୱାର କବ ବଳ ଙ୍କେଳ - "ଶ୍ୟାମଗ୍ରସୋସ୍ତବ"ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ଶୂଦ୍ର କରା ଦ୍ୱିଜ ସଙ୍ଗୀତ୍ ଜରୁଜ
ଏ ରସେ ଅଜ୍ଞନ,
ଶୂଦ୍ର ଜନ୍ମ ଜନ ବେଦ ବେଦ୍ ଜ୍ଞନ
ବଞ୍ଚସ୍ତେ ମହୁନ ।
ଶୂଦ୍ର ଜନ୍ମ ଦୋଇ ସ୍ପର୍ଶକେ ବୋଲଇ
ବେଦରୁ ବ ଫଳ,
ଶୂନ୍ୟକୁ ଅନାଦି ବ୍ୟର୍ଥ ବୋଲ ଏହ
ବେଶି ଉତ୍ପତ୍ତ ।

(ଶ୍ୟାମଗ୍ରସୋସ୍ତବ)

ଦେଶରେ ବହୁବର୍ଷ ଉତ୍ତ ଭାଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତ ଝଟ୍ଟାଣ୍ଡାର ଯେଉଁ ସୋତ ପ୍ରବାହତ ହେଇଥିଲ, ଦ୍ୱାପର ଭାର ଶୀଣ ସୋତ ଉତ୍ତଙ୍କ ପରେ ସଭା ବେତ୍ତେତ ଜବଙ୍କର ଉତ୍ତପ୍ତ ହୃଦୟରେ ବେଦ ଜନ୍ମାଇ ଥିଲ । ସାନ୍ତ ଉତ୍ତଙ୍କର ଶବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭଳତ ତ୍ରବ ଗାର୍ମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ପରପୁଷ୍ଟ ଓ ସଙ୍ଗୀତ ପଦପୁଷ୍ଟ ଭାବ୍ୟ ଗୁଡ଼ତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ତ୍ରବରେ ଅଭିଜାତ୍ୟର ପରିସର ସଂଜାତ୍ତ କରଦେଇ ସାରସ୍ୱତ ପଂଠରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପିଳନର ଆୟୋଜନ କରିଥିଲ ।

ସମସାମୟିକ ସାହୁତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା :—

ସମସାମୟିକ ସାହୁତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା କବକୁ ଅନେକାଂଶରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାୟ୍ତାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍କଳର ସାହୁତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂସ୍କୃତ ସାହୁତ୍ୟର ପ୍ରାଶ-ବାତ୍ୟ ଶତ୍ତ ପ୍ରଶେଷ ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ ଥିଲ । ଜୟଦେବଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ସାରଳାଙ୍କ ମହାଭାରତ, ବଳରାମଙ୍କ ଜଗମୋହନ ରାମାୟଣ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଭାଗବତ ପର ଦେଦେପୁଣ୍ଡ ଏ ସୁତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଗ୍ରନ୍ଥ ରତତ ହୋଇଥିଲ । ଧର୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚାର ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗରୂପେ ଓ ଭକ୍ତର ପ୍ରସାର ସାଧନ ରୂପେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥକର ଅତିଶୟ ଆଦର ଥିଲ । ଶିଶୁ ଜନ୍ମରଙ୍କ ଭୂତାଇଲାଖ, ଦେବ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଙ୍କ ରତସ୍ୟ ମଞ୍ଜରୀ, ଜାହ୍ନବ ବାଣଙ୍କ ଚୁତ ଶୀ ବତ୍ତ, ଅର୍ଜୁନ ଦାସଙ୍କ ସ୍ୱପତ୍ତ ପ୍ରଭୃତ ନାନା ସ୍ୱଗ-ଗ୍ରତିଣୀରେ ମଧୁର ଛନ୍ଦ ଗୁମ୍ଫ ଭାବ୍ୟର ସଂଖ୍ୟା ଧୀରେ ଧୀରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲ । ସାନ୍ତ ଜୟଦେବଙ୍କର ଭାବ୍ୟଗୁଡ଼ତ ଯେପରି ଅଭଶୀଘ୍ର ସୁରସ୍ତ୍ରୀରେ ପ୍ରସ୍ତୁତତ ହୋଇ ପାରିଥିଲ, ସଭା ସମ୍ଭବ ଧର୍ମଗତ ପ୍ରଧାନ ସୁତ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ ବ୍ୟତତ ଅନ୍ୟ ତତଙ୍କ ଭାବ୍ୟ ଗୁଡ଼ତ ଯେତେ ଚଞ୍ଚଳ ଜନମନ ତତ୍ତ୍ୱ ତତ୍ତ୍ୱପାର ନଥିଲ । ଉତ୍କଳର ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ଆର୍ଯ୍ୟ ପତ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ

ଅଧ୍ୟ ଅଉ ଜଉ ଦୋଷୀର ଥିଲ । ବଙ୍ଗୀମାନ ମିଳିତହିବା ଜଣେ ପରପଟ୍ଟ ମାନଙ୍କର ଦାନସଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶରେ ଯେଉଁ ଶ୍ଲୋକ ପୁରୁଳ ଶୋଭତ, ସେ ପୁରୁଳରେ ଶୁଦ୍ଧ ମଧୁର ଜୋଇଂକାର ପୂର୍ଣ ରହିଛି । ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପ୍ରାସ୍ତ ଉତ୍ତଳତ ବର୍ଣ୍ଣ ପୁଦ୍ଧୁ ଅଉଙ୍କାର ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଓଡ଼ଶାର ପଣ୍ଡିତମାନେ ବ୍ୟାସ୍ତ ଥିଲେ । ଜଦ୍ୟାନାଥଙ୍କ ଏତାବଲୀ ଓ ଉଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ଶ୍ଲୋ ଚଳ୍ୟାତ ସାହିତ୍ୟ ଜର୍ପଣ ସେଇ ସାଧନାର ପୁରସ୍ପୃ ଫଳ ସ୍ୱରୂପ । ଶ୍ରୀ କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ନୈଷଧ କାବ୍ୟର ଅତ୍ୟଧିକ ପଶଂସନ କରିଥିଲେ । ତୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁରାଣରେ ସେ ଜଜେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ଦେନ୍ଦ୍ର ନୈଷଧ ପଦ୍ୟସ୍ୟେ
ଉପଇନ୍ଦ୍ର ଜଦ୍ୟେ ପୁଧ ପ୍ରମୋଦ କସ୍ତବ ।"

ସ୍ତରଟ୍ଟସ୍ ହସ୍ପୁଳ ପଣ୍ଡିତମାନେ ନୈଷଧର ପଦଲଳିତ୍ୟ ଦେଇ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ଶ୍ରେଣୀ କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗାଣିଥାର ଜପେକ୍ଷାରୁ ଜର୍ଦ୍ଦେଶ ଜଉଗାଇଁ ଜନ୍ତୁଥାନ୍ତି—"ନୈଷଧେ ପଦ ଲଳିତ୍ୟମ୍" ।

ସଙ୍ଗୀତର ପ୍ରଭାବ—

ଏଠାରେ ଉତ୍କଳ ପାଠକମାନଙ୍କୁ କହିଦେବା ଜଉଚାର,ଉତ୍କଳ ଛଡ଼ା ଜନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ସସ୍କୃତ ଶ୍ଲୋକ-ମାନଙ୍କୁ ସୁଲଳିତ ବର୍ଜ୍ଜରେ ଗାନ ଜରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗଦ୍ୟ, ସାହିତ୍ୟ ସେସର ଓଡ଼ଶାର ଜଶେଷତ୍ୱ, ଓଡ଼ଶାର କାବ୍ୟ ପୁରୁଳ ସେସର ଏକ ଜଗରେ ପଦ୍ୟ ଓ ଜନ୍ୟ ଜଗରେ ସଙ୍ଗୀତ, ଉତ୍କଳର ଜନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ସେସର ପ୍ରାସ୍ତ ନୁହେଁ । ଓଡ଼ଶାବାସୀମାନେ ନୈଷଧର ଅନୁଷ୍ଠି ବା ପାଠ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଗାନ କରନ୍ତି । ଉପେନ୍ଦ ଏହା ପଦ୍ଧତିର ମଧ୍ୟରେ ପଦ୍ଧତିଟି ହୋଇ ନୈଷଧୀସ୍ ଅନୁଷ୍ଠୁପ ଶ୍ଲୋକ ସୌଷ୍ଠବ ଓ ପଦ ଲଳିତ୍ୟ ରକ୍ଷା ଜଉବାକୁ ତ ଚେଷ୍ଟା ତରେ, ତାହା ସହତ ନୈଷଧର ଚରିତ୍ର ଗୁମ୍ଫନ ଓ ଭାବଗାମ୍ଭୀର୍ଜ୍ୟ, ବର୍ଣ୍ଣନା ଚୌଶଳ ଓ ଗାଣ୍ଡିତ୍ୟ ସମତରେ ମଧ୍ୟ ମାତ୍ର ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ ଜଉବାକୁ ସ୍ଥିତରେ ।

ସାହିତ୍ୟର ଧର୍ମଠାରୁ ପୃଥକ୍‌କରଣ—

ଓଡ଼ଶାରେ କାବ୍ୟପୁରୁଳ ବେଜଳ ଧର୍ମ, ଜଶେଷତଃ ସ୍ମାର୍ତ୍ତ ଧର୍ମମୂଳକ ଥିବାରୁ ସ୍ମାର୍ତ୍ତ ଜାସ୍ତାନାର ଜନ୍ୱେଷୀ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଓଡ଼ଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଜନାଦର କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭାଲ୍ଜନ୍ତ କାବ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ତରି, ତହିଁରେ ପାଠକମାନଙ୍କର ଅନୁପ୍ରେରଣା ଜାସ୍ତାଇ ଜସଲ ପହଞ୍ଚେଇବା ତରେ ଓ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ତୁଣ୍ଡଶ୍ଚ ଅନୁରୁଷ୍ଠ, ସାହିତ୍ୟକୁ ଧର୍ମର ଜଗତ ବନ୍ଧନ ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ ଜାକାଶକୁ ଟେକିଗଲେ । ଏ ଚରିତ୍ର ଜଶ୍ୱର ସତ୍ତର ପରିଚାୟକ । ଶୃଙ୍ଗାରର ଜସ୍ତ୍ରଳ ଚିତ୍ରଣ ତରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜଶ୍ଳୀଳତା ଅପାତ ଦୋଷ ନଜର ଜାସିନୁ—ବରଂ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଅସାତ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଜଉଦେ ମୁ ମହର୍ଷି ବାସ୍ୟାସୁନଙ୍କ ପ୍ରସିଦ୍ଧ "କାମଶାସ୍ତ୍ର" ଗ୍ରନ୍ଥରେ ତାଙ୍କର ଗାଢ଼ଜର୍ଶିତା ଥିବାରୁ ନାସ୍ୱିକାମାନଙ୍କର ତରନ୍ତ ଚିତ୍ରଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତତ ଉଚ୍ଚ ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନୁସରଣ ତରିଛନ୍ତି । ଏଥିସଙ୍ଗେ ସେଜଳ୍ପ ବ୍ଦଙ୍କର 'ସରସ୍ୱତ୍ତ ତଣ୍ଠାଭରଣ' ନାମକ ପ୍ରସାଣ୍ଡ ଅଳଙ୍କାର ଗ୍ରନ୍ଥ କାବ୍ୟ ରଚନାରେ ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଯତ୍ନ ସଜାସ୍ଥ ଥିଲ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ମହାନ୍ ସଜଣ୍ୟବଳାର ମୁଖ-ଜଙ୍କରେ ସରସ୍ୱତ୍ତ ତଣ୍ଠାଭରଣର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦଟି ଫଷେଟରେ ଜଟିତ୍ୟ ତର ସାଜିଛନ୍ତି । ମୁଖରଙ୍କର ସେହି ପୁରସ୍ପୃତ ଜଂଶ ସେତେ ଜପ୍ରାହଟିତ ହେ ପ୍ରଗତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭଜ୍ଞ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ତରିବା ପୂର୍ଜେ ସ୍ପେଣ୍ଡଳ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ୟକ୍ ପରିଚସ୍ପ ଜତ୍ୟନ୍ତ । ଜତ ଏ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଣାଳୀ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ବର୍ତ୍ତମ ସାହିତ୍ୟର ନାସ୍ୱିକାମାନଙ୍କ ମୁଖରେ ଗ୍ରାମ୍ଫୋନ୍, ଅନ୍ତର୍ଲିପି, ବନ୍ଦର୍ଲିପି ପ୍ରଭୃତ ସେତେ ଅସ୍ପାବ୍ଦତ ଜଣା ପାଉଛ, ସରମ୍ପର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ·ବାସ୍ୟାସୁନ ଗାମ-ସୂତ୍ର ପାଠକଲେ, ଅଥାତ ଅପ୍ରାବ୍ଦତତା ଦୂର ହୋଇଥିବ । ନାନା ଶାସ୍ତ୍ର ତଦଙ୍କର ଅଧ୍ୟୟନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କାବ୍ୟର ଜନୋଚ୍ଚି ଉଶେଶତ୍ୱ—(ଶାନ୍ତିତତା, ଶୃଙ୍ଗାର ସ୍ଥିତ ଓ ଅଳଙ୍କାରତାର) ମୂଳରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଶ୍ରୀହର୍ଷଙ୍କର 'ନୈଷଧ', 'କାମସୂତ୍ର' ଓ 'ସରସ୍ୱତ୍ତ-ତଣ୍ଠା-ଭରଣ'ଙ୍କି ପ୍ରତିଫଳିତ ।

ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତ ଓ ପାଠ୍ୟ—

ଉତ୍କଳ ସ୍ୱତ ପୁର ଧର ସସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୀଟ୍ରୁପେ ପରିଚତ ହୋଇ ଅସିଛ । ଜସ୍ତ୍ରଦେବଙ୍କ ଗୀତ-ଗୋବନ୍ଦ, ଜଦ୍ୟାଧରଙ୍କ ଏତାବଲୀ, ମୁକୁନ୍ଦୋତ୍ତମଙ୍କ ସରସ୍ୱତ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରାତ୍ତ, ଶ୍ରୀନାଥଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଜର୍ପଣ ଉତ୍କଳୀସ୍ ମଜଣା ଓ ପ୍ରତ୍ୟହର ଗୋଷ୍ଠିର ଗୋଷ୍ଠିର ଅଧ୍ୟାପ୍ୟ ପ୍ରଣାଳ ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମସ୍ପୁରେ ସସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ଯେ ଦୌଳସି ସାହିତ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟାଜି ଥିବ । ଉହି ସଙ୍ଗେ ଏକାଧିକ ଜ୍ଞାଶ୍ଚଜ ମଧ୍ୟ ଜଉଟ୍ୟତ ହେଇଥିବ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟହ ଓ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ଏ ଉତ୍ତସ୍ପୁର ସମନ୍ୱସ୍ପ ବ୍ୟତିରେତ୍ତେ ଅନ୍ୟତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟହ୍ୟ ଜତ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ନଥିବ । ସଙ୍ଗୀତ ଏବଂ ଲୋତିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା, ପରମ୍ପରା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ଶାରେ ଏତାନ୍ତ ଉପାଦେସ୍ପ ହୋଇଥିବ । ଦ୍ୱିତାନ୍ତ ଦର୍ପଣ ସେହ ତ୍ରୋତିତ୍ୟ ପରମ୍ପରାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ । ସସ୍କୃତ ସ୍ପ୍ରଦତ ପ୍ରାସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେତ ବଶିଷ୍ଟ

ଓଡ଼ିଆ ଜନର ପ୍ରିୟ ପାଠ୍ୟ ଥିଲ ଏବଂ ଗୀତାର ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଅନ୍ୱେଷଣା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଙ୍କ ଦୋଇ ପଡ଼ିଥିଲ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିଲେ, ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟର ଚଳନା ଲଗି ଉତ୍ସର୍ଜିତ ଗୁରୁମାନଙ୍କରେ ସମ୍ୟକ୍ ଅବଗାହ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ।

ସାମନ୍ତ ସ୍ୱଜାମାନଙ୍କର ବଳପ୍ରିତା—

ପଣ୍ଡିତ ବନାମ୍ବର ମିଶ୍ର ଜଜର "ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ"ରେ ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟର ଉତ୍ତରଣୀ ଦେବା ସୁଦ୍ଧା ସେହି ସ୍ୱଗରେ ପ୍ରବେଶନ୍ତୁ, ପାଠକଙ୍କ ଜନ୍ମରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜ୍ଞପ୍ତଜ୍ଞନୀତା ପ୍ରଦାନ ଜଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱଜନୈତିକ ଅଧଃପତନ ପରେ ସାମନ୍ତ ସ୍ୱଜାମାନଙ୍କର ସମର ନୈପୁଣ୍ୟ ଯେପରି ଧୀରେ ଧୀରେ ଲୁପ୍ତ ହେଲାକୁ ବସିଛି, ଚତୁରନୋଦର ଅନ୍ୟତର ଜ୍ଞପାସ୍ ଜ୍ଞଦ୍ଭବନରେ ଚାବିଂ ଚଲାର ଚର୍ଚ୍ଚା ତାହାର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କଜ ବସିଛି । ଫଳରେ ସ୍ୱଜାଶ୍ରୟରେ ଜେବଳ ଯେ ତାବ୍ୟ ଜଜତ୍ତର ସୃଷ୍ଟି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ତାହାନୁହେଁ, ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱଜସ୍ୱାମାନଙ୍କଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଜବତାର ପ୍ରବଳ ସାହିତ୍ୟିକ ଜ୍ଞତ୍ସାହିତ ଜେଲ୍ଲ । ଫଳତଃ ସାହିତ୍ୟ ଅନ୍ୱେଷଜା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହା ଅଧିକତର ପରିକ୍ଲିଷ୍ଟ ହୁଏ । ଭଞ୍ଜଦଶ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ୱଜବଂଶର ତାବ୍ୟ ଚଳାକୁଶଳତା ଲଗି ଏହି ଦୃଷ୍ଟି କୋଣର ଉତ୍ତ୍ରେପଣ ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନ ଲଗି ଯଥେଷ୍ଟ ଜ୍ଞଗାଜନ ଯୋଗାଇ ଥାଏ ।

ସ୍ୱଜା ତବ୍ୟସିଂହଙ୍କ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା—

ଜ୍ଞମେଚ ଭଞ୍ଜଙ୍କର ତଥା ତାଙ୍କର ପୂର୍ବାପର୍ଯ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଜ୍ଞପାସ୍ତ ଜବଦଗ୍ଧ ଜଜ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସୋଲ୍ଲଜ୍ୟ ଜ୍ଞମେ ମାତ୍ର ସାହିତ୍ୟର ଏକାନ୍ତ ସମ୍ମୁଖର ତାମ୍ର ତବ୍ୟସିଂହ ଜେବ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱଜା । ଏଥିସ୍ତୁଙ୍କ ତାଙ୍କ ଦରବାରରେ ରସକଲ୍ଲୋଳତାର ପାନ୍ଥନ୍ତୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଜ୍ଞଯେନ୍ଦ୍ର କର ଜପର ପଣ୍ଡତସ୍ୱ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ସମ୍ପର୍କ ସୁଦୃଢ଼ତାବିତ ହୋଇଥିଲ, ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଦ୍ୱାରା ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝାଇ ଦିଆ ଯାଇପାରେ । ସ୍ୱଗତର ଜଜ ତବ୍ୟାନୁଗ୍ରହୀ ହୁଜ, ଜରପଡ଼ ତରଲ ଜ୍ଞପ୍ରବ ଜ୍ଞପଯୋଗେ କମ୍ବା କୌଣସି ପରିଜ ତବ୍ୟରେ ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତରରୁ କବମାନଙ୍କୁ ସାଦର ନମନ୍ତ୍ରଣ କଜ ଅସୀମ ସ୍ୱଜ ଗୁରୁତାରେ ସେମାନଙ୍କର ଜଗତ୍ତର ପଣ୍ଡିତ୍ୟ ତଥା ଯଥୋଚିତ ସମ୍ମାନ ଦ୍ୱାରା ପଣ୍ଡିତ ମଣ୍ଡଳୀର ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଅଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷାର ତଳନ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱର ସେ ଦେଶରେ ପୂଜା ପାଇଥିଲେ । ସ୍ୱଗ ସ୍ୱଜାମାନଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞୀ ତଣ୍ଡିତ ଏବଂ ଇତିହାସ ତତ୍ତ୍ୱଜିତ ନଥାଇପାରନ୍ତୁ ଅତଃପର ନରେଶଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜନ ସ୍ୱତ୍ୟନ୍ତ ପରମ ରମଣୀୟ ନାଟ୍ୟେଶ୍ୱର ବୃନ୍ଦରେ ନବାଗତ ସଙ୍ଗୀତ ତବ୍ୟାପ୍ରବଣ ଅଳି ଗାୟକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ "ମଦନମଣି--ସତ୍ତାସ୍ୱ" ଅମର-ତମ ତାର ତବସ୍ପର୍ଶକୁ ପ୍ରତ୍ତବ୍ଦତତ ସଙ୍ଗୀତ ଅହଂଶ ଉପିତଙ୍କ, ଜନଶ୍ରୁତ ଉତ୍ସୀଷ୍ଟତା କମ୍ବା ତାବ୍ୟ, ସୁସ୍ପଶ, ନାଟକରେ ପ୍ରତିଫଜିତ ଘଟଣା ଏବେ ସୂତ୍ରା ସେଇ ଅତସ୍ପରଣୀୟ ପରମ୍ପରାର ମୂତ ସାର୍ଥିରୂପେ ଆମରଁ ଅଶା ତ୍ତତ୍ତୀଟିତ ତରେ । ଏହାର ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ନଦର୍ଶନରେ ପଥ ଅଭ୍ତ ନାହିଁ । ମହାସ୍ୱନ୍ତର ତଖ୍ୟାତ ତତ ଓ ଅଳଙ୍କାରତ ସ୍ୱଜଶେଖର ଜଜର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଅଳଙ୍କାର ଗ୍ରନ୍ଥ କାବ୍ୟ ମୀମାଂସାରେ ସ୍ୱଜାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାର୍ ଅନୁଷ୍ଠେୟ ତତ୍ତ୍ୱପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ପର୍କୀୟ ସମ୍ଭେଳନର ବର୍ଣ୍ଣନା ତତ ଅଛନ୍ତି ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରାସଙ୍କ "ଦାର୍ତ୍ତା ତତ୍ତ"ରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ତବ୍ୟସିଂହଦେବ ପ୍ରଥମେ ପାନନ୍ତୁଙ୍କ ଜପରେ ନ୍ତ ଦୋଇ ତାଙ୍କୁ କାସ୍ତୁରୁଜ ତରଥିଲେ । ପରେ ଅଗ୍ରଜନ ତାଙ୍କର ଛତ୍ର ଦୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ତବ୍ୟସିଂହଙ୍କ ସମସ୍ତରେ ଜ୍ଞଯେନ୍ଦ୍ର, ପାନନ୍ତୁ, ବୁସତ, ହିଁ ଜେତନାଥ, ଧନଞ୍ଜସ୍ ଓ ଚୁଡ଼ାତଙ୍ଗ ଦାସୀ ପ୍ରଭୃତି ବନ୍ଦୁ ତତ ଜଳ୍ପଜ୍ପ ଅନ୍ୱେତ୍ତ ତରୁଥିଲେ । ବାସ୍ତବରେ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସରେ ସତ "ସ୍ୱପ୍ତସ୍ତତ" ଦୋଲ୍ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଗର ନାମକରଣ ସ୍ୱୀକାର କସ୍ତ୍ରାଯାଏ, ଭଞ୍ଜସ୍ୱଗର ତାସାନ୍ତର ରୂପେ "ତବ୍ୟସିଂହ" ସ୍ୱଗକୁ ଗ୍ରହଣ କସ୍ତ୍ରାଇ ପାରେ ।

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ର ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ—

ଓଡ଼ିଶାରେ ତ ସ୍ୱଜନୈତିକ, ତ ସମାଜ ସାଂସ୍କୃତିକ, ତ ଧର୍ମିତତ୍ତ୍ୱ ତତ୍ତ୍ୱତ ତ ସଂସ୍କୃତ ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଧାମର ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ନତତ ଜନୁଜଲ ତଥ୍ୟର ଅନୁଜଲରେ ତବ୍ୟମାନେ ଶ୍ରୀ ସ୍ୱଜାମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଜ୍ଞଶୀର୍ଷ, ସ୍ପରସ୍ୱାର, ଅର୍ଥତ ସାହାଯ୍ୟ କମ୍ବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ସମ୍ମାନ ଲଭ୍ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସୁଦ୍ଧ ସ୍ୱଜ ତରବାରରେ ପ୍ରତିସ୍ପାଦିତ ତରବାହି ସମସ୍ତଙ୍କର ନାମ୍ୟ ଥିଲ । ସେଥିସାଇଁ ସାଜଳା ଦାସ ମୂତ ମଣ୍ଡପରେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତ୍ୱା ଲଗି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇଥିଲେ ଓ ସେଥିସାଇଁ ଅନ୍ୟତମ "ପଞ୍ଚସଖା" ବଳରାମ ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବନ୍ଦୁ ବାସ୍ୟାବସ୍ଥା ଅତିକ୍ରମ ତରବାକୁ ହୋଇଥିଲ । ପାନନ୍ତୁଙ୍କର ସୁଦ୍ଧା ବାସ ଲଗି ସେଣ୍ଟ୍ ଅନ୍ତଳାଷ ଭାଉ ହୋଇଥିଲ ସତ୍ତେ-ଜ୍ଞରେ ତାହାର ତାରଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ତବସ୍ଥିତି ଜନତ ଜାନା କବ ଫଳତଃ ଓ ନତ ତାବ୍ୟତ୍ର ପଣ୍ଡିତ ସମାଜରେ ସମାଦର ଥିଲ । ତବସ୍ପର୍ଦ୍ଧୀଙ୍କର ତବତ୍ତ୍ୱର ସାଫଲ୍ୟ ଅଦ୍ଭୁତ ହୋଇଥିଲ । ତନିତ୍ୟ ମହତ୍ତ

ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତିଷ୍ପାଦକ. ଦ୍ୟୁତ୍ତବୈଦଗରେ ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରର ଫୌତୁକ୍ୟୁର .ଦ୍ୱାର ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନ ଦେଦାରେ ଦ୍ୟୁସ୍ତର ସ୍ୱଳଦଶର ଓଡ଼ିଆ ନରମଣ୍ଡଳ ସଙ୍ଗେ ଅତରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବୈଦାନ୍ତିକ ସମର୍ଥ, ଅଶେଷ ସଦାସ୍ପଦ ଥିଲ ।

'ଦୋଃ ଦଣ୍ଡାଣ୍ଡ ସ୍ତବଷ୍ଟ' 'ଦେଦେଶ୍ୱଶ ଦଲାଷ୍ଟ', 'ସ୍ତବଦ୍ଦା ପଣ୍ଡଣମ୍' ଓ 'ଉସ୍ଥିକ ଦାଦ୍ୱଦଲୀ' ପ୍ରଭୃତରେ ଖଲାଡନ ଦ୍ଦୋସ୍ତ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବଦନା କସ୍ପାଇଛୁ । ତହ ଜୀବନର ଦଦ୍ଦବର୍ଷ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଢେଡେଡ ବର୍ଷ ସୁଖରେ ଅତବାହୁତ କଣ୍ଥିବେ । ଖାଲଉଡ ଓ ମଦ୍ରୋ-ଦ୍ୟୁର ବାସ ଉଙ୍ଗେରେ ଜ୍ଞାନୀସ୍ତ୍ରମାନ ପଣ୍ଡତ ଖାଦନ ବାଦାର ଯେପଣ ଜୀବନ ବର୍ଣ୍ଣନା କଣଛନ୍ତି, ତହିଁରୁ ସେ ତାହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତବସ୍ତୁରେ ଜ୍ଞପଲ୍ଲେଗ କଣଥିବା ଅନୁମିତ ହୁଏ । ସ୍ତଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ଫଲଶ୍ରୁ ପତାକାର ଦର୍ଶନରେ କବ କଲ୍ପନାର ସ୍ଫୁରଣ ହୋଇଛୁ—

"ସତାକା ଅଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଭାବେ ଖାର୍ଗାକୁ ଅବା,
ଏ ଗଲ ନଖ ନଗଉକୁ ଅସ ଖଲ କଣ୍ଟବା ।"

ପୁଣି ରଥଯାତ୍ରା ବେଳେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଜ୍ଞପରେ ଦେଉଳର ଶାନ୍ତଉଷତ ମାନେ ଯେଉଁ ବେଜାଘାତ କଉନ୍ତ ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଣ—

"ସ୍ତମନ ମନରେ ଇଚ୍ଛନ୍ତ ଜହିଁ ବେଜଘାତକୁ
ଗମନରେ ନଗେ ଭେଜନ୍ତ ଶମନର ବସ୍ତୁକୁ ।"
(ରସିକ ଦାଦ୍ୱବଲୀ ୩ । ୪)

ଏହା ପରେ ପରେ ନରେନ୍ଦ୍ର-ପୁଷ୍କରଣୀରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଚନ୍ଦନ ଯାତ୍ରାର ସ୍ମାନବଧୂ ପ୍ରସ୍ତୁତର ବର୍ଣ୍ଣନା କସ୍ପାଇଛୁ । ତଦ୍ଦର ଶ୍ରେଣୀ ଅବସ୍ଥାନ ଏଥିରୁ ଏବଂ ବଦ୍ଦସ୍ଥଳରେ ହୋଇଥିବା ସମୁଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନାରୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କସ୍ପାଇ ପାରେ । ତଥାପି ସ୍ତର୍ଗମର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ଭଳି ଜଗାଦଲୀରେ ଢେଉଖେଳ ଘଣ୍ଟା ଲଣ୍ଡିଜ ଯନ୍ତ୍ରିର ପଦଂପତ୍ତରେ ସୁଖ ଦ୍ଦଦ ଦରବାର ସଙ୍ଗେ ଦ୍ଦୁସ୍ତର ଗଜଜଗର ସମ୍ପର୍କ ବେଶ୍ ଜଣାପାଏ ।

ପରଂପରା, ପରସ୍ପର ଓ ଭାଜଙ୍କ କୃତତ୍ତ୍ୱ—

ଏ ଅଧ୍ୟାସ୍ତରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟର ଅବତାରଣା କସ୍ପାଇଛୁ, ତହିଁରୁ ଜଣାପାଏ ଯେ ଜ୍ଞପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସମସ୍ତରେ କହୁ ଗୋଷ୍ଠାଏ ଶବ୍ଦଃ ପଣ୍ଡବର୍ତ୍ତିନର ଅବଶ୍ୟକତା ଥିଲ । ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକ ଓ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ମଣ୍ଡଳୀ, ସ୍ୱଧାକୃଷ୍ଣ ଜ୍ଞପାସକ ଓ ସ୍ମାର୍ତ୍ତ ମହାନୁରୁସ ଜ୍ଞପାସକ, ସଙ୍ଗୀତ ରସିକ ଏବଂ ସ୍ତବଗମ୍ଭୀର ରସିକ, ସରଳତା ପ୍ରିସ୍ତ ଓ ଶାବ୍ଦିକତା ପ୍ରିସ୍ତ, ବହୁ ମୁକ୍ତିକାମୀ ଓ ମଧୁର ଶୃଙ୍ଗାର ପ୍ରେମ—ଏକାପଟ ଲାଜା ଦୁର୍ଦ୍ଧି ଦୋଶନ୍ତ ବବଧ ଦେବ ଜ୍ଞତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲ । ଦେଶ ଏପର ଜଣେ ଅସୁଦ୍ଦ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲେଖଙ୍କର ଅପେକ୍ଷା କଉଥିଲ । ତାହାର ସ୍ମଳନା ଫଳରେ ସମସ୍ତ ଦେ ପ୍ରମ୍ଭ ବଦ୍ଦୁଉତ ହେବ, ସମସ୍ତ ଅଭିରୁଚି ଚରିତାର୍ଥ ହେବ, କ୍ଷମତା ଓ ଦଦୋରଦ୍ଦୀର ସମନ୍ୱସ୍ତ ହେବ ଏବଂ ରସିକତା ଓ ଧାସ୍ତ୍ୱିକତା, ରସାଳତା ଓ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟତା, ସ୍ତୁତ୍ୱତା ଓ ତାତ୍ତ୍ୱିକତା, ସାଶ୍ରିତ୍ୟ ଓ କଲ୍ପନା ଉଲାସିତାର ଅସୁଦ୍ଦ ମିଳନ ସାଧୁତ ହୋଇ ପାରିବ ।

ସାଧାରଣରେ ଭାଷାନ୍ତରିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦଦ୍ଦୁ ଢେବଳ ତାଙ୍କର ଦୃତଜତସ୍ତୁର ମୂଲ୍ୟ ଜଇନାରେ ଗୌରବର ଦୃଙ୍ଗ ଶୃଙ୍ଗରୁ ଜ୍ଞନ୍ନେଳତ କସ୍ପାଇ ଥାଏ ତମ୍ଭା ପ୍ରତିପଙ୍କର ଉପ ଦଦ୍ଧ ବାଦ୍ୟବାଣରେ ଖତ ଉତ୍ତର କସ୍ପାଇ ଥାଏ । ଜନ୍ତୁ ସ୍ତୁରଣୀସ୍ତରେ, ଢେବଳ ବୈଧାନତ ବା ପଦଂପତ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶାସ୍ତ୍ରୀସ୍ତ ଦସ୍ତୁରରେ ତତ୍ତ୍ୱର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅନୁରୋଧ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ ଅତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟସ୍ତୁ ପ୍ରେରଣା ଲବ୍ଧତର ସମାଲୋଚକ ମଣ୍ଡଳୀ ତାତ୍ତ୍ୱିକ (Objective) ସମାଲୋଚନା ଉପରେ ଜତ୍ତ ପରତେନ୍ତ ଓ ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ଚମଳ ଦ୍ଦେଖ ପଣ କସ୍ପାଇଛନ୍ତି । ଭାଷାନ୍ତରିତ୍ୟର ଅନୁରତ ଲଗି ଏଇ ଐତିହାସିକ ମନୋସ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ଦତରଣ ନତଲେ ଢେବଳ ଖଣ୍ଡନ—ମଣ୍ଡନର ମଣ୍ଡଳୀକୃତ ଅଲୋଚନା ମଧ୍ୟରେ ପାଣ୍ଡତ୍ୟ ବା ମୌଳିକତା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର, ବହୁ ଭାଷାନ୍ତରିତ୍ୟର ଯଥାର୍ଥ ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ମିଲିଟାରୀରେ ଥିଲି

ମାୟାଧର ସିଂହ

"ତୁମେ ସୁନ୍ଦର ସିଂହ—Have you heard that the I. N. A. boys have entered into Sylhet" ବଡ଼ ବଡ଼ ଜ୍ୟାଷ୍ଟେହ୍ ଅମାସ୍ ମୋ ପାଖ ଟୁଲ ଶଯ୍ୟାରେ ବସିଲେ—"ଅଟ୍ଟେ ! ପାଖ tent ରେ ବାଇଟେନ୍ ସିଅର୍ ଅଛ, ଶୁଣିବ ।" "ଶୁଣୁଛୋ ତ'ଣ ତର ସଚାଇବ ! ପ୍ରକୃତରେ ସୁନ୍ଦର ସିଂହ୍ ଯେଉଁଠାକୁ ଅମ୍ଫେସବୁ I.N.A. ସଙ୍ଗରେ ମଣି ଏ ଗୋଲାଙ୍କ ବରୁଦ୍ଧରେ ଠିଆ ହେବା ସ୍ୱେଚ୍ଛନ ଯେ ମୁଁ ଭେଡ଼େ ଗର୍ବରେ ଗ୍ଲଜନ ସେ ବଙ୍ଗୁ ଜ୍ୱରଲେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ ତା ମୁଁ ହତେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ପାରୁନ ।" ତଥା wild woodbine ସିଗାରେଟ୍‌ଟାକୁ ଦୁଇଦମ ଟାଣିଦେଇ । "ଅଚ୍ଛା, ସିଂହ ନେତାଙ୍କ ସଙ୍ଗ ତୁମ ଦେଖାଘ ଚାରିଦରେ ଜରୁ ହୋଇଥିଲେ ! ତୁମେ ତ ତାଙ୍କ ଘର ଦେଖିଥିବ ?" "ଇଏସ୍ ।"

\+ \+ \+

ଏତଦରେ ହଠାତ୍ ମେଜର୍ ଅସି ଡାକିଲେ, "ଅଛ ହୋଇମା ସୀମାନ୍ତରେ ତୁମ୍ଭର ଗୋଟିଏ ଚାପାଙ୍କ ଲଢୁଥା ଚାହାଚକୁ ଭଲକୁ ଗସାଇ ଦେଇଚ—ଜମାନ ଚଲାଇଥିବେ ଜଣେ ଚାପାଙ୍କ ମହଲା—ମୁଁ ଏଚ୍. ଏସ୍. ଜ. (Field

Supply Depot) କୁ ଯାଇଥିଲ, ଦେଶିଟି" । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଶୁଣିଲି ଜଣେ ଜାପାଙ୍ଗ ମହଲା ଲଢୁଆ ବିମାନ ଧରି ଯୁଦ୍ଧ କରୁଚନ୍ତି, ସେଣ୍ଟ ଲୁଇସ୍ ବସ୍ତି ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ସେମାନେ ଜାପାଙ୍ଗ ବହୀମାନଙ୍କର ଯୋଦ୍ଧା ଏବଂ ଲୁଚନା କରୁଥିଲେ ଅମ ଦେଶ ସେତେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ପ୍ରତିଦିନ ଭାଙ୍ଗର ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ଦେଶି ବୁଝିଥିଲେ ସେ ଯଦି ଅମେରିକାନମାନେ ଅଃମରଣ୍ ପକେଇ ନଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଜେତୋଟି ପଃଶାର ଶ୍ରାପର ଉତ୍ତରାପରେ ଯଦି ଇଶ୍ୱର ବନ୍ଦିମ ରେଖାରେ ଅଟକି ଦୋଇଥା'ନ୍ତା, ତେବେ ମହା-ଯୁଦ୍ଧର ସମାପ୍ତି ଖୁବ ଧରଣର ଦୋଇଥାନ୍ତା । କ୍ୟାପ୍ଟେନ ଅମାସ୍ କହିଲେ ସେମନ୍ତ, ସେ return ଯିବାକୁ ସବୁ ଅଡ ଜାଜରେ ଯାଇଛ ? ଯିବ ନଯାଇ ଥାଏ, କାଲ wireless କରିଦଅ । ଜାପରେ ସେ କହିଲେ "ମୁଁ ଜେଣି କୁହୁଚ ସେଇ ଜାପାଙ୍ଗ ମହଲାଟି କଥା—ସେ ଭଲ କହୁଚ । ଯାତ୍ରା ଖଗିବଲେ ଖାଲି ଚୁପ୍ ଦୋଇ ବସିଚ—ବୋଧହୁଏ ଶୀଘ୍ର ଭାବି concentration କ୍ୟାମ୍ପ୍ ନେଇଯିବେ" । କହିଲି "ଛଅଚୁ, ମାଡ଼ଖାଇ ସତ୍ପିଦ ସଚ୍ଚକେ, ସେ କନ୍ତୁ କହିବ ।" ଜେଶ୍ଚନ, ଅମ ପାଖରେ ଯେଉଁ ବନ୍ଦୀମାନେ ଅଛନ୍ତି—ଲୁଇରେ କଣ୍ଟ ଶୁଣିଛ ଭାବିଚୁ ?"

"ପ୍ରକୃତରେ ଜେଡ଼େ ସାଉଁଶୀ ଏ ଜାତି ଏବଂ ଜ ଜେଣଓପ୍ରମ ଭାଙ୍କର ! ଏତଥା ଜ୍ଞାନ ଜେଲକୁ ବଣ୍ଟାସ କର ଦେଇଛ ।"

କହିଲେ କାପ୍ଟେନ୍ ଅମାସ୍ ।

"ଜେଶିଲ ଏ ଫଃଟୋ ଖଣ୍ଡିଏ", ଡୋଳ ଜେଖେଇନ୍ ମୁଁ ବାଡ଼ାର ଉତ୍ତ ଖଣ୍ଡି ଏ ଫଃଟୋ । ସେ ଖଣ୍ଡ ମିଲଥାଏ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଜାପାଙ୍ଗ ଜେଫ୍ଟନାଣ୍ଟ ପାଖରୁ—ଥଇ. ଏଚ୍. ଏ.ର ଜଣେ ସିପାଖି ଖାଲ ଡାଇରେ ଠିଆ ଦୋଇଥାଏ ଗୋଟିଏ ଫାଂଟ ପାଖରେ—ମୋର ଜାପାଙ୍ଗ ଜଣ୍ଟି ଦେଇଥିଲ ସେତେବେଳେ ମୋତେ ସେଖଣ୍ଟ ଭୟଙ୍କର ଦୁଇଃ ସିପାରେଃ ପାଇେଃ ଜଦଲରେ—ଜିସବୁ ସେ ଜ୍ଞାନ ଗଣିଥିଲ ତା ପାଖରେ, ତା ସେ ଜାଣେ ।" ତଥାପି ଦେବା ପାଇେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖୁ ସବୁ ଜିନ୍ତ ଜଣ୍ଟିଥିଜ ତାଡ଼ିକଥା ଦୋଇଥାଏ । ତଶେଷରେ ଫଃଟୋଟାଫ୍, ଜାମେସ୍ତ୍ର, ଆଧାର ଅମିସ୍ ଇତ୍ୟାଦି । ଜାପାଙ୍ଗ ଜଣ୍ଟି ଜହୁଥିଲ, "ଏଇଃ ଇଶିଆକୁ —ଏଣ୍ଡାମାନ ଦ୍ୱୀପର ଥଇ. ଏଚ୍. ଏ.ର ପ୍ରଥମ ସିପାଖି— ନେତାଙ୍କର ଅଳାଦ୍ ସରକାରର ଜ୍ଞସଗସ୍ତ ସିପାଖି", ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଜଦିଗଲ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନେତାଜିଙ୍କ ଜ୍ଞଦେଶ୍ୟରେ—ଜ୍ଞରହୁଜ ଦୃଢ଼ିଶର ଗୋଟିମ ଦୋଇ ସୁଦ୍ଧ କୁଦିଚୁ ଅସିଲ, ଝେରନ୍ତ ଅଜାଦ ହିନ୍ଦ ଫୌଜ ସଙ୍ଗେ ଶାର୍ଧାନ ଜ୍ଞରତ ମାରିବୁ—ସେ ଜ୍ଞଦନାରେ ଜି ରହିଗଲ ସିରୁତନଖାଇଁ ।

ଫଃଟୋ ଖଣ୍ଡ ଡାପଟେନ୍ ଅମାସ୍ ଙ୍କ ସେତନ୍ ଜେଣ ଜାଉଚା ଘରେ ମୋତେ ଅମାସ୍ କହିଲେ, ପଞ୍ଚର ସଙ୍ଗ୍ ମୋତେ ଏ ଫଃଟୋ ଖଣ୍ଡ ଜପନ୍ତୁ ମୁଁ ୫୧୦୦୯ ଦେଚ । ଜଡଲ । "ଘୋଜେନର" ଅର୍ଥ ଡାଣନ୍ତତ ? ଜନା ଆପଣଙ୍କର ଜଣିଥା'ନ୍ତୁ—ଯଦ ଆପଣଙ୍କର ଯାଗେ ଅଚ୍ଚ ଅନ୍ତ ଖଣ୍ଡେ ଫଃଟୋ ମୋତେ ଜପନ୍ତୁ ମୁଁ ୫୧୦୦୯ ଦେଚ । ଅମାସ୍ କହିଲେ, ମୁଁ କଡ଼ ଅଡର୍ଗ ଜେଲ୍ଚି, ଅଖଣ ଜ୍ଞରତ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏତେ ଜ୍ଞରତ ଦୋଇ ସାରୁଚନ୍ତ ।

ଉମ୍ମୁ ଚଢ଼ଉଚର ମୋନ ବାତ ଜ୍ଞଠିଲ—ବସିଜର ଜ୍ଞଠାଜ୍ଞରେ, ଉଠାଜ୍ ସାଉଣ୍ଡଇନ୍ଦର ଆଣ୍ଟିନାଜ୍ଞ । ଡାପ୍ଟେନ୍ ଅମାସ୍ ଙ୍କ ସେତନ୍ କଜ୍ଞର ଗୁଜଗଲେ ସେମାନଙ୍କର ଷ୍ଟେଣ୍ଡ୍ । ମୁଁ ଜେଲ୍ସେଃ ଙ୍କ ଫୋନ୍ଚରେ ଧର ସସ୍ତିଗଲ "ସୁରୁଗ୍" ଜ୍ଞଡରେ । ଥମାସର ଷ୍ଟେଣ୍ଡ ଅମ ଅଫିସ ପାଖରୁ ଅଧା ଫର୍ଲଂଗ ଜେଚ । ପ୍ରାସ୍ ୧୦ ମିନଃ ଗୁଜଗଲ—ଉଠାଜ୍ ଦଗ୍ ଜଦଗ ପ୍ରତ୍ୟେ ଭିତର ଏକ ଜଣ୍ଟିଜେପ ଶୂନ୍ୟ । ମୋର ମୁରୁଗ୍ ସଜ୍ଜେ ଅମେ ସବୁ ଅଜ୍ଞଗଲ୍—ଜଃଟ୍ସ୍ ବୋମାଃଏ ଖୁବ୍ ପାଖରେ ପଡ଼ଚ । ବୋଧହୁଏ ଅଜୁନ ପଡ଼ନ ଏବଂ ଯଦ ମୋ ମୁରୁଗ୍ ଉପରେ ପଡ଼ନ ଏ ଅଖଣ୍ଡଜ୍ଞ ଜାଗାରେ ମୋର ଏ ଜ୍ଞବନଯାତ୍ର ଜ୍ଞସିଚ—କନ୍ତୁ ଅନ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶୁଜ୍ଞନ୍ତ,—ପ୍ରାସ୍ ଅଧଘଣ୍ଟା କଣ୍ଟୁରୁ ଅଜନ୍ତୁ ଅର ବାଁଜ ଜ୍ଞଠିଜ—ଝାଡ଼ ଥ୍ରୁଚ୍ଚ ଦୋଇ ମୁରୁଗ୍ ଉପରୁ ଉପରକୁ ଉଠି ଅସିଲ ଏବଂ ଗୁଜଜ୍ଞ ଡାପ୍ଟେନ ଅମାସ୍ ଙ୍କ ଷ୍ଟେଣ୍ଡ ଅଡ଼େ—ଅହି ଯାତ୍ରା ଦେଖିଜ,ଅନ୍ତତ ଭାତା ମନେକର ଦେଚ ଶିଡ଼ସ୍ ଜ୍ଞପୁଚ୍ଚ । ଜାପ୍ଟାନ ଅମାସ୍ ଙ୍କ ଭାଙ୍କ ଦୁର୍ଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେତନ୍ ଜୁଜଜ୍ଞଣ ଉମ୍ମୁ ସଡ଼ଚେ ଧ୍ୱଂସ ଦୋଇ ଯାଇଚନ୍ତ । ଦୁଇ ମାତର ଜ୍ଞଉଚ ଜଜ୍ଞୁଡା ମୋ ସଜ୍ଜେ ଜେତେ ମିନଃ ଉଜର ଗୋଟିଏ ମୁରୁଜ୍ଜି ସବୁ ଶେଷ କର ଦେଇଚ । ଅଧ ଘଣ୍ଟାକ ପୂର୍ବରୁ କଥା ସବୁ ମୋର ଅଖି ଆଗରେ ଜ୍ଞସିଗଲ୍ । ମୁଁ ଜାଉ ଜାଉ ଜେଉ ଅସିଜ ମୋର ଷ୍ଟେଣ୍ଡ ପାଖରୁ—ଭାସରେ ଜ'ଣ ଜେଉ ମୁଁ ଜାଣିନ—ଅଡ଼ାଜ ଜେଲ୍ଚ । ଜେଲ ଅର୍ଡର ପାର୍ଟ ୧ରେ ଜାଡ଼ାଇଚ । "ଡାକ ଘରରେ ୧ଘଣ୍ଟା ଧର ମୋ ବର୍ତ୍ତମ ଦୋଇଥିଲ ୨୫ ଜାପାଙ୍ଗ ଜ୍ଞଡ଼ା-ଜାଡ଼ାଜରୁ । ଡାକୁ ମାଡ ଜଜୁ ଗସ୍ତାଏ ଜ୍ଞଆଡାଇଚ । ଘଜନ୍ତ-ପାନେ ସତ ଯାଇଚନ୍ତ—ଅମ ଘରର ଜ୍ଞଜ୍ଞମାନ ପଣ ଦୋଇଚ । ମୋର ମାଡ ଡାକୁଚ ଖଣ୍ଡ ଫିଟି ଜେଚ ଏବଂ ମୁଁ ଖାଲ ବାଡ଼ାର ପଡ଼ଚ ମୋର ଅସିସ୍ୱତ୍ୱ ।

୧୯୫୩ ମସିହା ଫେବ୍ରୁୟାରୀ ଭାରତଭୂଖଣ୍ଡ—ମାନ୍ୟବର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହେନ୍ରି ରବାର୍ଟସ୍ ଧମକର ଥା'ନ୍ତି, ଭୟର ଏଠୁ ଛଠି ଗୁଳ ଚଳାରେ ଡାଗ ନେଇ ଘର ଭର୍ତ୍ତି ଦେବୁ । ଶଙ୍ଖେ ଗୁଡ଼ବର ଯୋଗାଡ଼ରେ ଥାଏ, ଗୁଳର ଯୋଗାଡ଼ ହେଇ । ରବାର୍ଟ ସାନବ୍ରଦାରାଙ୍କ ଫ୍ରୁସ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଫୁଲ୍ କଣ ମୋ'ଠ ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖେଇ ନେଲେ । ଗୁଡ଼ବଳ ଘରେ ଜଏନ୍ କରିବାର ଶବ୍ଦଥିଲା ଯାଇଛ । "ଭୁମନ୍ଥ ସେଡଣ୍ଡ ଅଫିସରଙ୍କ ମୋଡ଼ରର ଟୁପେ ବଣ୍ଟିମାନ ଗାଇଁ ୫୧୦୯ ଦରମାରେ ମୁତ୍ତପ୍ତ ବସ୍ତୁଗଦ୍ଦ ।" ମୁତ୍ତପ୍ତନ ହେଇ । ମୋର ବ୍ରଥଇସ୍ତ ଜର୍ମିଗ୍ସଙ୍କ ଂଦ୍ଧ "A" ଅକ୍ଷର ବହୁଳେଇ ଗାଡ଼ାଡ଼ । ମୋତେ ସେ ଡାକିଲେ "ଭୁମେ ସ୍ପେଜନାମୁଗ୍ ଲେଙ୍ଗିଞ୍ଜିଃ ।" "ଅଛ ହଁ" ଜହ ଲେଙ୍ଗିଜ । ଲେଖୁ ଲେଖୁ ଂଦ୍ଧରେ ଂ। ଥିଲା ଜାମ ଲେଖିଦେଇ—ଜଡ଼ଭାବୁ ଚଢ଼ି ନପାର ମୋ ବ୍ରଥରେ ଗ୍ରଗ ଫାଡ଼ିଲେ । ଜହୁରେ "ଜାର୍ଡ଼ିକ ଂଦ୍ଧରେ ଲେଙ୍ଗିଇ ?" ଜହୁଛ, "ଇଂଦ୍ଧ ଗ୍ରଜଭ୍ତା ।" ହେଲ ଗ୍ରସ ଭାପରେ—ସମ୍ମାଳ ଗାଇଳ ନାହିଁ, ଚଢ଼ି ଅରଦନ ଜଡ଼ର ଭାଗଜରେ ବାଡ଼ାର ଥାଏ "ଗୁଛ ଗାଇଁ ସ୍ପେଡ କଁଉଡ଼ାଇ" । ଶୋର୍ଦ୍ଧା ଜଡ଼ପର୍ଯ୍ୟାର୍ଥଙ୍କ ଡାକ ବଙ୍ଗଳାରେ ଦେଖାଜଏ । ଶଣ୍ଡି ଏ ଜରଖାସ୍ତ ଲେଖି ସଡାଇ ଦେଇ । ଭାଗରେ ଘରକୁ ଅସି ଜହୁଛ, "ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ନୌ ଯିବାକୁ ହେବ । ଗୋଟିଏ ଗାର୍ଡ଼ ଗୁଡ଼ବ ଗାଇଁ ଛଠି ଅସିବ । ଗାର୍ଡ଼ ଗୁଡ଼ବ ଗାଇଁ ଗାର ଗୋର୍ଦ୍ଧା ଖ୍ରସ୍ତରେ ଔଲ୍ଲାର ଜର୍ଯ୍ୟର୍ଯ୍ୟାର୍ଥ ସାଦ୍ରେବଙ୍କ ଦଙ୍ଗଳାରେ ସଜୁଛା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଔଜନ, ସାଥ ଇତ୍ୟାଦ ଢୋଇଗଇ—ଚାପରେ ଜଣେ ବଘାର୍ଡାବୁ ଅସି ଏଇ ଗାସେଞ୍ଜରରେ ବସାଇ ଦେଇଗଲେ । ଜାଉଥର ୫ ୧୯୬୦ ଧସ୍ତରଦେଲ—ଶଣ୍ଡେ ବାଗଜରେ ଲେଖାଥିବ ନଂ ୯ ସ୍ପେଡ ଷ୍ଟେବ୍ଲିଂସ୍ (3 May Road Hastings) ଜଇଜଭା ଗାଇ ଅଫିସର ଜମାଣ୍ଡିଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ । ଦ୍ୱାଇଡ଼ା ସ୍ପେସନରେ ଔଲ୍ଲାର ମୋର ଜଣେ ଜଜୁନ ବସା ଭଦାସ-ଥିବାର ଗନ୍ଧ—ଏହା ମୋର ଦ୍ୱିଗସ୍ତାର ଜଲଜଭା ଦେଖା । ଜଜୁନ ବସାରେ ସେ ଜନ ରହୁଥିଲି ଅରଦନ ସେ ସ୍ପେସନ୍ର ଗାଇ ଅଫିସର ଜମାଣ୍ଡିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବାରୁ ସେ ଜହୁଛେ, "ଜସ ଅଜ ୬୫। ବେଳେ ସଗ୍ଧଣା ହେବ ।" ସେ ଜନ ଆମେ ଥିଲୁ ୬୫୦ ଜଣ ଏଜୁକେସନ୍—ଜଜୁନ ପରେ ଜୁଡ଼ଙ୍କୁ ସାଖାତ ଗାଇଁ ଗଦା ହେଇଥାଏ । ଦୁଇ ଗାଇ ସଡ଼ବ ୬୫ ଜଙ୍କ ପରେ ଗ୍ରାପ୍ ୫୩୫। ସମସ୍ତଙ୍କୁ "ଜଣ ଅଫିସର ବସି ପ୍ରଶ୍ନ ସମ୍ଭୁଥା'ନ୍ତି—ଆମରୁ ଯେଉଁ ଉତ୍ତରଦେଇଲୁ ପଣ୍ଡ ସଡ଼ସ୍ ଯାଉଥାଏ ତାକୁ ଜେଜଲ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ, ସ୍ପେନ୍ ବାହ୍ନାରେ ଯୋଗଦାନ କରୁଥିବା ସମସ୍ତେ ଗ୍ରାପ୍ ଗୋଟିଏ ଫର୍ମ ପୂରଣ ଭରିଦେଇଥା'ନ୍ତି "For the King, Country ଇତ୍ୟାଦି"—ମୋତେ ଏ ପେଇ ପ୍ରଶ୍ନ ମୁଁ ଜଉର ଦେଇ, "ସତ କହିବ, ନା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଗୁନଗୁରୁଇ ଜଣିବ ?" ଏ ଉତ୍ତରରେ ଂଜଣ ଯାଚ ମୋ ମୁହଁକୁ ଅନାଇଁ ରହିଲେ—ତା ଉତ୍ତରୁ ଯେ କଡ଼ ଅଫିସର ଥିବ ଜହିଲେ, "ସଭଟି ହିଁ ।" ଜହିଲ, "ପ୍ରଥମତଃ, ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଗ୍ରହେଁ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଜଦ୍ଦ ଦେଶ ଓ ବୁନ୍ତତ୍ତର ପଶିଷ୍ଟ ସମାଜର ସଂପର୍କରେ ଅସିବାକୁ ଗ୍ରହେଁ । ତୃତୀୟତଃ ମୁଁ ନସ୍ୱମାତ୍ରଙ୍କିତା ଶିଖା ଜରିବାକୁ ଗ୍ରହେଁ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଦେଖ-ପ୍ରତ ମୋର ଜଞ୍ଜିତ୍ୟ ଅଛ ।" ଏକଥା ଶୁଣି ସେ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହେଲେ ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କହିଲେ "Post him direct" । ସେତେବେଳକୁ ଗ୍ରାପ୍ ଖଇ ୬୫।—ପ୍ରତଦନ ଏସବୁ ଖଦ୍ ଶୁଣି ସ୍ପେଜଙ୍କର ଜଣ୍ଡରଖାସ୍ତ ହେଇଥାଏ—ସେଦଉ ଜଣ୍ଡରଖାସ୍ତରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଥାଏ ବୋଲ୍ ମୁଁ ମୋର ୫୍ଟ ଜଣ ସାଥିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖୁସି ଗଣ୍ଡର ଫେରୁଥାଏ—ଅନ୍ୟ ଭଦ୍ରଲେକ ଗୁଡ଼ବ ସ୍ପେଡ଼ଠାରେ ଚଞ୍ଚା—ସମସ୍ତେ ବଘାଲି—ଅସୁ ଅସୁ ଭାଷରେ ଜଣେ ଜହିଲେ, ମିଷ୍ଟର ସିଂହ, ଅସଚ ସ୍ପର୍ଶ୍ୟବାବୁ । ଆସାକାର direct posting ହବେ—ଅମାଜେର ଜନ୍ମ ଷ୍ଟ୍ରେନଙ୍କ୍ ସେଡେ ହବେ—ଚାଲକେ ଦେଖା ଯାଚ୍ କୋଥାଏ ତେ ଯାଏ । ଅଚ୍ଛା ନମସ୍କାର । ଜସୁରାବୁ-ବାରୁ ପାଖରୁ ସେ ପୃଅଡ଼େ ବଦାସ୍ ନେଲ୍ ।

ଚଢ଼ି ଅରଦନ ସକାଳ ୧୦୫। ସମସ୍ତରେ ବେଡ଼ଫ୍ ଶଣ୍ଡଧର ସୁଣି ସଡ଼ୁଛଲ ମେଁ ସ୍ପେଡ଼ ଅଫିସରେ—ଅଉ ମାର୍ଚ୍ଚ ଭା ୮ଜଣ ସିଲଚାଗରେ ସୁଦ୍ଧ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଇ । ଚଂଣ ଗୁଳସ୍ତ ଗାଇଡ ଜାଣି ନଥାଏ । ଗ୍ରାପ୍ ୧୯୬୩। ଦେଇଲ୍ ଶଣ୍ଡି ଏ ସରୁଆଳା ଗାଇଳ selected as a Havildar clerk—posted in 9 field Bakery R. I. A. S. C. Bombay । ଜଣେ ସରଦାରଙ୍କ ସରୁଆଳା ଶଣ୍ଡ ଜାଡରେ ଧସ୍ତର ଦେଲେ ଏବଂ ଜହୁଲେ "ଶୁଣୋ ଜଜାନୋ, ଅର୍ ଏକ୍ ଦଣ୍ଡେ ଜାଇଡ଼ା ସେ ଗାଡ଼ ଗେଡ଼େଗା—ଅର ଅଟ୍ ଘେଜରୁ ଉଣ ରୁପାସ୍ତା ଉଅ ଯାଜା ହୈ । ଜାଡ ସବ୍ ଖାଜା ଗିଜା ଅଫ୍ ତୋ ସରଜାମ୍ ଜାହାଜୁର ଦେଙ୍ଗ । ଜସ୍ୱାର ହୈ। ଜାଇଜ !"

ଗ୍ରାପ୍ ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ଗୋଟିଏ ୫ଡ ଅସି ପିଅଜେଲ —ସେଥିରେ ଗ୍ରାପ୍ ୫୍ଜଣ ଖଣ୍ଡେ ଚଢ଼ିଲ୍—ସରୁଅପି ଜାଇଡ଼ାରେ ଔଲ୍ଲାଇଲ୍—ସ୍ପେସନରେ ଜଣେ ଗୋଷ୍ଠ ଭଦ୍ରଲେକ ସମସ୍ତଙ୍କ ନାମଧର ଗାଡ଼ରେ ଛଠାଇଦେଲେ—

ଦାଢ଼ିରେ ୫୧୯୯ ଧଳାକେଶ ଏବଂ ଚଢ଼ୁରେ ସୋନାମର ଜଳୁଗୁଞ୍ଜ ଅଫିସର । ସମସ୍ତ ଜେଲ୍ ଜଡ଼ ଜଡ଼ ଭୟାଗାରେ ଥରୁଥାଇ କେବେ—ଆମ ଜୀବାଣ୍ଟେଣ୍ଟରେ ଜଣେ ମୋଟା ଜଦ୍ରଲେକ ଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଥିଲା ଭାମାସା ଲଗାଥାଏ—ସେହି ଗୋର୍ ଅଫିସର ଜଣଙ୍କ ଆମ ସଙ୍ଗରେ ବ ଜ୍ଞଠିଲେ । ଘଡ଼ ଜମ୍ବିଲ—ସମସ୍ତେ ଜଡ଼ ଜଡ଼ କଥା, ଗାଁ କଥା ଓ ଘର କଥା ଗଦାଇ ଥାନ୍ତ—ଡାକ୍ତର ଷ୍ଟେସନ । ଲେକ ଗଡ଼ଜ ଜଦର ମାନଙ୍କ ଡାକରେ ଡାକ ଫାଟି ଗଡ଼ୁଥାଏ—ମୋଟାଏ ସମସ୍ତ ଜେବ—ଟେନ ଇଞ୍ଜିନ୍ ଘସ୍ ଘସ୍ ଶବ୍ଦଜର ପାଟିଫର୍ମ ଖଡ଼ଜ—ଜମ୍ବେ ଅଜମ୍ବୁଜେ—ଜେତେ ଚଲ, ନଈ, ନାଲ ସବୁଜ ଖେତ ଦେଇ ଟ୍ରେନ୍ ଗଲଥାଏ—ମୋର ଜହୁ ସିଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ନ ଥାଏ । ମୁଁ ଜୁହୁଥାଏ ମୋ ଜଡ଼ କଥା—ଟ୍ରେନର ଗତି ସଙ୍ଗରେ ଅଯଥାର ମୋର ମନର ଜ୍ଞଳନା ବଢ଼ି ଗଲଣ—ଚ'ଣ ଘୋଲ୍ ଘରକୁ ଶଠି ଜେବ—ଜଡ଼ ଜଦର ଅସିତ । ତତାଚ ଟ୍ରେନ୍ ଜଜନ ଜେଲ ବର୍ତ୍ତମାନ ଷ୍ଟେସନ । ସାଁଜା ଜ୍ଞେଗର ଡାକରେ ମୋର ଜ୍ଞଳନା ଜ୍ଞଙ୍ଗିଗଲ—ମୁଁ ବାହାରକୁ ଅନାଇ ଗ' ବାଜକୁ ଡାକଲ ତେଣେ ଗ' ଗାଈ । (ଅସମାପ୍ତ)

● ● ●

ଏ ବର୍ଷ ବଗ୍ରଟ ପରିକଲ୍ପନାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି—
ଶବ୍ଦତ ଜାଲର ଶିଶିର ସିକ୍ତ ଶିଉଳୀ ପର ଶୋଭନ ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ।
ଅଜ୍ୟନ ଦୁଇ ଶହ ପୃଷ୍ଠା ସମନ୍ୱିତ—

ଆସନ୍ତା କାଲି'ର ପୂଜା ସଂଖ୍ୟା

ଓଡ଼ିଶାର ବଶିଷ୍ଟ କଥା ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଲେଖା ଏବଂ ବହୁ ରଙ୍ଗୀନ ରେଖା ଚିତ୍ର ଏବଂ ଆଲେଚ ଚିତ୍ର । ପ୍ରତି ପୃଷ୍ଠାରେ ଆପଣ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ପଡ଼ିବେ ।

ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟ ମାତ୍ର ଟ ୧-୫୦ ନ୍ୟ ପଃ

ବଶେଷ ବବରଣ ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ କରନ୍ତୁ

କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ :—୨/୧ ପ୍ରେମଚନ୍ଦ ଦତ୍ତ ବସୁ ଷ୍ଟ୍ରୀଟ, କଲିକତା—୧୨

ସ୍ମୃତିମା ସଂବାଦ

ବନ୍ଧୁବତ୍ସଳ କଳାକାର

ଧୀରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ବିଶ୍ୱାଳ

ଗୋ ବି ଦ ମି ଶ୍ର

ଧୀର, ଭତେ ନଇଁଥ ଅଳ ତୋ ଚରଣରେ ଲେଖୁଛ—ବୋଉଥିଲେ ବା ବୁଲିଥିଲେ କ୍ଷମା କରିବୁ ! ତୁ ତା କରୁଚ—ତାରଣ ତୁ ଚଲାଚାର ଢେଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଜାଚରେ ତୁ ଧୀରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ବିଶ୍ୱାଳ, ଅଡ଼ଶ୍ରେଚ୍ଚ ନୋହୁଁ, "ଧୀର" ।

ଚଚେତ୍ତରୁ ଫେରି ଅଁଚରେ ଗଣ୍ଡେ କଁଣ ଖାଇ ଧୀର ବାଡ଼ାଚ୍ଚରେ ଅଡ଼ିଆ ଜମେଇବାପାଇଁ । ଘରକୁ ଫେରିବା ବୃତ ସ୍ତୁତ ବାଚ୍ଚାରେ । ଏ ଅଡ଼ିଆ ମଜ ଗଣ୍ଡିର ଅଡ଼ିଆ ତୁଚ୍ଚେ, ଗାଲ ପୋଡାମର ଅଡ଼ିଆ ତୁଚ୍ଚେ ବମ୍ବା ସ୍ତୁତଘରର ତୁଚ୍ଚେ । ଏ ଅଡ଼ିଆ ନାଚ-ଗୀତ, ନାଟକ ସିନେମାର ଅଡ଼ିଆ । ଖୋଚ୍ଚରେ ଭାକୁ ସିନର ଜଲାବଚାଶ କେନ୍ଦ୍ର, ଚୌଗସି ଏଚ ସିନେମା ହଲ ନଚେତ ଛପ୍ପାଛର ଅଫିସରେ ।

ଏଇଲେକା ଲେଖିଇବେବେ ତୁ ଏତ ସେ ଛେଣ୍ଠିଠି ବସି ଖଲଖ୍ କ୍ୟାର ଜମିର ବଥା କୁହେ, ସ୍ୱଳଚାପୁର ଚେମିଛ ଗ୍ଲାସ୍, ସୁଚନା ଚଥର ଏଚ୍ସପ୍ରେସନ ଚଏ—ଏମିଚ ଗୁଡ଼ଏ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଜହ ସାଙ୍ଗ ସାଥିକ ମେଜରେ ଜମେଇ ବସିଥିଚ ।

ଧୀରର ଶାସ୍ତ୍ରୀଚ ବୁଗୋଲଖା ଶୁର ଜଡ଼ । ମୁଣ୍ଡରେ ଗ୍ରେଃ ଛେଃ ଗୁଡ଼ଏ ଜାଲ । ତୁରନ୍ତ ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ଗୁଣୀ ।ଏ । ଜନ୍ମ ଧୀର ଗୁମ୍ଭିରେ ଧୀର, ଶାନ୍ତ ଜନ୍ମ-ବତ୍ସଳ । ଚଚ୍ଚାରେ ଜା ସାଥିରେ ଜାଚନ୍ତୁର ଜୋଇ ବସିଜାଏ । ଗଜବେଳେ ଜଡ଼ୁ ତୁଣ୍ଡି ଅସି ଜା ଓଠରେ ଜଖେସ୍ତୁଏ । ଜର୍ଶଚ ମୁହଁରୁ ଗୁଞ୍ଜନ ଶୁଭେ । ଥରେ ଥରେ ମୁଁ ଶୁଣିଛ ଏମିଚ ଗୁଡ଼ାଏ ଶବ୍ଦ—ଭୁଗଚ୍ଚେ । ତୁ ବଃକରେ ଗତେ

ବର୍ଷ ହେଲା ରଙ୍ଗଭୂମି, ଧୀର ବାବୁଙ୍କୁ ଜଣିଛି ? ଖଣ୍ଡୁଛ କ'ଣ ନା ସେକ୍ସା ଜବ ? ଜବ ଜାକେ ଗୁରୁ, ଜର୍ଜ ବା ଜଂଘ, ଜଏ ବା ଗ୍ରେଲଙ୍ଗ ପିଲ୍ଲା । ଏ ସବୁ ଡେଇଁବା ଧୀରଙ୍କ ବଇଜ ନାଏକ ଓ ସିନେମାରେ ଲୁମିବାର ନାଁ । ଏଥିରୁ ଜଣାପଡ଼ିଥାଉ ମନୋଦ୍ୟୁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହି ଧୀରଙ୍କ ନଜର ବାଧା ସେମିଡ଼ ଗୋଖାଏ ଅଗଗ୍ରଧ ।

ଶିଲ୍ପୀ ହେବାକୁ ହେଲେ, ପ୍ରଥମେ ପରଣତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏଇ ଧୀର ସହଜ । ବାହାର ଚିତ୍ର ଅଙ୍କିବା ଦରକାର ହେଲେ ପ୍ରଥମ ଚଟିଆରେ ଧୀର ସଜାନ୍ତି । ପ୍ରଫେସନାଲ ସ୍ତରରେ ସେ ହେବେ ଠିଆ ହୋଇବା ସତ, ହୁନ୍ତୁ ଅଲଗୁଣ୍ଡା ଏ. ଇ. ସ୍ପୁ. ଓ ଜନତା ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ଜଣେ ସ୍ତରରେ ସେଠା ଅଙ୍କୁମାନେ ତାକୁ ଚଢି ନେଇଥାଆନ୍ତି । ଜନ ସ୍ତର ବର୍ଷରୁ ଶିଶୁ ଶିଳ୍ପୀଠୁ ଆରମ୍ଭକରି ସ୍ତର ମାଣିଆ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ତୁଲ୍ୟ ଦଲାଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ସ୍ତୁଇ, ଦାଦା, ଠାଣ, ବାବା ସ୍ତରରେ ସମ୍ବୋଧିତ ଜନତା ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅଫିସରେ ତାର ଫଟୋ ଏବେଳ ହୁଲୁଛି । ତାର ଜନପ୍ରିୟତାକୁ ବେଖିଲେ ବଡ଼ ଇର୍ଷା ବୋଧ ହୁଏ । ତାର ବଡ଼ ଗୁଣ ହେଉଛି, ଶିଘ୍ର ଏବଂ ସହଜରେ ସେ ସରକୁ ଆପଣାର କରି ନିଏ । ଏ ଛଡ଼ା ସେ ଏତାଧାଡରେ ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକ, ସମାଜସେବକ, ଅଇନଜ୍ଞଗୁ ଅଟନ୍ତି । ଶିକାଗୋରେ ସେ ଗୋଷ୍ଠିବାହାଁ । କିନ୍ତୁ ମନର ତୃଷ୍ଣା ସେଖାଏ ଜଳା ଚଳିଛି । ଜଣେ ସହର ବଗଜପୁରର ଜଖ୍ୟାତ ମୋଡ଼ଲ୍ଲର ଜଉଦର ସନ୍ତାନଙ୍କ ଦ୍ୱିଘାସ୍ପୁଟ ଧୀରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦଣ୍ଡାଳ । ଜନ୍ମ ୧୯୩୦ । ଉଚ୍ଚଉତ୍ତରରେ ସ୍ତମଲୀଳା ଭାମସା ହୁଏ । ଜଣବର୍ଷ ବେଳେ ଧୀର ଭାମସା ଦେଖି ସରେ ଭାମସା ଅରମ୍ଭ କରିଦଏ । ଗୋଟିଏ ହାତ ଫାଳଅ ହୁଏ ଭାଇ ଶଙ୍ଖା, ଗୋଟିଏ ଗଣ୍ଡେଇ ହୁଏ ଭାଇ । ସାଇ ଛୋଟାଏ ହୁଏନ୍ତି ତାର ଦର୍ଶକ । ଡେଉଡେଉଳେ ସ୍ତରଣ—ଡେଉଡେଉଳେ ସ୍ତମଉଡ । ସ୍ତୁଲ ଗଲ, ଆରମ୍ଭ ହେଲ ଡଇଳ ପିଡ଼ା । ଫାଷ୍ଟ ଇଅର, ରେରେହୁସା ଡଇଳ । ଦଶ ଜଣର ଛାତ୍ର ନୂଆ ସ୍ତହଁ ଉଡରେ

ସ୍ୱା ସ୍ପର୍ଦ୍ଧିତ ଲଗ୍ନ । ଯେମିତ ବଡ଼ ସ୍ୱପ୍ନର ସୁରୁଆ । ଡ୍ରାମାଟିକ୍ ସୋସାଇଟିର ଅଭିନୟ ସେକ୍ରେଟେରୀ ପଦ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୁଏ । କୌଣସି ଧ୍ରୁବର ନାହିଁ, ସଦାଧ୍ରୁବ ସ୍ୱେଚ୍ଛ ପାଇ ଛଟାଇତ ହୁଏ । ଅଭିନୟ ହୁଏ 'ଡାଗ୍‌ଗାର୍ଡ' ଡ୍ରାମା । ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରେ ସେ ଦଂଶ ଭୁଟିଭାରେ । ବଡ଼ ଗର୍ବର ଅଭିନୟ, ଭୋକାବୁଲାରି ଏକ୍‌ସପ୍ରେସନ୍, ଭଏସ୍ ମଡ୍ୟୁଲେସନ୍ ଅଇନସ୍ଟାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ମଣ୍ଡଳୀ ସମସ୍ତ ଚକିତ ହୋଇ ଛଠନ୍ତି । ତହିଁ ପରେ ଜାଦବ ଅଧେ ଦୁଃଖ ଦେଖାର ଦେଇଥିବୁ, ଅଇମୁଣ୍ଡା ଥିଏଟରରୁ । ତାହାଙ୍କ ଭିତରେ ଅନୁସୃଷ୍ଟାରେ ଯୋଗଦେଇ ପାରେନା । ଯୋଗଦଏ ଦେଖାର ଶିଳ୍ପୀ ଭିତରେ । ୧୫୪୮ରୁ ଏ ଗଣ୍ଡିର ରେଡ଼ର୍ଓରେ ଗ୍ରାମ୍ ପ୍ରତି ପାସରେ ଥରେ ତାର କଣ୍ଠଧ୍ୱନି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ।

କଲେଜରେ ପଢ଼ିଥିବେଳେ ଅରମ୍ଭ ତରେ 'ସିନେ ଓଡ଼ିଶା' ପତ୍ରିକା । ଅଲ୍ପ ଦେଉଦେବର୍ଷ ଭିତରେ ଏ ପତ୍ରିକାଟି ଅଇ ଜନପ୍ରିୟତା ଅର୍ଜନରେ । ତାହା ସଂଚାରର ଅନ୍ୟତମି ଭୂଲ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଗୋଇତାଡ଼ ଲେଖିବା, ସେମାନଙ୍କ ଛବି ତାଡ଼ାର କରି ଓଡ଼ିଶାବାସିଙ୍କୁ ଅନନ୍ଦ ପରିବେଷଣ କରିବା ତାର କାମ । ଥରେ ଥରେ ଏହା ପତ୍ରିକାଟି ଦୁଟି ତାକୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର କାମ ସମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । କଲେଜ ପଢ଼ା ବନ୍ଦ ହୁଏ, ଧୀର ହୁଏ ଓଜଲ । 'ସିନେ ଓଡ଼ିଶା' ବନ୍ଦ ହୁଏ ।। ମଝି ମଝିରେ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ଲଣ୍ଡେ ଟଙ୍କା ହବ ଥଉଲା କ—ଗୋଟିଏ ବଡ଼ିଆ ସିନେମା କରିବା । 'ଫିଲ୍ମ ଫେସ୍ଟିବାର' ଭଳ ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଆ ସିନେମା ପତ୍ରିକା ତାହାର କରିବା ।

ଭଲାଦଡାଣ ଦେଖିବାର ଡାର୍ଜିଲିଙ୍ଗ ଜମିଃ ସବ୍ୟ, ନାଃ୍ୟ. ବନ୍ଦୁଗର ସଙ୍ଗଠନ, ଅଭିନୟ ଅପୋସିଏସନର ପ୍ରଥମ୍ଭୀ—ଏହିଭଳ ନାନାଦ୍ୱ ଚଳା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅହରହ ଅଟାଟୀ ସ୍ୱରରେ ଚଳିଛି ।

ସେତନ 'ଶ୍ୱେତଗଙ୍ଗା' ନାମିତ ଅଇଜାତ ଦେଇଥାଏ ଭଲାଦଡାଣ ଦେଖିବାରେ । ହଠାତ୍ ଓଁଙ୍ଗଣ୍ ଅଉଥରୁ ଉତ୍ତରରୁ ପଶିଥାଏ ଧୀର—ସ୍ୱେଲର ପିଢ଼ା । ସ୍ୱେଲର ଜଣ ତେଜେସ୍ୱୀ । ମୁହଁରେ ପ୍ରାଣବନ୍ତୁଜର ସରଣ, ଜାସ୍ୟୋଜ୍ୱୀପଜ ଗୁଡ଼ାଏ ଜାଏଲଗ୍ ।

ଶମ୍ଭୁପିଣ୍ଡର ପାଖରେ ମୁଁ ବସିଥାଏ । ମତେ ସେ ପଗ୍ଭରନ୍ତି—"ଚ୍ଚ, ତ ପ୍ରଫେସନାଲ ଅଃନ୍ତ ।"

"ନାଁ—ତାର ଜବରା ଓଜଇଛ । ଅମେତର ଅଟିନ୍ତ ।"

'ଖୁବ୍ ଖୁଲି ଜଉଛେଇ ।'

ଧୀରର ଘନଘନ, ଅନ୍ତଘଟ ବଡ଼ ଭୂଟରେ ଏ ପ୍ରଶଂସା ସ୍ପର୍ଶରେ ମୁଁ ସେଦିନ ଆତ୍ମପାତ କରି ପକାଇଥିଲ ଭାବି ନଜଗଇ । ଅଜ ସେ ସତ୍ୟକୁ ଲେଖିଥିବେଳେ ଅମେ ଥରେ ତାତ୍ତ ହୋଇ ପାଉଛୁ । ତରର ପ୍ରଶଂସା ଆତ୍ମପାତ କରି ଯେପରି ମୋର ଅଙ୍ଗୁଣ୍ଠ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଏଡ଼ାଇଥିବା ପୁରାର ଶିଷ୍ୟା ଶ୍ୱଶୁର ଭୂମିକାରେ ଧୀର ଯେଉଁ ଅଭିନୟ କରିଛ ଦେଖିଲେ ପ୍ରଶଂସା ପୁରାଣ ଓଜାଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିବ ତା ଭୂଶରେ । ଫିଲ୍ମ ମ୍ୟୁଜିକ୍ କରିଣ, ଭେଣ୍ଟ ସେଥିରୁ ଖାନ୍ତ ରହିଛୁ ।

ଧୀରର ଜଲାଜାର ଜୀବନଧା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଏତେ ଘନତ୍ୱ ଭୂରରେ ଜଡ଼ିତ ଯେ—ଲେଖିଲେ ସରନଳ । ଜଗତ୍ତର ସୃଷ୍ଟା ପୁରାଣ ଯଦି ଅନନ୍ତ ହୋଇ ଥାଅନ୍ତା, ତୁମତ ଏ ଅନନ୍ତ ଜୀବନଧାକୁ ଲେଖି ଶୁଳ ଥାଅନ୍ତ ଅବଶ୍ୟାନ୍ତ ଏ ଜଲମରେ ।

ଆଗାମୀ ପୂଜା ସଂଖ୍ୟାରେ

ଆମର ଅନ୍ୟତମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାଃ୍ୟକାର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପାଳ ଛେତ୍ରୀଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଜାଃ୍ୟଗୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକାଙ୍କିକା—

"ବ ନ୍ଦ-ନା ଶି କା"

ଆମ ଗାଆଁ ଚିଠି

ଜିଶେ ନବ ଗତାବ୍ଦୀକୁ ନେଇ ସହସ୍ରଲକ୍ଷଙ୍କ ମଝରେ ହଲଚଲ । ମିସ୍ ଲୀଲା ସ୍ମମାଇସ୍ଥା ଜାଇନ୍ ବୋଲ୍ କଣେ ଅଧୁନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ ଅହି ହାଜର ଇଣ୍ଡିଆରେ । ଏଲ୍ଲ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇଥିବା ସ୍ୱଦର୍ଶନା ରୁମ୍ଝୀ ଫିଅ ସ୍ୱରଭର ଚକଚକ ଶିଲ୍ପରେ ହରଳ । ଜାଯା ଗଢ଼ିଥିବା ଚରିତ୍ର ଅସ୍ପୃର୍ଶ ଓ ପ୍ୟାରିସରେ—ଲଣ୍ଡନେସ୍ଥୋରେ । ଶିଖା ଫଖା ଭୁରଭ ଜାହାରେ । ଇଂରେଜ ଓ ଫ୍ରେଞ୍ଚ୍ ଚମଡ଼ା । ଦବାଚ ଓଢ଼ାଇଥିବା ଓଜସ୍ୱୀ ଦୋଃଖଲର ଅନ୍ୟଲୟ ମାଇଜ ଫିଜ୍ଜ ଓଜସ୍ୱୀଙ୍କ ସଙ୍ଗତ । ଜନ୍ମୁ ଚିତ୍ରଜନ ଦେଇ ଜାରଭର୍ସ ଦୋଇଯାଇଛୁ, ଫ୍ରେଞ୍ଚ୍ ଭାଷାରେ କଥା ହଉଛେ । ବ୍ୟାଲେଜାନ୍ସ ଶିଳ୍ପିକା ପରେ ମାଦ୍ରାଜ ଅସି ଭୁରଭ ଜାହ୍ନ୍ୟମ୍ ସଧ୍ୟ ଶିଖି ଯାଇଣ । ଏଡ଼ା ଛଡ଼ା ବଲଡାନସ୍ ଚ ଭଲ ଜାଣେ । ସଙ୍ଗସ୍ପୃଶ ଫମିଲା ଏଲ୍ଲ ଗୋଃଏ ଝିଅକୁ ଜାସ୍ଥିବା ଲୁଫେ ଭାଇବା ସ୍ଥଗି ଧାଁ ଧପଡ଼ ଲୁଚିଥିଲ ଶଳ ପହସ୍ଥଲଙ୍କ ଓ ପ୍ରଯୋକ୍ତମାନଙ୍କର ।

ତେବେ ସଫଳ ଡେଲେ ସହସ୍ରଲକ ଦୁର୍ଗାକେଶ ମୁଖାର୍ଜି । ଭୀଳ ଅଗାମୀ ଶତ 'ଛନା ରସିକା ନାମ ହୈଁର ନାସ୍ଥିବା ଲୀଲା ନାଇଡୁ । ନାସ୍ଥିତ ଦେବ ଅନନ୍ତ । ଏଡ଼ାଛଡ଼ା ଲୀଲା ଅଭ୍ଗୋଃଏ ଦୁର୍ଗା ଶଙ୍କରେ ରହୁଛ, ଯାହାର ନାସ୍ଥିତ ସମ୍ବରୀ ଅର ସ୍ୱାଃଗର୍ଜ ।

ଗଲ୍ଫ ଚମତ୍କାର ।

ଶୋଭ ବସ୍ପର ପ୍ରେମ ସଫଳ ହେଇଛ । ଝିଅର ଚରାତ ହେଲ ଅନ୍ୟତ । ପୁଅଟି ଯୋଗ ହେଲ ସୈନ୍ୟ ରାହୁଖାରେ । ପରେ ସଂଖାତରେ ଦେଖା ହେଲ ବୁଦ୍ଧଜଣଙ୍କର । ତରୁଣଟି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲ ତରୁଣୀ ରାଜ୍ଞୀ ବର୍ତ୍ତିମାନ ଜା'ର ଜ୍ଞର୍ତ୍ତଜନ ଅଫିସରଙ୍କ ସଙ୍ଗଧର୍ମିଣୀ । ସ୍ୱା' ଉତରେ ଅଗମ୍ୟ ହେଲ ପୁଣ୍ଡ । ଫଣ୍ଡାକୁ ସିରାକୁ ପଡ଼ଲ । ଝିଅଟି ପୁଅକୁ ଜାଡ ଚଢ଼ଲ—ମୁଁ ଜାଣେ କୁ ମତେ ଏସଙ୍ଗନ୍ତ ଭଲ ପାଇଥିବ, ତେବେ ମୁଁ ଗୋଃଏ ଜାସ୍ଥିତ୍ୟ ହେବ ।

କ ଜାସ୍ଥିକୁ ?

—ସ୍ୱତରେ ମୋ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଏଲ୍ଲ ଯତ୍ନ ନେବୁ, ଚଢ଼ାକୁ ସେ କୌଣସି ଖତରେ ପଡ଼ବେବ । ସ୍ତ୍ରୀ ହବରେ ମୁଁ ଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲେ ଯେଉଁ ସାହାଯ୍ୟ ଜରନ୍ତ, କୁ ମୋର ଦୋଇ ସେଉ ସାହାଯ୍ୟ ଜରବୁ ।

ସ୍ୱବନ୍ତ ଜଣକ ଜରାତ ହେଲ—ଚଣ୍ଡପ୍ ଜରତ । ଶେଷରେ ଜାକ୍ତାର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପ୍ରାଣ-ରକ୍ଷା ଜନ୍ତବାଲଗି ପ୍ରଖୋସ୍ଥର୍ଗ ଜଲ ସ୍ୱବନ୍ତ ଜଣକ ।

"ଛସ୍ତେ ଜଡ଼ା ଥା" ଚଲଚଳ ଦୋହଁ ମୋଃାମୋଃ ଗଲ୍ଲ । ଦେଶ ଭ୍ରବସ୍ଥାସ୍ଥ୍ର । ପସ୍ଥୁତ ସ୍ୱଲତ । ନାସ୍ଥିକ ସ୍ଥାଳ ଜାଣ୍ଡ, ନାସ୍ଥିତା ନଜା । ଫଗୀଙ୍କ—ସର୍ଭାଲ ଚୌଧୁସ୍ଥ୍ର ।

ପଡ଼ଲଗାଁଓ, କାର୍ଣ୍ଣିର । ଚମତ୍କାର ପାରୁଛକ ଦୃଶ୍ୟ । ସେଇ ଦୃଶ୍ୟରେ ଖୁବ ଚହଲ ଦୋଇ ଦୁଠାରୁ ଗୋଃାଏ ଦୋଉଲ ଗଢ଼ ପଡ଼ଲ—ଟାଲ୍ ଛପଜ୍ୟକା ଅଡ଼କି । ଦୋଉଲଟା ଠରୁ ଠର୍ ଶଢ଼ ଜଡ଼ ଗଢ଼ ସ୍ଥୁଲତ । ପଛରେ ଲଣେ "ସେବ ୍ଲ । ଦେଖୁଥା ସ୍ଥାଲତ ଜାଣ୍ଡ ଦୁଇଟି ଘାଦ । ସେଇଟା ଅଣ୍ଡ ଜିବ ଦୃଶ୍ୟଟି । "ଜାନାଇଡା" ସ୍ୱଜକାପୁର । ବଣା ଯେ ବୃଣା । ଦୋଉଲଟାକୁ ଧରବାକୁ ଯାଉଛ, ଅଥତ ଧଉ ସରୁଜ୍ଞ ଗୀଜ ବାଡ଼ାଇ ପଡ଼ଲ ସ୍ୱଜ ସ୍ଥୁଡ଼ିକୁ—

କାମିନୀ କୌଶଲ

ବୁକ୍ ମୋ ଓ ଫାଜେଓ୍ୟାଲି, ବୁକ୍ ଯା,
ମୈ ତୋ ସ୍ୱାମିହୁଁ ଭେସ୍ତ ମଞ୍ଜିଲକା ।
ନଜରେମେ ତୁମ୍ହ ମେ ତୁମ୍ହା ସତ
ଅଉର ବୁଲ୍ ନେହି ହୁଁ ଜଲ୍‌ଜା ।

ଅର୍ଥ ହେଉଛି—ଓ ଯାଦୁ, ଅଟକ୍ଯା, ମୁଁ ତ ତୋ
ଭରସାର ସାଥୀ । ତୋ ଆଖିରେ ଅଦଶ୍ୟ ମୁଁ ବାସେ

ଭଲ ହୁଏନି, ତନ୍ତ ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ ମଣିଷଟା ଶବ୍ଦ ହୁଏନି ।

'କାଲାଇଡା' ଛବିର ନାୟକ ଦ୍ୱିଜଦାସୁର, ନାସ୍ତିକା—ତୁଙ୍ଗନ । ସ୍ୱର—ଶଙ୍କର ଜୟକିଷନ୍ ।

ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ଡେ. ଅମିତ୍ ଭଟ୍ଟର ଏକ ଫୋଟି ଝିଅ ଶବି 'ଯୁଗଲ ଏ ଆଇନ୍' ଫିଲ୍ମରେ ମଧୁରା ମଧୁରକୁ

ଅଭିନୟ କରୁଛି

ଭୁଇଁଜ ଫିଲ୍ମ ଫରଓ୍ୱାର୍ଡ (ଇଙ୍ଗ୍ଲି) ଦଇ ନେଇଛନ୍ତି ।
ସୁନିଲଦତ୍ତ ନାସ୍ତିକା—ମଧୁବାଲା ।

ବୈଜୟନ୍ତୀମାଲା ଡବାଡ଼ କରୁଛନ୍ତି । ସୁରଜା ସେନ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି । 'କମ୍ପେନି କା ବାବୁ' ଓ 'ସାରଦା' ଦୁଇଟି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ତୁଟୁଛନ୍ତି । ତୁଲସୀଦାରେ ନାସ୍ତିକା ନାୟକ ଦେବ ଆନନ୍ଦ ।

ସତ୍ୟେନ ବସୁଙ୍କର 'ଜାଗୃତି' ଛବିର ନାଁ ବଦଳି ହୋଇଛି 'ଘର୍ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍' । ସାନ୍ତାକ୍ରୁଜରେ ଅଲ୍ ଗୋଟିଏ ଷ୍ଟୁଡିଓ ଫ୍ଲୋରରେ ଆୟୋଜନ ଚାଲିଛି—'ଶବ୍ଦଲୀଲା' । ଦୃଶ୍ୟରେ—ପ୍ରଦୀପକୁମାର, ଶବ୍ଦଲୀଲା—ବୈଜୟନ୍ତୀମାଲା ।

ମାଦ୍ରାଜ ଏ.ଭି.ଏମ. ଷ୍ଟୁଡିଓ ସେନ ଓ ସୁଜତାଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଛବି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଆୟୋଜନ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ସ୍ୱରୁଦତ୍ତ ଭାଙ୍କର "କାଗଜ କେ ଫୁଲ୍" ଓ 'ସୁଜତା' ଶେଷ କରି ନୂତନ ଛବି ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଛବିଟିର ନାଁ "ଓଲା ସେଇ ଧାନ" କେରଳର ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳି ଲେଖକଙ୍କ ରଚନା ।

ନମ୍ବର ସ୍ୱପ୍ନଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଛବି 'ଅମୃତ କୁମ୍ଭର ସଂଧାନେ'(ବଙ୍ଗଳା)ନାୟିକା ବୈଜୟନ୍ତୀ ମାଳା । ସତ୍ୟଜିତ ସ୍ୱପ୍ନଙ୍କ ଉଷାଦ୍ରୁ ନାଥଙ୍କ 'ନଷ୍ଟନୀଡ'ର କାମ ପ୍ରାୟ ଆରମ୍ଭ ହେବା ଜିନିଷରେ ।

ମଧୁବାବୁ ଓ ବଣୋର କୁମାରଙ୍କ ବବାଦ ଦୋଇ ଯାଇଛି । ବଣୋରଇ ସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ କୁମାରୀଙ୍କୁ ଏବେ ଜଣାଇଛନ୍ତି ।

ମସ୍କୋ ଉତ୍ସବର ଫଳାଫଳ

ରଷ୍ଟୋଭ ହୋସେନ୍ ଙ୍କ ସୁର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ 'ଜଲ୍‌ସା ଘର' ଛବି ମସ୍କୋର ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଉତ୍ସବରେ ଗୋଟିଏ ରୌପ୍ୟ ପଦକ ପାଇଛି ।

ଏ ଉତ୍ସବର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଛବି ରୁପେ ସୋଭିଏଟ୍ ଛବି 'ଦ ଫେଟ୍ ଅଫ୍ ଏ ସ୍ୟାଳ୍' ଜଦାଇଉ ହୋଇ ଗ୍ରାଣ୍ଡ ପ୍ରିକ୍ସ ବା ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାର ପାଇଛି । ଛବିଟିର ପଟ୍ଟଗୁଳିକ ସାର୍ଗିବଣ୍ଡାରଚୁକ ରଚନା ବଙ୍ଗାଳି ଔପନ୍ୟାସିକ ମିଶାଇଲ ସଲ୍ଲେକରି ।

ପଶ୍ଚିମ ଜର୍ମାନର 'ଇଚ ମିସ୍ଟର୍ ଇଜ୍ ଗ୍ରେନ୍' ସ୍ପର୍ଶ ପଦକ ପାଇଛି । ଫ୍ରାନ୍ସରେ ସ୍ଥାନପାଇଛି ଫାଇଣ୍ଟାନର 'ଦ ଇଭିଲ୍ ଜନ୍' ଓ ରେଡୋ ଗ୍ଲୋବ୍‌ଅଭର 'ଫ୍ରାଙ୍କ୍ ଗ୍ରସ୍ ଏ ମ୍ୟାଡୋ' ଏ. ଫୁଇଁ ଛବି ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ପର୍ଶ ପଦକ ପାଇଛନ୍ତି ।

ସଂଗୀତ ସୁନ୍ଦର ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଚାଁଦାଇବ 'ଦ ଜଜ୍ ଷ୍ଟୋର ଅଫ୍ ଜନ୍ ଓଲଡ୍ ଷୋଇଚାର' ରୌପ୍ୟ ପଦକ ପାଇଛି ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଟ୍ଟଗୁଳନା ପାଇଁ ଡ୍ୟୋମା ପାଇଛନ୍ତି ଜାପାନର ଶ୍ରୀ କୋଜିମା ଓ ଫ୍ରାନ୍ସର ଶ୍ରୀ କିଁ ଗ୍ରେଜର୍ ଯଥାକ୍ରମେ 'ଦ ଅନଫରଗେଟେବ୍ ଲାଥ୍' ଓ 'ଦ ସେଣ୍ଟର୍ସ' ଛବି ପୁରସ୍କୃତ ପାଇଁ ।

ଶେଷସୀମା କେଉଁଠି ?

ମେଘଲଦ ସନସ୍ତ୍ରେ ଦଳଛଡ଼ର ଅସାଧାରଣ ଜନପ୍ରିୟତା ଆଦେଦନ୍‌ଯୋଗ୍ୟ ଅବଜେକ୍ଟି । ଏବେ ତାଙ୍କର ଜନପ୍ରିୟତା ଚମ୍ପିଟିବାକୁ ବମ୍ବିର ଚ୍ୟାନ୍ସରୁ ନୂଆ ଅଭିନେତା ବ୍ରଜଙ୍କ ରାର୍ଜିଙ୍କ୍ ପାଇଁ । ଅଳୁ ଅଳୁ ଫୁଟଆର ଚଳ କଣ୍ଡରେ ଚମତି ସୃଷ୍ଟି କରିସାରିଲଣି ସେ ।

ଏଚ ଜନପ୍ରିୟତା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସନସ୍ତ୍ରେ ଏବେ ଜଣେ ଡେରେକ୍ଟରଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି; "ଜନପ୍ରିୟତା ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁକିଛି କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ସୁନ୍ଦରୁ ଅନେକଥର ହସ୍ପିଟ୍ଟଲ ଭଲଗୁ ଦୋଇ ଚକୋଗାଫରଙ୍କ ଅପରେ ଫୋକ୍ କେଇଛି । ଯଦି ଅବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ଏବେ ସିନେମାର କ୍ୟାମେରା ଅଗରେ ମୃତ୍ୟୁ ଲଙ୍ଗଳା ଦୋଇ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ମଞ୍ଚେଇ ସିବ ନାହିଁ ।"

● ● ●

ଶୁଣା ଯାଉଛି

ଜଣେ ଅରେ ଶୁଣା ଯାଇ ଯାଇ ଯୋଡ଼ ଉଦିଗଦ ସୁଜତାସୁର ଓ ନଟିସଙ୍କର । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁଣା ଯାଇଛି—ବଙ୍ଗଳାର ବଙ୍ଗାଳ ଛାତ୍ର-ସୁତନା ଯୋଡ଼ ବୁଅଡ଼େ ସ୍ପଟି ଯାଇଚନ୍ତି । ଛାତ୍ର ସୁତନାକୁ ଛଡ଼ ସାଥି ଦୋଇଚନ୍ତି ସୁମିତ୍ରା ଚୌଧୁରୀ ବହୁତ । ଯୋଡ଼ ଭଙ୍ଗି ବାର କାରଣ ଦେଇଛି ସୁତନା ବୁଅଡ଼େ ଛାତ୍ରମାନ ଜଜ୍‌ର ଗୋଟିଏ ଚାହାରେ ଜର୍ଜିଣ୍ଟ ଦେବେ-ଟଜା ନେବାପାଇଁ ସତିଜଦ ଦୋଇ ସୁନା ପରେ ଅଉଚ ଅଧିକା ଜାଗ ଉରେ—ସେଇଥିରୁ ଝଗଡ଼ା ।

ଚଲ୍‌ତ୍ତା

ଦର୍ଶନ ଓ ସମାଲୋଚନା

ଲେଖକ—କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଅନ୍ତର ଦୁର୍ଲଭତା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ନବାଗତ ଛାତ୍ରପ୍ରତି ସ୍ୱତଃ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷିତ ହୁଏ । ଗଲ୍ପକର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାଶିତ ଅଲେଚ୍ୟ କବିତା, ସୁଖଦ କଥା, ସୁନ୍ଦର ସମାଜର ବୃଦ୍ଧି ପଥରୁ ଅସି ଯାଇଥିବ । ମଦରଟି ଜଣପ୍ରିୟ ପଲିଟିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ କଦରେ ଲେଖକ ଭଙ୍କ ସାହିତ୍ୟଟି ଅରମ୍ଭ କରି ଶଙ୍କର-ଗୁର୍ଜଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁତ ଅଲେଚନା ଲଭଇଛୁ ସାଇଛନ୍ତି । ଏତ ଦଗରେ ରଞ୍ଜି, ଗୋପବନ୍ଧୁ, ଗୋଦାବରୀଶ ଇତ୍ୟାଦଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅଲେଚନା କରି ଜହିଁରେ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକର ଜନ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଗ୍ରହ ବଢାଯି ରଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ 'ସାଜସ୍ୱୀ ଦୃଷ୍ଟି ଭୋଶ ଓ ଧର୍ମ' ଭଳି ସାଂଘାତିକ ଶବ୍ଦାର ସାମର୍ଥ୍ୟର ସମ୍ମୁଖ ଘଷାଇ ସେ ଜଜଇ ଜନ୍ମିତ ସାନସ ଜଗତ୍‌ଜୀବନର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ।

ଜହିଁରେ ଲେଖକ ଜଣେ ଜଗତ୍ ଜ୍ଞାନରେ ଜଜର ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି—ସ୍ରାଷ୍ଟାଙ୍କ କଥା ଯେ ଯେତେବୋଳିସି ସମାଲୋଚକ ତାଙ୍କ ସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସତ୍ତ ଏକମତ ଜହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଅଲେଚନାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟା ଜଣଜାସଙ୍କି ଅମେ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଜଲଗଜ ସେତ୍ତଣ ଜହିବାରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଜଷ୍ଟମ୍ବରେ ଏକମତ ହେବା ଜଥତ । ଜଜିମାନ ସମାଲୋଚକ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାବଜ୍ଞିକଙ୍କ ସତ ବଡ଼ ଜଷ୍ଟମ୍ବରେ ଏତମତ—କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଅଭିମତ ଜସ୍ତୁଟ, ମୋ ସହିତ ମତର ଫାଳ୍ୟ ମୋଟୁ ନଥିଲେ —ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଜଙ୍ଗି ଜପସ୍ଥାପନ ପଦ୍ଧତି ମୋତେ ଯାଦୁକ ତାଙ୍କର ସ୍ରଷ୍ଟାଠୁ ବଡ଼ ଜଣେଇଛି । ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ, ଅମର ପ୍ରାବଜ୍ଞିକମାନେ ଜଜ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ (ଜଜଭ୍ୟରେ ଜଣ୍ଡାସର ଅଭିବ ମୋଟୁ ?) ବଡ଼ ବେଶୀ ବା ପଥରେ ଜଜିଛନ୍ତି—ଦୃଏତ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଅଣ ଜଡ଼ନ୍ତି ସାଧାରଣ ପାଠକ ସ୍ତରରେ ବୁଦ୍ଧି ବାଢ଼ି ଦାସୁ ଦୃଏ । ଜଜ ଶକ୍ତାସାଇଁ ଜଲଚ କଥା ଦରଦାଉ ଜଷ୍ଟମ୍ବ, କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧିକ ପତାଳଇଙ୍ଗୀ ଦୃଜସ୍ପର୍ଶୀ ମାନସର ପରିଚୟ । ଦୃଜଚ ମୁଁ ଦେଖିଛ ଜଲଚ କଥା, ଅଥଚ ଦୃଜସ୍ପର୍ଶୀ ମାନସର ପ୍ରତିଭର ସ୍ପନ୍ଦନ କମ ପ୍ରବାହିତ ଧାସ୍ତ । ସେହି କାରଣ—ଦର୍ଶନର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଲେଚ୍ୟ ଜଜିଛି ।

ଶେଷ ଏବ ଜଶେଷ ଜଶ୍ଳେଷଯୋଗ୍ୟ କଥା ହେଲଚ ଅଥତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲେଖକ ହେଜଲ ଅଦଣ୍ଡ ଚଳି । ଜପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଲି ଜଜାଗରେ ମଧ୍ୟ ସେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ଏବ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଜାତିର ଦୃଷ୍ଟିଭୋଶ । 'ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅଦର୍ଶର ସ୍ଥିତି' ପ୍ରବନ୍ଧଟିରେ ସେ ସୁନ୍ଦର ଏବ ଜଣ୍ଟେପଣାତ୍ମକ ଭାବ ଅଜି ବଡ଼ ମଧୁର ଅଥତ ବାସ୍ତବ ଅଶାପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାପ୍ତିରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଛନ୍ତି ।

ଏ ଧରଣର ବହୁ ଲେଖକ ଜଥେଷ୍ଟ ଲେଖିବେ ବୋଲି ଅଶା ।

—ଜଦ୍ଦାର—

ଆଧୁନିକ ଜୀବନ

୧୯୫୯ ମସିହାରେ ଜଗତ ପ୍ରଥମ ଜଣ ବାଲେଶ୍ୱରରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଅଲ୍ପ ଦେଖୋଚି ସଂଖ୍ୟାରେ ବନ୍ଦ ହେଇଯିବା ଅଧୁନାଲୁପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଅଜ ସେଇମାନଙ୍କ ଜଡରୁ ପ୍ରଥମେ ମୁଦନ ପଡ଼ିଛି ସ୍ୱର୍ଗତ କାଶିକଙ୍କ କଥା ।

ଅଜର ଜଗତ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛି । ଜଗତ୍ତର ସଂଗାଦନାରେ ସପ୍ତର୍ଷି ଅଧିକାଂଶ ଅଜ ବ ସେମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟର ସାଧନା ଅଣ୍ଟିର ରଖିଛନ୍ତି । ଜତ୍ତରତଃ ବଧୂ ଏଜେ ବ ସେମାନଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଅଜର ଜଗତ ସମୃଦ୍ଧ ହେବ । ଏହି ଅଶା ଅକାଂକ୍ଷାର ଶୀତଳତାରେ ସଜାଜ, ନୂଆ ଅନୁଭୂତିର ଜ୍ୱୋତାରେ ଜମ୍ବୁଦ୍ଧ ଏକ ଭରୁଣଦଳ-ଜଗତ୍ତର ପ୍ରତିପୃଷ୍ଠାକୁ ନେଇ ଜଜଳ ରେସ୍ତୋରାଁ ବା ଚାଲି ସଇର ଘାଟରେ ଅଲେଚନା ସ୍ପଷ୍ଟତ ଅଜସ୍ର ସାଜ୍ୟ ସମାବେଶ—ଜଗତ୍ତର ଜଲର ବଡ଼ ମୂଲ୍ୟବାନ ସେଇସରୁ ସ୍ମୃତ ଅଜ ଜଗତ୍ତର ପାଥେୟ ।

× × ×

ଅନେକ ପତ୍ରିକା ଜଭରୁ ଘୋଷଣା ଜଗତ୍ତ । ଜଜଶେଷରୁ ତା'ଣ—ଏଇଟା ପ୍ରଶ୍ନ । ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ସତ୍ତୋଷ ଜନକ ଉତ୍ତର ଅମେ "ଅମୁକ ଅମୁକ ବସ୍ତୁଗ ରଖିଛୁ, ଅମୁକ ଲେଖକଙ୍କ ଲେଖା ରଖିଛୁ", ଇତ୍ୟାଦରେ ପ୍ରତ୍ତରରେ ନାହିଁ । ଜଜେଶରୁ ଜଜନଟି ଅଘୋଷିତ । ଜଗତ୍ତର ସମ୍ପାଦକ,

ସଦ୍ଭାବୋତ୍ସାହୀ ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦଗନ୍ତର ଦଶେଷଟ୍ଟ ଆଦାୟ, ସାଧାରଣଙ୍କ ଅଗିରେ ଆଦାୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଧସ୍ତ ନଦେଇପାରେ । ବଜ୍ଜଟ ଗଠନ ଗେଣ୍ଟିର ରୁଟ ହଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଙ୍ଗିକା ଗୋଷ୍ଠୀର ବା ଗୋଷ୍ଠୀର ରୁଟର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରନ୍ତି । ଦଗନ୍ତର ଜଦେଦନ ସେଇମାନଙ୍କ ପାଖରେ—ଯେଉଁମାନେ ସାହିତ୍ୟର ସୀମାକୁ ଅସୀମ କରିବାରେ ଶ୍ରୋତା, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାନସର : ଷ୍ଟିଲ୍‌ରୁସ ଦୃଷ୍ଟାବରେ ବଂଚିଯାଇଥିବା ଜଣାଇ ସାହିତ୍ୟର ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ, ଏବଂ ପରସ୍ପର ହୃଦସ୍ପଦ୍ଦନତାର ସ୍ପନ୍ଦନତମ ସାମାସ ଦୃଷ୍ଟାବରେ ସାହିତ୍ୟର ବୃଦ୍ଧତ୍ୱରେ ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳ । ଏବ ଗଲ୍ପ ଧୂର୍ତ୍ତର । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଦଗନ୍ତ ଦେଉଚୁଦୁର ଏଥିରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିବ, ସେଥିଆ ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନରେ ଘୋଷଣା କରିବାର ମୂଲ୍ୟବାନ ଜଣ !

× × ×

ଦଗନ୍ତର ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ପାଖରେ ସବୁସମୟରେ ସତ୍ତ୍ୱରେ—ତା' ପରେ ତା'ର ବକ୍ତବ୍ୟ ସେସ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧ । ଆଶା କରିଯାଉ, ଏଇ ସ୍ପଷ୍ଟ କଥା କହୁ ଦଗନ୍ତ ତାର ଦେଉଛି 'ସୃଷ୍ଟି' ପାଇଁ ଅସର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଗମ୍ଭୀର ପାଠକମାନଙ୍କ ପାଖରୁ କ୍ଷମା ପାଇବ ।

ସମସ୍ତ ଦେଉରେ

ଆମ ସାହିତ୍ୟର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ସୃଜନଶୀଳ ପ୍ରତିଭାର ପୁଷ୍ଟି, ବଢାଣ ଜମରେ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ସ୍ୱଚ୍ଛୋସର ଅଭାବ, ବଇଳ ପ୍ରଚାର ସ୍ୱାର୍ଥ ମୂଳକ ଇତି ଉଖରେ ପ୍ରତିଶ୍ରିତ ହଇଛି ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନର ପ୍ରସ୍ତାବ, ପ୍ରଚଳିତ ନାମରେ ଅଙ୍ଗୀକାର ଦଘୋଷ—ଏସବୁ ଉଭରେ ଜରପେଷ୍ଟ—(ଜଁରପେଷ୍ଟ ଟେକ୍‌ଜେଲ୍ ଅର୍ଥରେ ନୁହେଁ, ବାରଣ ସେ ଅର୍ଥରେ ଜଦ୍ଭୁତ ଜରପେଷ୍ଟ ନୁହେଁ) ସାହିତ୍ୟ ମାନସ ମର୍ମମୂଳ ଉଦରେ ଜର୍ଜରିତ । ଘଟିତ ଦୌଳସି ବ୍ୟକ୍ତିଉଶେଷ୍ୟର ସାହିତ୍ୟ ମାନସ କଥା ମୁଁ କହୁନାହିଁ—ସମଷ୍ଟିକର ସାହିତ୍ୟିକ ମାନସର ସମଷ୍ଟି କଥା କହୁଛି ।

ଏହି ସଙ୍କଟର ସୃଷ୍ଟିକରୁଥିବା ଯିଏମାନେ, ସେମାନେ ଖଲିବି ଯେ ସତେଚନ ଉଦରେ, ସବଦା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ କରୁଥିବା, ତା ନୁହେଁ, ଅଥଚ ସେସବୁ ଗୋଷ୍ଠୀର ଗତାନୁଗତିକ ଧାରା ଚଳିଯାଇଛି । ସେମାନେ ସାହିତ୍ୟିକ ଜନ୍ମାଇବାକୁ ଦେଇନେ, ଅଇବରି ଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସେ ଗୋଷ୍ଠୀର ବାହାଁଚାଦ ଦେବାକୁହିଁ ପଡ଼ିବ, ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ସମିତ ବା ଭୁଲ ସମାଜ ତରଫରୁ ଅମନ୍ତ୍ରୀତ ହୋଇ ଗୋଷ୍ଠୀର ଦୁରକ୍ଷା ସ୍ପଷଣ ଦେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । (ଦୃଷ୍ଟିଲେ ଅଛ । ଅଗାମୀ ଦୋଡ଼ର ଭାଗରେ ଦସ୍ତୁଗୀତ—ସ୍ପଷ୍ଟ ଉପଣ୍ଡକୁ ନେଇ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସ୍ପଷଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ।) ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଜଣେ ଦୁରଭଙ୍ଗ ଲେଖକଙ୍କର (ଅସୁତ ମହାପାତ୍ର !) ଦୃଷ୍ଟି । ସାର୍ତ୍ରେର ବଜାଳ କହ ପାରିବେଣ, ସେ ପୁଣି ସାହିତ୍ୟିକ !) ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରିବାକୁହିଁ ହେବ—ଉପଇ ଗୋଷ୍ଠୀର ଧାର୍ଯ୍ୟ ।

ଯେ କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀର ଭୋଷ୍ଟାଳ ନ ହଉ, ବାସ୍ତବାନୁଭବକୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବଶେଷଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟର ଜମିତା ଦୃଷ୍ଟାବରେ ଗଦ ଗଦ୍ ଭାବରେ ଶତ୍ରୁତମିର ଅସଜ ନ ଦେଇ ବା ଅସ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟାବରେ ଦଇ ଅଦତାର ବୋଲ କହ ଚଟ୍‌କଳା ଶିଦଉନଙ୍କ ଦୋଇଯାଇ ଭାଙ୍କ ଭୁଶ ଦାଖିନ ନଦଇ, ବାସାଣଦର ସ୍ପିଚ୍ ଅଣା ଭାଇଆ ଏକସ୍ପଡ୍ସ ଏତଣ୍ଡ ଏକ ବକ୍ତୃତା ଜଦେଇ, ସାର୍ତ୍ରେର ଜର୍ଜ୍ଜିଲ୍ ବଜାଳ ନଜାଣି (ବାରଣ ସାର୍ତ୍ରେଚ ଜର୍ଜ୍ଜିଲ୍ ବଜାଳ ଜାଣିଥିବା ଏନ୍‌ସାଇକ୍ଲୋ ପେଡ଼ିଆ ଲେଜେଚ ପୃଥିବୀର ଅଶେଷ ସାହିତ୍ୟିକ ନୁହନ୍ତି । ତମ୍ଭା ସାର୍ତ୍ରେର ବଜାଳ ଜାଣିଥିବା, ଅଥଚ ବାବୁ ମଦୋଦର ମହାପାତ୍ର ଭଲ ମନ୍ଦର ଜଜ୍ଞଡ଼ୟର ନାମର ବଜାଳ ନ ଜାଣିଥିବା ଦେଇ ଏ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ନୁହନ୍ତି) ଜଣେ ସାହିତ୍ୟିକ ହୋଇପାରେ ।

ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ ଓ ଭଲ ବାହାନ ଗଣ ଯେଉଁମାନେ ସୁଗେ ସୁଗେ ସାହିତ୍ୟକ ଜୁଅନ୍ତି—ଭବିଷ୍ୟତ (ଖୁବ ଅଳ୍ପ ବତଷ୍ଟତ) ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ ଜଳ୍ପୁର ସ୍ୱଦରେ ନଦେଇେ ଏ ପୃଷ୍ଠ ଉପରେ ନାଚତ କରିବ । ଅଇ ଜଜର ସାହିତ୍ୟ ଚେତନାର ଏଭଲ ଦେବାପାଇଁ ମୁହୁର୍ମୁହୁ ଟାଇନ ଦଇରେ ଠିଆ ହେବାର ଶକ୍ତି ସେଖଉଦେଲେ (ଯୁଗ ନ ହେଲେ ଜ ବହୁତାଂରେ ଅସୁନ । ଜଦ୍ରା ପରବର୍ତ୍ତୀ, ସୁରଜୀତ୍ ବଲ୍ଲପୁ

ଓଡ଼ବ, ସେଉଁଠାରେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ସିଏ, ସିଏ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଛି ବୋଲି ଗର୍ବ କରେ। 'ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ'ର ଏକେଣ୍ଟ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜରେ ଜଡ଼ରଣ କରୁଥିବା ଏଜେଣ୍ଟ ଗୁଳମାଉଡ଼ା—ସାହିତ୍ୟିକ ନୁହେଁ।

ଏଠାରେ ବକ୍ତବ୍ୟ ଏଇଆ ନୁହେଁ ଯେ ସାହିତ୍ୟସ୍ରଷ୍ଟା ସମ୍ମିଳିତ ହେବା ଅନୁଚିତ—(ଯାହାକି ଜଜଃଙ୍କେ ଟେଣେ ସାହିତ୍ୟିକ ଚଢ଼ୁଛନ୍ତି) ଜଂ ବସନ୍ତଉ ଆମର ମତ। ସାହିତ୍ୟକୁ ଝନଇ ପୁଟୁର ସଙ୍ଗ ହେବାକି ଉଚିତ—କନ୍ତୁ ଦୁଷ୍ଟି କୋଣର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆବଶ୍ୟକ। କେତୋଟା ଦେବାଧା ମୁଖ୍ୟ ନ ହେଇ—ବ୍ୟଷ୍ଟିଗତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଅଦ୍ଭୁତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହସାଇରେ କାମ ନଉଚ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉ। ସାହିତ୍ୟ—ବ୍ୟଷ୍ଟିଗତ ସାଧାର ଥିବ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ତାହାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଅନ୍ଧକାର।

କନ୍ତୁ ହୋଇବ କ'ଣ ? ଦଳ ପରେ ଦଳ, ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୋଷ୍ଠୀର ଗଭୀରୁ ଗଭୀରତର ଧାଡ଼ିରେ ପୁନଶ୍ଚ ଭୁଷିଡ଼ି କେବଳ ହୋଇଛି। ପରବର୍ତ୍ତିତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ଜନଜୀବନମୁଖୀ କରିବାର ଅତି ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବ୍ୟାପାରଟି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଯାଉ ନାହିଁ। ନୂତନ ଧରଣର ପତ୍ରିକା ବାହାରୁ ନାହିଁ। ଚଳାଧାରୁର ଉପଯୋଗୀ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାର ଦେଖିବାକୁ ନାହିଁ। ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦୃଷ୍ଟି ଲୁପ୍ତ ଯାଇଛି। ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ନାମରେ ବ୍ୟାପକ ଧରଣର ନାଚ ଗାନ ହେଉଛି ନହେଲେ ସଭା ଘରର ଦୃଶ୍ୟ ବଡ଼ ଉପଯୋଗାତ୍ମକ ହୁଏ।

ଏଇ ଏଇ ଉପଯୋଗାତ୍ମକ ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଦାର୍ଶନିକ ବେଙ୍କଟାନେ, ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିବା ଜଏ ହୃଦୟକୁ ଜଡ଼ିଥିବା ଯେ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ଅରଣ୍ୟରେ ହେବା ଉଚିତ।

ଏସବୁ ପଛେ ହେଉ ଆଜି ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଜୀବନର ପ୍ରଚୁର ଅଭାବ ରହିଛି। ପ୍ରାଣର ପ୍ରଚୁର ଧାରା ପ୍ରବାହିତ ସାହିତ୍ୟ—ସମାବେଶ ସବୁ ପ୍ରକାର ଏକ ପ୍ରକାର କଣ୍ଠିତ ମନୋଜ୍ଞତା ଅନେକ ଭଲ ଭଲ ସାହିତ୍ୟିକ ଉଙ୍କିଝୁଙ୍କି ମାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏକଜ ସାଧନାରତ ସେମାନେ ରହିଲେ। କିନ୍ତୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରୁ ଏଭଳି ଅସୁସ୍ଥ ପରିବାରଗୁଡ଼ାକ ଦୂର ହୋଇ ନଗଲେ ଏକଜ ଯାଏ। ଦୂରତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ପଥରେ ସମ୍ଭବ। ନବାଗତମାନେ ଦୃଢ଼ତ ରହିଥିଲେ। ନଚେତ୍ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଳାମାଦରେ ଶକ୍ତିକୁ ସାମିଲ କରିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ। ଏ ଲକ୍ଷଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଙ୍କର ଦୁର୍ଗନ୍ଧର ବାଷ୍ପୀଭବ।

ଥଣା ଉପଯାଉ, ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ନବାଗତ, ସବୁଦିଁ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ପରିଷ୍କାର ଗଠନର ଅବଶ୍ୟକତା ହୃଦସ୍ପଙ୍ଗମ ହଉକେ। ସାହିତ୍ୟର ବତାଣ ଉଚ୍ଚତର ହୃଦୟବୃତ୍ତି ଜଉଡାର କରେ। ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର ଗୋଷ୍ଠୀ ସମ୍ବାଦ, ଶବ୍ଦେଧ ବସ୍ତୁବାଦ ଭୂତରେ ବିଷାପ୍ତୁତ ଜଳ ଦଅ ନ ଯାଉ।

Published and Printed by Manoj Das at Gramsevak Press, Bakharabad Cuttack—2.

VISIT

GLASS HOUSE

BUXIBAZAR, CUTTACK-1.

For All Varieties Of Glass Works Such As Window Pannels, Picture Frame Glasses, Sky Glasses, Mirrors Door Glasses, Motors.

'PICTURE FRAMING A SPECIALITY'

Moderate Price *Best Workman-ship*

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଲେଖିଥିଲେ—"ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଏଭଳି ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ମୁଁ ଆଉ ପଢ଼ିନ୍ଥି ବୋଲି ମନେ ହେଉନାହିଁ"

ସେହି ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀକି ହେଉଛି

ମଣିଲାଲ ଦାସଙ୍କର

ଇଣ୍ଡୋନେଶିଆ ଅନଭୁଣ୍ଡ

ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତି ସହିତ ଉତ୍ସର୍ଗ

୧୯୫୯ ମସିହାର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ
ମହାନ୍ ପୌରାଣିକ ଓଡ଼ିଆ କଥାଚିତ୍ର

ଏହି ମାସରେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରୁଛି

ପ୍ରଯୋଜକ—
ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱିପାଠି ଙ୍କ

ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା—
ବଶ୍ୱନାଥ ନାୟକ

କଥା, ଫଳାପ, ଗୀତନାଟ୍ୟ ଓ
ସଙ୍ଗୀତ ରଚନା—
ନାଟ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପଣ୍ଡା

ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା—
ନଚକେତା ଘୋଷ

ରୂପସିଜାରେ—
ଶରତ, ଶୈଳାବାଳା, ନୀତାଦେବୀ, ଶ୍ରୀମତୀ
ଚମ୍ପାକଳା, ଉଷାରାଣୀ, ଶେଫାଳିକା, ଅନୁପ୍ରଭା
ଏବଂ ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ନାୟକ ପ୍ରମୁଖ—

ହନୁ ସିନେମା (ବାଲେଶ୍ୱର) ● ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଟକିଜ୍ (ପୁରୀ)
ଉତ୍କଳ ସିନେମା (ଭୁବନେଶ୍ୱର) ● ଗେଟି ସିନେମା (ଯାଜପୁର)
ଉତ୍କଳ ସିନେମା କୋମ୍ପାନୀ (ଯାତ୍ରା) ● × × ×

ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟର୍ସ : ଉତ୍କଳ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟର୍ସ

ଜନସମ୍ପର୍କ—"ବିଧାତ୍ରୀ"